

12 februari 2010

ADVOCATENBLAD 2

*Bonussen voor
advocaten:
maximum bereikt*

*Beroepsfouten:
de praktijk en
de verweren*

*Advocaten mede-
verantwoordelijk
voor recessie?*

RECHT OP HOOP

**voor levenslang
gestraften**

Niehoff Werning & Kooij
verzekeringsadviseurs voor advocatuur en notariaat

Goed geregeld?

Zelfs voor een advocaat zit een ongeluk in een klein hoekje. Voor je er erg in hebt, ben je uit de running. Tijdelijk, voor langere tijd of in het ergste geval voorgoed. Nu kunt u denken dat zoiets ú nooit zal overkomen. Of u kunt heel realistisch nagaan wat de financiële gevolgen zijn. Bij dat laatste kunnen we u helpen. Om te beginnen door de gevolgen van arbeidsongeschiktheid voor uw specifieke situatie op een rijtje te zetten. En vervolgens door u een advies op maat voor te leggen. Vrijblijvend uiteraard. Maar wel opgesteld door een adviseur die als geen ander thuis is in de advocatuur met betrekking tot arbeidsongeschiktheid.

www.nwk.nl

Levenslang gestraften hebben nauwelijks perspectief op vermindering van hun straf, anders dan veelal wordt gedacht. Een onlangs opgericht forum streeft naar een toetsing van verdere vrijheidsbeneming.

Beroepsfouten: hoe kan de kans erop worden verminderd? En als er aansprakelijk wordt gesteld: wanneer begint de **verjaringstermijn** te lopen, en vanaf wanneer wordt de benadeelde **geacht te klagen?**

Twee maanden salaris als **bonus voor advocaat-medewerkers** is niet ongebruikelijk, drie maanden komt ook voor – maar 'daar moet je niet overheen'.

Vreemdelingenadvocaten die er een potje van maken worden nauwelijks aangepakt. Of wel? **53**

Advocaten denken weinig over de **eigen rol** in de aanloop naar de **recessie**. Niet nodig – 'we zijn geen moraalridders' – of toch te meegaand? **55**

Even opfrissen: de **voordelen van het verzoekschrift** voor het inleiden van een verdeling- of verrekenprocedure los van de echtscheidingsprocedure. **61**

Geen **verschoningsrecht** voor de advocaat-mediator, besliste de HR. Maar wel voor de advocaat-scheidingsmediator, be- toogt Wackie-Eysten. **72**

Naboth van den Broek werkt vijf jaar **in Washington** en wil er niet meer weg. 'Er zit een workaholic in mij.' **75**

Verder...

Brieven 52 » Advocaten voor advocaten 52 » Het Kantoor 57 » Waar staat de advocaat voor: nooit wijken 71
Berichten van de Orde 57 » Permanente opleiding 78 » Personalialia 78 » Tucht recht 85

Omslagfoto:
Hollandse Hoogte /
David Trood

ADVOCATENBLAD nummer 2, 12 februari 2010

90e jaargang –
22 januari 2010 – nr. 2
Verschijnt elke drie weken.

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve de rubrieken Van de Orde en Disciplinaire beslissingen.

Redactie
mr. L. Bakers
mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen
mr. P.H.E. Voûte

Redactionele bijdragen
Mailen naar: l.hesselink@sdu.nl. Informatie:
Linus Hesselink,
070-378 93 59,
070-335 35 95

Eindredactie
Linus Hesselink

Sdu Uitgevers
Lucinda Jones (Uitgever)
Sandra Kroon (Directeur
BU Legal & Tax)

Beeldredactie
Charlotte Helmer

Orderredactie
Hedy Jak, Lars Kuipers,
Tatiana Scheltema,
Trudeke Sillevius Smitt

Vormgeving
Dimdim, Den Haag

Illustratie
Floris Tilanus

Correctie
Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk
Senefelder Misset,
Doetinchem

Digitaal archief
Advocatenblad sinds 1996
www.advocatenorde.nl,
voor houders van het
(gratis) Balienetcertificaat

Advertenties
www.bereikdejurist.nl
Veerle Sanderink,
Accountmanager
v.sanderink@sdu.nl,
Tel. 070-378 03 50 of
06-229 480 84
Inzendtermijn:
afl. 3: 19 februari 2010
afl. 4: 12 maart 2010

Abonnementen
Adreswijzigingen van
advocaten:
adres@advocatenorde.nl

Niet-leden betalen
€ 222,60 per jaarabon-
nement (incl. btw en
verzendkosten) en voor de
jaarband (€ 40). Studenten
50% korting, losse num-
mers: € 31,80 (incl. btw).
Adreswijzigingen: Sdu
Uitgevers klantenservice,
telefoon 070-3789880,
Postbus 20014, 2500 EA
Den Haag, www.sdu.nl/
service.

ISSN 0165-1331

HOE
PRINT

uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Illustratie: Dmitry de Bruin

*Flexibele beloningen voor
advocaat-medewerkers*

'Drie maanden bonus, daar moet je niet overheen'

Twee maanden salaris als bonus voor een ervaren advocaat-medewerker is niet ongebruikelijk; drie maanden zie je een enkele keer. Conclusie: vergeleken met de bonuscultuur in de financiële sector valt het in de advocatuur nog wel mee.

.....
Lars Kuipers
journalist
.....

Dit zegt directeur Maarten de Haas van adviesbureau Raymakers v/d Bruggen, dat jaarlijks onderzoek doet naar de arbeidsvoorwaarden binnen de advocatuur. Maar: veel gekker moet het niet worden. 'Drie maanden, daar moet je niet overheen.'

Volgens De Haas is de bonuspraktijk binnen de advocatuur te vergelijken met die in de wereld van consultancy en accountants. Ongeveer 70 procent van de onderzochte

kantoren heeft een bonusregeling, meestal voor advocaat-medewerkers vanaf het vierde jaar. Voor partners zijn er geen bonusregelingen; die delen in de winst. 'Praktisch treedt het bonusmechanisme in werking tussen de 1200 en 1400 declarabele uren; bij de grote kantoren ligt het soms nog wat hoger', zegt De Haas. Boven dat aantal uren is de bonus bijvoorbeeld een maandsalaris, of ontvangt de advocaat-medewerker een bepaald percentage.

Grens in zicht

Het adviesbureau van De Haas onderzoekt sinds 2001 jaarlijks

de ontwikkeling van de arbeidsvoorwaarden binnen de advocatuur. De bonus voor advocaten die meer dan acht jaar in dienst zijn, is in die jaren opgelopen van gemiddeld een naar gemiddeld twee maandsalarissen. De Haas zag in zijn onderzoek ook bonussen van drie maandsalarissen. Daarmee is de grens in zicht, waarschuwt hij. Uit onderzoek in andere branches blijkt volgens hem dat het risico groot wordt dat men zich primair door de omzet laat leiden op het moment dat de beloning voor meer dan 25 procent variabel is. 'Als dat dan ten koste gaat van de klant is dat jammer. Als

'Je bouwt veiligheidskleppen in'

Roger Jansen is als managing partner bij Cleerdin & Hammer in Amsterdam verantwoordelijk voor de arbeidsvoorwaarden.

'Wij hebben gekeken wat binnen een bepaalde praktijk de omzet is die je gemiddeld haalt. Voor strafrechtadvocaten is dat bij ons een ander bedrag dan voor de collega's in het civielrecht. Over de omzet die de advocaat maakt boven dat gemiddelde bedrag ontvangt hij bij ons 25 procent bonus. Onze bonusregeling bestaat nu een jaar of tien. Excessen heb ik in die tijd nooit gezien, maar je wordt door ervaring wijs en bouwt veiligheidskleppen in om te voorkomen dat mensen het on-

derste uit de kan halen. In het begin kon het bonuspercentage bijvoorbeeld oplopen tot 40, dat hebben we inmiddels teruggedraaid naar 25. En we hebben het bedrag verhoogd waarbij de regeling in werking treedt. Eigenlijk zeggen we nu: met je bonusregeling moet je een dertiende en veertiende maand kunnen halen, maar alles daarboven is niet gezond.

Een bonusregeling kan zich in theorie lenen voor misbruik, maar er zijn twee dingen die dat voorkomen. De declaraties die voor 1 april van het volgend jaar niet zijn binnengekomen gaan van de omzet af; zo voorkom je dat er declaraties worden geschreven die toch niet worden betaald. En we hebben een plafond per advocaat, waarbij we ook kijken naar het uurtarief; bij jouw uurtarief is dit het maximale bedrag. Komen mensen boven dat

plafond uit, dan nemen we ze apart en vragen we: "Hoe kun jij zo hoog zitten?" En dan zie je soms dat zoiets gebeurt omdat een advocaat vanwege grote drukte er niet aan toe is gekomen om voor het eind van het jaar een aantal declaraties te schrijven en dat aan het begin van het volgend jaar heeft gedaan. Is het verschil tussen jaar X en jaar Y te groot, dan nemen we voor de bonus het gemiddelde en verrekenen we dat met terugwerkende kracht.

Er zijn bepaalde praktijken die zich minder goed lenen voor een bonusregeling. Onze cassatiepraktijk bijvoorbeeld is niet echt commercieel. Voor onze cassatieadvocaten hebben we daarom het gemiddelde genomen van de anderen. Die zouden anders nooit aan een bonus toe komen, maar nu hebben ze gemiddelde arbeidsvoorwaarden.'

je in de advocatuur zo te werk zou gaan, kun je je afvragen hoe lang je nog in business bent. De bonussen in de advocatuur moeten niet veel hoger worden. Drie maanden, daar moet je niet overheen.' Een speciale positie binnen de advocatuur is er voor bepaalde senior-medewerkers en salaried partners. Voor hen kan de bonus oplopen tot een half jaarsalaris. De Haas: 'Je hebt het dan over uitstekende advocaten die op een kantoor hun plek hebben gevonden, maar die het ondernemerschap van de partner niet ambiëren. In zo'n geval is de bonus een manier om kwaliteit vast te houden.'

Grote regionale verschillen in de bonuspraktijk zijn er niet. 'Je vindt de regelingen verspreid over het hele land. Ik durf wel te zeggen dat in de periferie de bonussen wat hoger zijn dan in de Randstad, waar de vaste salarissen weer hoger liggen.'

Gevaar voor verhoudingen

Een kantoor dat overweegt om een bonusregeling in te stellen, moet niet over één nacht ijs gaan, is het advies van De Haas. 'Mijn ervaring is dat je er goed over na moet denken eer je begint en vooral ook je medewerkers erbij moet betrekken. Als je een bonusrege-

Column

Harry Veenendaal

ZKH

In de luwte van het Wildersproces start binnenkort voor liefhebbers van de problematiek van de vrijheid van meningsuiting een interessante procedure: de kinderen van I.G. van Maasdijk vs. prof. Cees Fasseur, auteur van het boek *Juliana & Bernhard*, het verhaal van een huwelijk. Van Maasdijk was tot 1950 Algemeen Secretaris der Hofhouding en een intimus van koningin Juliana en ZKH.

Prins Bernhard is volgens ZKH, hoog spel aan het hof van Zijne Koninklijke Hoogheid, van Jort Kelder en ondergetekende, in het voorjaar van 1950 betrokken geweest bij een staatsgreep tegen de jonge republiek Indonesië en bij daaraan gelieerde wapenhandel. ZKH wilde 'vice-roy' worden over Indonesië. Een krankzinnige gedachte? Niet zonder meer. Immers, in de overeenkomst van Lingadjatti was een federatieve 'gemenebest' structuur beoogd tussen Nederland en Indonesië onder ceremoniële aanvoering van het Huis van Oranje. De enorme hoeveelheid aan bewijsmateriaal bestaat onder meer uit een omvangrijk marechaussee-onderzoek, rapportages van de Centrale Militaire Inlichtingendienst, correspondentie tussen de secretaris-generaal van het ministerie van Algemene Zaken en minister-president Drees, de dagboeken van Van Maasdijk, tientallen getuigenverklaringen alsmede honderden steunbewijsstukken uit buitenlandse archieven.

Fasseur is het oneens met de gedachte dat ZKH bij deze gezagsondermijnende activiteiten betrokken is geweest. Het vice-roy verhaal is een rancuneus verzinsel van Van Maasdijk die vanwege zijn ontslag het verhaal de wereld in slingerde. 'Er is geen enkel bewijs voor', aldus Fasseur. Een volstrekt valide stelling, mits onderbouwd. Echter, Fasseur slaat niet alleen de plank feitelijk mis, hij negeert belangrijk archiefmateriaal en – belangrijker – construeert een redenering die voornamelijk is gebaseerd op het ridiculiseren en ongeloofwaardig maken van de getuigen a charge. Zo is Van Maasdijk een 'schorpioen onder de troon', een 'intrigant' met een 'boosaardig karakter' die stookt in het huwelijk van de koningin en de prins-gemaal. De gezaghebbende secretaris-generaal van Algemene Zaken is volgens Fasseur een 'wichtig-tuer' die de Tweede Wereldoorlog nooit helemaal achter zich heeft kunnen laten, het hoofd van het marechaussee-onderzoek gaf slechts leiding aan een 'inlichtingenbureautje' en een prinselijk stafid en eminent Leids hoogleraar Fysiologie is een 'alcoholist die een greep uit de kas doet'. Fasseur is wel consequent. Critici van Fasseurs werk kunnen eveneens rekenen op vergelijkbare superlatieven. Zo noemt de hoogleraar de auteurs van ZKH, in NRC Handelsblad 'de verpersoonlijking van de Heilige Onnozelheid' en 'Sancho Pancha'.

Het is volstrekt helder dat in een opiniestuk in NRC Handelsblad scherpe kwalificaties gebruikt mogen worden. Maar geldt een dergelijke vrijheid van meningsuiting ook mutatis mutandis binnen een wetenschappelijk werk wanneer de daarin geuite opinie door de wetenschapper onnodig grievend is en geen steun vindt in de bewijsmiddelen? Het antwoord is aan de rechter.

ling niet heel precies afstemt op de aard van je kantoor, bestaat het risico dat het contraproductief werkt. Als je bijvoorbeeld bij een kantoor werkt waar de cultuur heel erg is gericht op samenwerking, bestaat de kans dat je die cul-

tuur met een bonusregeling doorbreekt, omdat medewerkers elkaar gaan beconcurreren. De eerste en tweede regeling bij een kantoor blijken nog wel eens te mislukken. De regeling verdwijnt dan weer of wordt

aangepast. Uiteindelijk komt het dan wel goed, maar niet zonder enige schade: dat kan demotivatatie van mensen zijn, of verslechterde onderlinge verstandhoudingen.'

'Wel eens aan winstdeling gedacht?'

Bert Hokken heeft een eigen management- en adviesbureau voor de advocatuur. Vanuit dat bureau is hij onder meer werkzaam als directeur bij advocatenkantoor JPR in het oosten van het land.

'De bonusregeling bij JPR geldt alleen voor medewerkers vanaf het vierde jaar. De maximale bonus is drie maandsalarissen. Die krijg je als je de maximale vijftien punten haalt. Van die

vijftien punten zijn er acht gerelateerd aan de omzet die je draait, twee aan de uren die je maakt en vijf aan andere criteria, die samenhangen met het persoonlijk ontwikkelingsplan van medewerkers. Die punten kun je bijvoorbeeld halen door artikelen te publiceren of door veel aan sectieactiviteiten te doen. De bonusregeling heeft in het algemeen een stimulerend effect. Een secundair effect is natuurlijk ook dat iemand die minder presteert een lager salaris krijgt, maar het positieve element overheerst toch. Wat je wel vaak ziet, is dat in het begin de schoonheidsfoutjes uit een regeling moeten wor-

den gehaald. Een ander punt is het verschil in praktijk. De ondernemingsrechtpraktijk kent de hoogste tarieven, maar kijk je naar de insolventiepraktijk, dan is het beeld ineens heel anders. Als jij veel faillissementen hebt waar geen activa in zitten, heb je dus ook weinig omzet. Zulke verschillen in praktijk moet je eigenlijk zien te compenseren. Daar moet je met gevoel en verstand naar kijken. Ik zeg dit niet als directeur van JPR, maar mijn algemene ervaring is dat een bonusregeling vaak onrust geeft. Ambitieuze medewerkers gaan altijd

uit van het maximum. Als dat maximum vijftien punten is en ze halen er veertien, ervaren ze dat soms meer als een straf-fing dan als een beloning. En men kijkt natuurlijk altijd naar de collega's. Bij JPR heb ik het nog niet meegemaakt, maar mensen komen soms aan je bureau als ze het gevoel hebben dat ze tekort zijn gedaan. Bonusregelingen in de advocatuur zijn algemeen gebruik, dus je kunt er feitelijk niet omheen. Maar als een kantoor mij de algemene vraag voorlegt hoe men het best flexibele beloning kan invoeren, zou ik op grond van ervaring zeggen: heb je wel eens aan een winstdelingsregeling gedacht?'

brieven

De redactie behoudt zich het recht voor reacties en brieven in te korten.

Past advocaat niet

Bij het doornemen van het laatste *Advocatenblad* (22 januari jl.) heb ik mij buitengewoon geërgerd aan de kwalificaties van de staatssecretaris van Justitie, mevrouw Albayrak, als 'dat mens' en 'het arme schaap'. Nog afgezien van de materieel geheel onjuiste benadering van de kwaliteit van deze uitstekende staatssecretaris, past het een advocaat absoluut niet om een staatssecretaris op deze manier te bejegenen. Opname van de column van de heer Spong in het *Advocatenblad* had dan ook wat mij betreft achterwege moeten blijven.

(W.A. van Veen, advocaat te Utrecht)

Vervolgde advocaten

Stichting Advocaten voor Advocaten

Chinese advocaat al een jaar 'verdwenen'

Op 4 februari was het precies een jaar geleden dat de Chinese advocaat Gao Zhisheng spoorloos verdween. Op die dag werd hij thuis gearresteerd. Sindsdien is niets meer vernomen van de man die in 2001 nog 'één van 's lands tien beste advocaten' werd genoemd door het Chinese ministerie van Justitie, en in 2008 kandidaat was voor de

Nobelprijs voor de Vrede.

Gao Zhisheng haalde zich in 2005 de woede van de autoriteiten op de hals toen hij de premier en president in een open brief vroeg de vervolging van christenen, Falun Gon-leden en voorstanders van democratische hervormingen te stoppen. Hierop werd zijn advocatenvergunning ingetrokken en zijn kantoor gesloten. In 2006

zat hij kort vast nadat hij was veroordeeld voor deelname aan een hongerstaking om aandacht te vragen voor de vervolging van Chinese activisten. In 2007 werd hij opnieuw gevangengenomen toen hij in een brief aan het Amerikaanse Congres aandacht had gevraagd voor de verslechterende mensenrechtensituatie in zijn land. Tijdens zijn detentie werd hij op gruwelijke wijze gemarteld.

De 'verdwijning' van Gao Zhisheng op 4 februari 2009 is bijzonder zorgwekkend vanwege deze folterpraktijken. Uit het zicht van de publieke opinie en internationale gemeenschap bestaat de kans dat hij nog steeds gemarteld wordt. Het kan echter ook zijn dat hij inmiddels niet meer in leven is. Daarom vroeg zijn vrouw Geng, die vlak voor arrestatie naar

de Verenigde Staten vluchtte, onlangs om een teken van leven. 'En als hij dood is, zeg me waar het lichaam is'.

Toen zijn broer, Gao Zhiyi, één van de agenten bezocht die hem hadden weggevoerd en hem vroeg naar de plek waar hij nu was, antwoordde deze dat Gao Zhisheng in september 'de weg kwijtraakte en spoorloos raakte'.

Advocaten voor Advocaten roept u op deel te nemen aan de schrijffactie waarbij de Chinese autoriteiten worden opgeroepen Gao Zhisheng vrij te laten.

• Voor informatie over de situatie in China, de schrijffactie, of over de Stichting Advocaten voor Advocaten: mail Adrie van de Streek, info@advocaten-vooradvocaten.nl, of bezoek www.advocatenvooradvocaten.nl. Rekeningnummers: ABN 489.938.655; Postbank 433.83.27 (Amsterdam).

Toezicht bij vreemdelingenadvocaten onder vuur

Vreemdelingenadvocaten die er een potje van maken worden niet of nauwelijks aangepakt. Het tuchtrecht werkt te stroperig en de Raad voor Rechtsbijstand laat de mogelijkheden die er zijn onbenut. Klopt dat?

.....
Tatiana Scheltema
Orderredacteur

Onlangs werd bekend dat de Haagse vreemdelingenadvocaat mr. J.P.H. Thissen voor onbepaalde tijd wordt geschorst. ‘Tot grote opluchting van velen in het werkveld. Maar wie denkt dat daarmee de rotte appel uit de mand is verdwenen, komt bedrogen uit,’ schreef de Rotterdamse vreemdelingenadvocaat Julien Luscuere verleden week in een ingezonden brief in *NRC Handelsblad*. Volgens Luscuere werkt het tuchtrecht te stroperig en worden de mogelijkheden die de Raad voor Rechtsbijstand heeft om malafide advocaten aan te pakken onvoldoende benut.

In plaats van bijval kreeg hij juist kritiek van collega’s, omdat het artikel de indruk zou wekken dat alle vreemdelingenadvocaten zakkenvullers zouden zijn. Een prominent vreemdelingenadvocaat overwoog zelfs een klacht tegen hem in te dienen.

‘Wij herkennen de verhalen natuurlijk allemaal’, zegt Jelle Kroes, voorzitter van de Adviescommissie Vreemdelingenrecht van de orde. ‘Maar het incident Thissen straalt nu iets teveel af op de hele beroepsgroep. Als zo’n schorsing zich voordoet in een ander deel van de advocatuur, zoals laatst met Bartels, lijkt het alsof het een individueel geval is dat niks met de rest van de advocatuur heeft te maken. Gebeurt het de vreemdelingenadvocatuur, wordt er vrij snel gezegd: het is structureel.’

Inhoudelijk schetst Luscuere een te ongenueanceerd beeld, vindt ook Annelies Hoftijzer van de onlangs opgerichte Specialisten Vereniging Migratierecht Advocaten (SVMA). Zij is ‘onaangenaam getroffen’ door de toon van de brief. ‘Luscuere haalt een onderzoek uit 2006 aan. Nadien zijn er veel maatregelen getroffen, zoals de oprichting van de SVMA. Wij beogen een sterk keurmerk te worden voor de vreemdelingenadvocatuur. Onze leden moeten aantoonbaar het grootste deel van

hun praktijk aan vreemdelingenrecht besteden en jaarlijks opleidingspunten halen.’

Kalf verdronken

Ook de Raad voor de Rechtsbijstand voelt zich niet aangesproken, zegt Jan van Wijk van de Raad: ‘Naar aanleiding van het Tilburgse rapport hebben wij een Best Practice Guide opgesteld, en gesprekken ingesteld in de PI’s. Er is bovendien afgesproken dat mogelijke signalen worden neergelegd bij de deken. Maar mensen moeten dat dan ook gaan doen.’

En daar ligt het probleem: dat gebeurt nog te weinig, daarover zijn de meesten het eens. In de kwestie Thissen heeft dat tot resultaat geleid, meent Van Wijk: ‘Dan denk ik: het systeem begint te werken.’

De Haagse deken Ernst van Win onderschrijft dat. De Haagse zaak is volgens Van Win een incident, waarop slagvaardig is gereageerd. ‘Wij hebben direct ingegrepen om uitbouw van deze praktijken te voorkomen. Binnen enkele maanden was de situatie onderzocht en de advocaat geschorst. Toezicht op advocaten werkt,’ schreef hij in reactie op Luscuere vorige week, ook in *NRC Handelsblad*.

Dat mag formeel gezien juist zijn, maar de verhalen over Thissen zingen al tien jaar rond, zeggen verschillende vreemdelingenadvocaten. Luscuere schreef zijn brief uit frustratie nadat eerdere klachten over praktijken als die

van mr. Thissen op een muur waren gestuit. ‘Ik roep dit al jaren. Ik heb ook langs informele weg signalen afgegeven. Alleen: er gebeurt niets mee. De Raad voor Rechtsbijstand hoeft niet op tuchtrechtelijke stappen van de Orde te wachten voordat hij zelf stappen onderneemt om misbruik aan te pakken. Mijn conclusie is dan ook dat de Raad (Den Haag) niets wil doen, voordat het kalf verdronken is. Maar waar staat in de wet dat fraude door een advocaat pas strafbaar en bestuursrechtelijk verwijtbaar is, als hij door de beroepsgroep (definitief) is geschorst?’

‘Maar over veel zaken die malafide praktijken uitlokken gaat de Raad niet eens’, zegt Jelle Kroes. ‘De Raad gaat niet over betalende zaken. Asiel is altijd op toevoeging, waardoor de kans op misstanden kleiner is. Als een advocaat een cliënt laat betalen en vervolgens termijnen laat verlopen, kan de Raad niets doen. Als zo’n advocaat al geschorst wordt, kan hij de praktijk als jurist voortzetten.’

Zou het dan zinnig zijn om het lidmaatschap van een specialistenvereniging verplicht te stellen, en advocaten alleen op grond daarvan tot het stelsel toe te laten? ‘Zeker niet. We willen dat mensen lid worden uit vrije wil,’ zegt Jelle Kroes. ‘Daarmee raak je aan het inkomen van mensen. Die discussie willen wij niet. Wij willen een discussie over kwaliteit.’

O.a. onderstaande bedrijven en kantoren, bekend op 8 januari 2010, zijn aanwezig op Het Nationaal Juristencongres. Kijk voor een update op www.juristencongres.nl

12 MAART - AMSTERDAM RAI

VOOR MEER INFORMATIE EN GRATIS ENTREE GA JE NAAR WWW.JURISTENCONGRES.NL

PROGRAMMA

- Een beursvloer met een groot aantal topadvocatenkantoren
- Vakinhoudelijke en carrièrerichte workshops waaronder: Trio in toga, Insolvency XL, De strafpleiter spreekt, Help ik ben afgestudeerd!
- Tijdens 'The Road to Success' kun jij in discussie gaan met o.a. Bas Boris Visser (managing partner Clifford Chance). Onder leiding van gastvrouw Nicolette van Dam en Arne van der Wal.
- Een groot aantal kantoorpresentaties
- Beursborrel van 16.00 - 17.30 uur

HET
NATIONAAL
JURISTEN
CONGRES

INTERBEST

MEMORY MAGAZINE

HET GROOTSTE JURIDISCHE CARRIÈRE-EVENEMENT VAN NEDERLAND!

Door de recessie leven mensen in de toekomst. Ze gaan af op voorspellingen, maken zich zorgen en piekeren over mogelijke bezuinigingen. Voelen advocaten de economische crisis al? Minder werk, veeleisender klanten, rustiger werksfeer, wegblijfpremies?

Wie er iets over kwijt wil, vertelt het de redactie!

De recessie

Moeten advocaten leren van de crisis?

'Wij zijn geen moraalridders'

Denkt de advocatuur na over haar eigen rol bij het ontstaan van de kredietcrisis – was ze te meegaand – of is dat niet nodig? Een rondgang leert: 'Onze rol is beperkt, maar we kunnen er wel wat van leren'. Misschien moet er een overlegclub komen!

.....
Trudeke Sillevius Smitt
vakredacteur
.....

Bij alle grote deals in de bankwereld, bij overnames, splitsingen en financieringstransacties zijn advocaten betrokken. Er komen weinige bonus- of ontslagregelingen tot stand zonder dat een advocaat ernaar gekeken heeft. Hadden advocaten in de aanloop naar de kredietcrisis kritischer moeten zijn, of geldt voor de advocatuur: u vraagt, wij draaien?

Steven Schuit (ondernemingsrecht, Allen & Overy) ziet geen reden voor een kritische evaluatie van de rol van de advocatuur in de aanloop naar de kredietcrisis: 'Wij vertellen de klant toch niet wat hij wel en niet moet doen? Wij kijken of het juridisch kan, en als het op het randje is doen we het natuurlijk niet. Maar moeten

Steven Schuit

wij als advocaat tegen een bank zeggen: het lijkt me niet verstandig om dat product in de markt te zetten, dat is niet goed voor je klanten? Wij kennen die klanten niet, wij weten niets van de economische risico's. Op onze economische wijsheid zitten ze echt niet te wachten. Daar hebben wij ook niet voor gestudeerd. Laten we onszelf niet belangrijker maken dan we zijn. Hoogwaardige vakmensen, dat moeten we zijn. Alleen domoren en bemoeiallen weten niet wat de grenzen zijn van hun eigen kunnen.'

Specialist in fusies en overnames Jan Louis Burggraaf

Jan Louis Burggraaf

.....
Schuit: 'Wij vertellen de klant toch niet wat hij wel en niet moet doen? Op onze economische wijsheid zitten ze echt niet te wachten'
.....

(ook Allen & Overy) denkt niet-temin dat de advocatuur in de toekomst niet uitkomt onder de vraag of hetgeen de klant wil ook verantwoord is om te doen. 'Van adviseurs zal meer en meer en meer worden verwacht dat zij niet louter technisch zijn, maar ook mens in de maatschappelijke context. Goede advisering betekent een eigen oordeelsvorming en afweging, ook ethisch. We staan voor het belang van de klant, maar de klant is er ook bij gebaat dat je kijkt: hoe gaat dit in de maatschappij landen? De klant beslist en blijft verantwoordelijk, maar als ik een advies geef of meehelp een product te ontwikkelen, moet ik me ook afvragen: zou ik het aan mijn moeder of vader willen verkopen?'

Minder vertrouwensrelaties

Georg van Daal (ondernemingsrecht, Van Mens & Wisselink) ziet weinig reden waarom speciaal de advocatuur de hand in eigen boezem zou moeten steken. En dat de banken de schuld krijgen

Georg van Daal

vindt hij onverteerbaar. 'De kredietcrisis is het gevolg van de hebzucht van de mens. De mensen willen allemaal de hoogste rente, en aandelen die alleen maar stijgen. De Wet financieel toezicht is superteknisch, en helemaal gericht op bescherming van de rekeninghouders. Een paar advocaten snappen het en zorgen dat de bank aan alle eisen voldoet. Is het dan nóg niet goed? Om nu naar de advocatuur te wijzen, dat is zoiets als de fabrikant van een jachtgeweer aanklagen omdat er iemand mee is doodgeschoten.'

Hermine Voûte (arbeidsrecht, Loyens & Loeff) is lid

Hermine Voûte

van de Algemene Raad en vindt het goed om de rol van de advocatuur te evalueren. Als arbeidsrechtadvocaat ziet ze haar rol vooral als uitvoerend. 'Als het gaat om hoge ontslagvergoedingen zeg ik: wij zijn geen moraalridders. En bij bonussen bepaalt de cliënt de doelstellingen. De advocaat werkt de voorwaarden vervolgens uit in een overeenkomst. De rol van de advocaat is in het algemeen vrij beperkt. Dat ligt anders als het gaat om een advocaat die doelbewust producten ontwikkelt die achteraf gezien op lucht gebaseerd zijn en waar mensen enorme bonussen aan verdiend hebben. Als je heel ingewikkelde producten maakt moet je wel zorgen dat je de cliënten goed voorlicht zodat zij hun verantwoordelijkheid kunnen nemen. Je kunt je afvragen of advocaten niet te veel als makke lammetjes hebben gedaan wat er van ze gevraagd werd.'

Dat advocaten soms te meegaand zijn geweest vreest ook Bart Joosen van DLA Piper, die zich veel met risicomanagement in de financiële sector bezighoudt. 'De speren richten zich nu op de banken en de toezichthouders, maar gespecialiseerde adviseurs

zoals advocaten die betrokken zijn bij financiële markten zouden ook eens op een rijtje moeten zetten welke bijdrage ze hebben geleverd, en wat we daarvan kunnen leren. Lastig is dat de budgetten voor advisering steeds kleiner worden, waardoor de due diligence steeds minder aan bod komt.' Kritisch zijn en toch de cliënt behouden is volgens Joosen maar voor een enkeling weggelegd. 'Er is maar een handjevol zeer seniore advocaten die als gesprekspartner van de raad van bestuur invloed kunnen uitoefenen op de beslissingen die daar genomen worden.' Daarom is het volgens hem ongunstig dat bij de grote banken de vaste huisadvocaat verdwijnt.

Doordat er veel meer geshopt wordt, bouwen

Floris Bannier

Foto: Rick de Vries

Burggraaf: 'De klant blijft verantwoordelijk maar is er ook bij gebaat dat je kijkt: hoe gaat dit in de maatschappij landen?'

advocaten minder vertrouwensrelaties op met de raden van bestuur. Dat beaamt Floris Bannier, consultant bij NautaDutilh en hoogleraar advocatuur. 'Het heeft ook met de groei te maken. Vroeger had je bij ABN zes juristen. Tegenwoordig zijn het er tachtig of meer, en dan heb je nog alle onderdelen. Er is dus veel minder persoonlijk contact.' Bannier ziet geen medeverantwoordelijkheid van de advocatuur voor het ontstaan van de crisis. 'Maar we hebben wel geprofiteerd van en meegegaan aan de graaicultuur. We hebben onze tarieven stevig opgeschroefd, opgejaagd door de Engelse kantoren die hier neerstreken en onze mensen wegkochten.'

Overlegclub

Moet er nu iets gebeuren, of gaat ieder bij het aantrekken van de markt straks weer zijn

gewone gang? Als het aan Bart Joosen ligt niet. 'Op mijn kantoor wordt nagedacht over de vraag wat we anders zouden moeten doen. Het zou mij verbazen als die discussie bij andere kantoren niet speelt. Het zou mooi zijn als er een overlegclub was, waarin we best practices voor de banking & financepraktijk zouden ontwikkelen. Waarom zouden we elkaar niet een beetje te hulp schieten?' Burggraaf onderschrijft het nut van een rondetafelbijeenkomst en ziet hier een rol voor de Orde. 'De banken zijn het initiatief kwijtgeraakt aan de politiek en de toezichthouders. Wellicht kunnen wij als advocaten op deze manier zelf het initiatief houden om van de crisis te leren.'

Bart Joosen

Rectificatie

Art. 3 Regeling vakbekwaamheid

In *Advocatenblad* 2009-16 is van de tabel niet de laatste versie verschenen. Hier volgen artikel en tabel in de juiste vorm.

Artikel 3

Als de verordening in enig jaar minder dan elf maanden op de

advocaat van toepassing is geweest geldt dat de advocaat op het moment van inschrijving het aantal punten als vermeld in de hiernavolgende tabel moet behalen vanaf respectievelijk tot het moment dat hij staat ingeschreven als advocaat.

datum waarop de verordening van toepassing is geworden wegens inschrijving als advocaat of na behalen stageverklaring of niet meer van toepassing is wegens uitschrijving	te behalen aantal punten per jaar als de verordening van toepassing wordt wegens inschrijving of behalen stageverklaring	te behalen aantal punten per jaar als de verordening niet meer van toepassing is wegens uitschrijving
1 januari – 31 maart	20	0
1 april – 30 juni	15	5
1 juli – 30 september	10	10
1 oktober – 31 oktober	5	15
1 november – 31 december	0	20

Het kantoor

zoekt het goud in de kelder

Iedereen 'weet' het wel, maar slechts weinigen doen iets met de 80-20-regel. Ook voor de inkomsten van een advocatenkantoor wordt 80% van de omzet gerealiseerd door 20% van de cliënten. Deze kleine groep cliënten zorgt vaak jaar na jaar voor een groot deel van de omzet. Alle reden om die groep met extra zorg te behandelen. Luchtvaartmaatschappijen belonen hun vaste klanten als jaren met een 'silver card' of zelfs een 'gold card' met extra privileges. Bij de meeste advocatenkantoren zullen maar weinigen de tien belangrijkste cliënten kunnen opnoemen. Vaak krijgen vooral nieuwe cliënten aandacht, en worden de be-

Gouden tip: inventariseer wie je 'key clients' zijn en zorg dat iedereen in kantoor dat weet

langrijkste niet gezien als cliënten van het kantoor, maar als cliënten van die ene partner. En die partners zitten dan vaak nog met hun armen om 'hun' cliënten heen, om te voorkomen dat een ander 'onder hun duiven zal schieten'. Maar de regel blijft: het goud ligt in de kelder. Wat te doen? Drie stappen: 1. weet wie ze zijn; 2. communiceer met ze; 3. geef ze optimale aandacht.

Breng dus allereerst in kaart wie de beste cliënten zijn, cliënten van meerdere secties en al jaren trouw aan het kantoor. Kijk niet alleen de hoogste omzet, maar ook naar winstgevendheid en toekomst. Zo zijn cliënten voor wie uitsluitend of overwegend wordt gewerkt door partners veelal minder winstgevend dan vaak wordt aangenomen, nu de kosten van partners hoger zijn. Spreek jaarlijks met die cliënten: wat willen ze? Wat gaat er goed? Wat minder? Wat kan het kantoor meer doen dan alleen adequaat reageren op een vraag? Medewerkers detacheren? Seminars organiseren? Kennis delen? Intranet aanbieden

waarop de klant de behandelingsfase van verschillende zaken kan volgen incusief de kosten ervan? Idealiter worden die gesprekken niet door de 'vaste' partner van de cliënt gevoerd, maar door iemand van het bestuur. Dan worden eventuele ongemakken sneller met een ander gedeeld. En zorg dan dat iedereen binnen het kantoor weet wie ze zijn, en dat ze van iedereen voorrang krijgen. En dat kantoorgenoten met relevante specialistische kennis bij hen worden geïntroduceerd. En dat er iets wordt gedaan met de feedback die ze gaven, zodat ze merken dat ze belangrijk zijn.

Berichten van de orde

Toetsen beroepsopleiding woensdag 17 februari

Najaarscyclus 2009 (+ inhalers)

10.30 - 12.30 uur
Strafprocesrecht
13.30 - 14.30 uur
Jaarrekening lezen
(geen open boek-tentamen)
15.00 - 16.30 uur
Gedragsrecht (met een halfuur verlengd)
De toetsen worden afgenomen in De Jaarbeurs te Utrecht, hal 5.

Inschrijving

Stagiairs die in september 2009 met de Beroepsopleiding zijn begonnen, hoeven zich niet op te geven. Inhalers/herkansers dienen zich zo spoedig mogelijk aan te melden bij mevrouw C. van Rijn, faxnummer 070-335 35 34 of per e-

mail: c.vanrijn@advocatenorde.nl. Wilt u bij inschrijving duidelijk het volgende vermelden: naam, voorletter(s) en geslacht, uw cursuscode en om welke toets(en) het gaat. U ontvangt per e-mail een bevestiging van inschrijving.

Examengeld

Het examengeld voor het inhalen/herkansen van toetsen is door de Algemene Raad vastgesteld op € 75 per toets. Ná de toetsdag ontvangt u een acceptgiro waarmee u het examengeld kunt overmaken.

Informatie

Orde, afdeling Opleiding,
070-335 35 55, tussen
09.00 - 12.00 uur

Debat en boek 35 Jaar Sociale Advocatuur

Nog maar 35 jaar geleden was fatsoenlijke rechtshulp voor de gewone burger onbereikbaar. Linkse idealistische advocaten trokken ten strijde tegen de gevestigde orde door alleen op te treden voor de kwetsbaren in de samenleving. Het ontstaan van het huidige stelsel voor rechtsbijstand is een belangrijk gevolg hiervan. Om de oprichting van de eerste sociale advocatenkantoren te vieren brengt de Orde een bundel uit over deze geschiedenis. Medewerkers zijn onder anderen Theo de Roos en Mies Westerveld. Het eerste exemplaar van de bundel wordt op 15 februari overhandigd aan Lotje van den Puttelaar, medeoprichter van het Advokatenkollektief Rotterdam. Niet geheel toevallig gebeurt dat in de Amsterdamse dierentuin Artis: daar werd 35 jaar geleden

tijdens een roerig congres de basis voor de huidige praktijk gelegd. Aansluitend is er een debat over de sociale advocatuur anno nu, onder leiding van VARA-ombudsman Pieter Hilhorst. De rechtswinkels Amsterdam en Tilburg, Harmen Meijerink, Casper Schouten, Leo Spigt, Heikelen Verrijn Stuart en Jan Westhoff nemen deel aan het debat. Maandag 15 februari in Artis, Plantage Middenlaan 41a - 43, 1018 DC Amsterdam; aanvang 16:30. Parkeergelegenheid is volop aanwezig.

Cursuswijzer VSO/PO

De nieuwe Cursuswijzer VSO/PO staat online. Het cursusaanbod in deze Cursuswijzer betreft de periode maart-augustus 2010. U kunt de Cursuswijzer inzien op de Orde-website (<http://www.advocatenorde.nl/advocaten/opleiding/cursusaanbod.asp>).

Levenslang gestraften hebben in Nederland te weinig perspectief op vermindering van hun straf, anders dan veelvuldig wordt gedacht. Ze kunnen alleen maar hopen op hoop. Een onlangs opgericht forum streeft voor het toenemend aantal gestraften dat langer zit dan vijftien jaar naar een procedure waarin de noodzaak van verdere vrijheidsbeneming wordt getoetst.

Perspectief voor levenslang gestraften ontbreekt Levenslang mag niet zomaar

Tim de Bont
advocaat te Amsterdam

Anderhalf jaar geleden werd het Forum humane tenuitvoerlegging levenslange gevangenisstraf opgericht, uit bezorgdheid over de huidige tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf. De oprichters zagen namelijk dat het aantal levenslang gestraften het afgelopen decennium fors is toegenomen, terwijl beleid voor de detentie van levenslang gestraften ontbreekt. Er bestaat geen regeling die voorziet in voldoende perspectief op invrijheidstelling, want over de invulling van de gratieregeling bestaat geen helderheid (meer), zodat deze onvoldoende garanties biedt voor een onafhankelijk en afgewogen oordeel.

Eisen van het EHRM

Niet alleen het Forum (zie kader), ook de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) bepleit een met waarborgen omklede procedure waarin de noodzaak van verdere vrijheidsbeneming wordt getoetst. In 2006 en 2008 reikte de raad de minister hiervoor twee mogelijkheden aan: een tussentijdse toets en een verzwaarde gratieregeling.² De raad gaf de voorkeur aan toetsing door de rechter, omdat een rechterlijke toets een recht met zich brengt, terwijl gratie een gunst blijft. Daarnaast sluit een rechterlijke toets volgens de RSJ beter aan bij internationale wet- en regelgeving en de Europese praktijk.

Volgens het EHRM betekent een humane bejegening dat de duur van de levenslange straf zowel de iure als de facto verminderd moet kunnen worden.³ Een papieren procedure is niet voldoende om aan de eis van humaniteit, neergelegd in art. 3 EVRM, te voldoen. Aan de veroordeelde mag daadwerkelijk uitzicht op vrijlating niet wor-

den onthouden.

De vraag in hoeverre de Nederlandse praktijk voldoet aan de Straatsburgse eisen kwam afgelopen zomer aan de orde bij de Hoge Raad.⁴ De Hoge Raad sloot zich aan bij de rechtspraak van het EHRM. Volgens het arrest heeft de levenslange straf geen absoluut karakter en moet er niet alleen juridisch, maar ook feitelijk enig perspectief op vrijheid zijn. Dat levenslang zonder meer levenslang is, gaat volgens de Hoge Raad dus niet op.

De Hoge Raad oordeelde verder dat door de gratieprocedure en de mogelijkheid de burgerlijke rechter te adieren, voldaan is aan de eis van het EHRM. Maar als vast komt te staan dat deze twee feitelijk lege hulzen blijken, kan er wel degelijk sprake zijn van schending van het EVRM, zelfs al bij oplegging van die straf.

De minister en staatssecretaris van Justitie hebben op 16 oktober jl. de Kamer geïnformeerd over de gratieprocedure voor levenslang gestraften en de wijzigingen in de tenuitvoerlegging van deze straf.⁵ Daar-

1 T. de Bont is advocaat bij Cleerdin & Hamer Advocaten en is lid van de kerngroep van het Forum. Dit stuk is op eigen titel geschreven. Veel dank gaat uit naar W.F. van Hattum.

2 RSJ, *Levenslang, Perspectief op verandering*, advies 1 december 2006, aangevuld bij advies van 29 april 2008.

3 Zie onder andere *Kafkaris vs. Cyprus*, 12 maart 2008.

4 Hoge Raad, 16 juni 2009, LJN: BF3741, NJ 2009/602, m.nt. Mevis, (zie *Sancties 2009/5* voor de noot van W.F. van Hattum en DD 2009, p. 902-907 voor de noot van F.W. Bleichrodt).

5 Kamerstukken II, 32 123 VI, nr. 10.

levenslang zijn

bij gaan ze uitdrukkelijk in op de standpunten van het Forum en de RSJ. De bewindslieden beschouwen de uitspraak van de Hoge Raad als ondersteuning van het beleid. Zij stellen dat gratie het benodigde perspectief op vrijlating biedt. Ze uitte weliswaar het voornemen om een levenslang gestrafte elke vijf jaar de gelegenheid te bieden onderzoek te laten doen, gericht op diagnostiek en risicotaxatie, maar achten een ambtshalve gratiebeleid noch een rechterlijke toets noodzakelijk.

Hoge Raad anders gezien

Is er dan wel een probleem, nu de Hoge Raad niet tot schending van het EVRM heeft geconcludeerd en de minister zich gesteund voelt door de Hoge Raad? Ja, want deze steun moet worden gerelativeerd. De Hoge Raad oordeelde dat het EVRM mogelijk wordt geschonden als gratie en de burgerlijke rechter de facto geen opties zijn, en dat de informatie die de A-G aanleverde (nog) niet voldoende was voor een oordeel over deze kwestie. De Hoge Raad is dus niet volledig overtuigd van het bestaan van een uitzicht op vrijlating, maar vooralsnog is niet gebleken dat dit perspectief daadwerkelijk ontbreekt. De Hoge Raad kon ook moeilijk anders oordelen, gezien

.....
**De gezondheids-
schade van lang-
durige vrijheids-
beneming moet
zo veel mogelijk
wordt beperkt**
.....

het kleine aantal recente gratieprocedures van levenslang gestraften. Er zijn slechts zes levenslang gestraften die langer zitten dan vijftien jaar, van wie drie langer dan twintig jaar. Enkele onderdelen van de uitspraak van de Hoge Raad lijken aanpassing van het beleid te suggereren. Mevis concludeert in zijn noot bij het arrest dat de Hoge Raad bepaald geen tegenstander is van een tussentijdse toets. Volgens hem kan misschien zelfs worden afgeleid dat de Hoge

Forum opgericht
In het op 20 juni 2008 opgerichte Forum humane tenuitvoerlegging levenslange gevangenisstraf zijn juridische en niet-juridische vakgebieden vertegenwoordigd. Comité van aanbeveling: prof. mr. C. Kelk, prof. mr. G. Knigge, prof. dr. A.W.M. Mooij, prof. dr. B.C.M. Raes en prof. mr. P.C. Vegter; voorzitter is mw. mr. W.F. van Hattum, universitair docent aan de RUG. Het is mogelijk sympathisant en donateur te worden.*
Bij levenslange gevangenisstraf gaat het om zeer ernstige delicten, die de samenleving schokten en die veel leed aan slachtoffers en nabestaanden toebrachten, voor wie de opgelegde straf vanwege vergelding en maatschappijbeveiliging een passende reactie kan zijn. Het Forum erkent dit, maar is van mening dat eenieder, ook deze groep veroordeelden, recht heeft op een humane bejegening. Daarom moet de straf zodanig ten uitvoer worden gelegd dat de gezondheidsschade als gevolg van langdurige vrijheidsbeneming zo veel mogelijk wordt beperkt. Ook mag de veroordeelde niet elk perspectief op terugkeer in de samenleving worden onthouden.
Het Forum streeft naar een met waarborgen omklede procedure waarin de noodzaak van verdere vrijheidsbeneming wordt getoetst. Daartoe verstrekt het Forum informatie over de levenslange gevangenisstraf en wisselt het gegevens uit over lopende procedures en ontwikkelingen in binnen- en buitenland.
.....
* Reacties of vragen naar: forumlevenslang@gmail.com. Het rekeningnummer van de Stichting is 29.02.04.283, Friesland Bank, t.n.v. Stichting Forum Levenslang, Oosterbeek.

Raad een dergelijke toets aanbeveelt, en hij meent dat de bewindslieden een betrekkelijk minimalistische invulling aan het arrest geven. Maken de civiele weg en de gratieprocedure dat de duur van de levenslange straf de iure en de facto verminderd kan worden? Bleichrodt geeft in zijn noot aan dat de burgerlijke rechter nog nooit heeft besloten tot verkorting van een levenslange gevangenisstraf, anders dan vooruitlopend op een vrijwel zeker positief gratiebesluit.

De regering acht ambtshalve gratiebeleid noch rechterlijke toets noodzakelijk

Ook de minister zelf heeft deze mogelijkheid als theoretisch bestempeld.⁶ A-G Knigge daarentegen stelt in zijn conclusie dat er hoop is 'zolang de civiele rechter niet heeft gesproken'.

Geen beleid

Er bestaat geen ambtshalve gratiebeleid, en de grond voor gratie (art. 2 onder b Gratiwet) wordt minimaal benut. De bewindslieden wijzen op een recente gratieverlening en suggereren dat gratie wel degelijk een reële mogelijkheid is. Maar bij die gratie ging het om een terminale gedetineerde, die binnen enkele weken na zijn invrijheidstelling overleed. Dat die gedetineerde een levenslange gevangenisstraf uitzat, deed er in feite weinig toe. Bovendien was de man in Duitsland veroordeeld en zat hij in Nederland zijn straf

6 Zie o.a. Aanhangsel handelingen II 2003-04, nr. 1972, p. 4170.

uit: de minister vergeet te memoreren dat een levenslang gestrafte in Duitsland na vijftien jaar in beginsel voor vrijlating in aanmerking komt, waarbij de rechter over verlenging van de straf oordeelt.

Door meermalen te benadrukken dat levenslang in beginsel levenslang is, suggereert de minister dat dit kabinet (vrijwel) geen gratie zal verlenen. Zo heeft de minister besloten de toestemming voor begeleidde verlopen in het kader van behandeling van Cevdet Y (in 1983 veroordeeld tot levenslang) terug te draaien. Deze beslissing werpt haar schaduw vooruit: zonder een goed afgesloten behandeling zal geen gratie worden verleend. Als zelfs voor iemand die 26 jaar vastzit en met goed resultaat behandeld wordt, de weg naar gratie wordt geblokkeerd, dan moeten de verwachtingen naar beneden worden bijgesteld.

De gratie is nu sterk aan politieke macht gebonden: de minister heeft het laatste woord. Daardoor is de tot levenslang veroordeelde van het politieke klimaat afhankelijk. Zou de minister het zichzelf niet makkelijker maken door hij de beoordeling bij de rechter zou leggen? Die is dan de kop van Jut bij invrijheidstelling, waardoor de minister het electoraat niet hoeft te vrezen.

Meer dan hopen op hoop

Waarom probeert Nederland de Europese norm met de hakken over de sloot te halen? En zou Nederland ook los van Europese normen niet beter moeten kijken naar de

Advocaten levenslang gestraften gezocht

Het 'Forum Humane tenuitvoerlegging van de levenslange gevangenisstraf' zoekt contact met alle advocaten die een (al dan niet onherroepelijk) tot levenslang veroordeelde gedetineerde bijstaan, of dat hebben gedaan. Het Forum hoopt via deze advocaten en hun cliënten een duidelijker beeld te krijgen van de huidige wijze van tenuitvoerlegging van deze straf. Staat u een tot levenslang veroordeelde bij, of heeft u dat gedaan, dan kunt u zich melden bij het Forum via e-mailadres: forumlevenslang@gmail.com. Uw reactie wordt in alle vertrouwelijkheid behandeld.

menswaardigheid van het huidige beleid? De huidige levenslang gestraften mogen niet in onzekerheid worden gelaten of er de iure en de facto perspectief is op vermindering van hun straf, of dat ze alleen maar kunnen hopen op hoop. Daarom is het bestaan van het Forum geheel en al gerechtvaardigd.

Zelfs voor iemand die 26 jaar vastzit en met goed resultaat behandeld wordt, wordt de weg naar gratie geblokkeerd

(advertenties)

De theorie in praktijk brengen

Onze cursussen zijn gericht op de praktijk en gebaseerd op de wetenschap. Zo haalt u maximaal rendement uit uw opleiding. En uw cliënt uit uw advies. **Met het CPO bent u zeker van uw zaak.**

U vindt ons VSO- en PAO-cursusaanbod bij het katern **Orde** elders in dit blad en op www.cpo.nl

Het CPO is onderdeel van de Radboud Universiteit Nijmegen

CPO
Centrum voor Praktisch Juridisch Onderwijs

In deze rubriek worden de bijna vergeten juridische zaken opgediept die voor de rechtspraak net het verschil kunnen maken.

Dagvaarding of verzoekschrift bij verdeling of verrekening?

Een verdeling- of een verrekenprocedure los van de echtscheidingsprocedure kan zowel met een dagvaarding als met een verzoekschrift worden ingeleid – wat zijn de voordelen van de tweede optie?

..... •
Koert Boshouwers
redactielid
..... •

In een echtscheidingsprocedure kunnen beide echtgenoten de rechtbank bij wijze van nevenverzoek vragen om voorzieningen te treffen voor de verdeling van de huwelijksgoederengemeenschap of voor het verrekenen van inkomen of vermogen op basis van huwelijkse voorwaarden (op basis van art. 827 lid 1 sub b Rv). Er kunnen redenen zijn om in de echtscheidingsprocedure niet direct om de verdeling of verrekening te verzoeken. Partijen voeren overleg en willen de scheiding alvast laten uitspreken, er is onvoldoende duidelijkheid over de omvang van het te verdelen of te verrekenen vermogen of men is het simpelweg vergeten. Als in de echtscheidingsprocedure niet is verzocht om de wijze van bedoelde verdeling of verrekening vast te stellen, zal dit in een aparte procedure alsnog moeten. Welke rechtsingang moet dan worden gevolgd: de dagvaardings- of toch de verzoekschriftprocedure?

Artikel 677 Rv biedt uitsluitel. Het spreekt immers over de vordering tot verdeling en het vonnis waarbij deze wordt toegewezen. De verdeling van de huwelijksgoederengemeenschap dient dus via een dagvaardingsprocedure plaats te vinden. In het geval van een verrekening van inkomsten of van vermogen is art. 1:135 BW lid 2 van belang. Het verklaart de voor een verdeling van een gemeenschap geldende art. 677 tot en met 680 Rv van overeenkomstige toepassing op de verrekeningsprocedure. Deze dient dus eveneens met een dagvaarding te worden ingeleid. Of kan het ook anders?

In de Memorie van Toelichting op art. 1:135 BW (Kamerstukken II 2000/01, 27 554, nr 3, p. 19) heeft de toenmalige staatssecretaris van Justitie aangegeven dat het wetsvoorstel ervan uitging dat procedures op het gebied van vermogensrechtelijke aspecten van het huwelijk door middel van een verzoekschrift worden ingeleid. Aanvankelijk ging de wetgever uit van een dagvaardingsprocedure, maar naar aanleiding van adviezen van zowel de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak als de Orde is op de verzoekschriftprocedure overgegaan. Ondanks het feit dat dit niet met zoveel woorden in de wet staat, kan een verdeling- of een verrekenprocedure dus zowel met een dagvaarding als met een verzoekschrift worden ingeleid.

Met name de verzoekschriftprocedure biedt veel voordelen. De behandeling vindt plaats in de familienkamer en niet in de handelskamer, zodat meer ter zake kundige rechters een zaak zullen behandelen. Dit gecombineerd met de regiezittingen die een aantal familiekamers binnen de rechtbank in het leven heeft geroepen, kan dit sneller leiden tot een verdeling of verrekening dan in het geval de rolprocedure gevoerd moet worden.

Een tweede voordeel schuilt in het verschuldigde griffierecht. In het geval van een handelszaak is men een vastrecht verschuldigd dat hoger wordt naarmate de omvang van de vordering groter is. Het vastrecht kan per 2010 oplopen tot € 4.951 voor de eisende partij. Op basis van het bepaalde in art. 2 Wet tarieven in burgerlijke zaken is 'slechts' een vastrecht van € 201 verschuldigd wanneer het verzoek betrekking heeft op een procedure die voortvloeit uit boek 1 BW, dus ook in het geval van een verdeling- of verrekenprocedure.

Er is dus alle reden om voor een verzoekschriftprocedure te kiezen bij de verdeling of verrekening los van de echtscheidingsprocedure.

Een beroepsfout maken, het kan iedere advocaat overkomen. Wel kan er het nodige worden gedaan om de kans erop te minimaliseren. ‘Protocolen, extra checks, de interne organisatie op orde, het helpt allemaal. Maar waterdicht wordt het nooit’, zegt Walter Hendriksen. *Zie voor verjaring en klachtplicht bij beroepsfouten het artikel van De Knijff en Riyazi hierna.*

Walter Hendriksen over zijn beroepsfoutenpraktijk ‘Routinefouten worden overal gemaakt, bij generalisten en specialisten, ongeacht welk rechtsgebied’

.....
Michel Knapen
journalist
.....

Menig beroepsfout van advocaten, notarissen en accountants heeft advocaat Walter Hendriksen in zijn 26-jarige carrière bij Van Doorne (Amsterdam) voorbij zien komen. Dat begon al tijdens zijn stageperiode, onder de onlangs overleden Lowik Eykman. ‘Zijn specialisme was aansprakelijkheid en verzekeringen, van hem leerde ik het vak’, zegt Hendriksen.

Hij treedt altijd ‘verdedigend’ op, dus namens degene die de beroepsfout heeft begaan. ‘Steeds staat de vraag voorop: is er wel een fout gemaakt? Wat is de schade? En bestaat er tussen beide een causaal verband? Er worden ontegenzeggelijk fouten gemaakt. Maar dan moet je een gedachte-experiment doen: denk je de fout weg, zou de vermoogenspositie van de claimant dan beter zijn geweest?’

‘Stel, een cliënt heeft een vordering maar je bent als advocaat vergeten de verjaring te stuiten. Je kunt dan achteraf zeggen: als de

verjaring wel was gestuit, had de tegenpartij de vordering wel erkend? Voor de klant is de vordering waarschijnlijk absoluut: hij is er zeker van dat de tegenpartij had betaald. Maar is dat wel zo? Iedere vordering is relatief. Verwachtingen van teleurgestelde cliënten zijn vaak te hoog. Er is dan wel een typische beroepsfout gemaakt, maar het is niet zeker dat de cliënt daardoor zijn geld is misgelopen.’

De meeste beroepsfouten die advocaten maken, zijn – zoals Eykman ze al noemde – ‘fietsenmakersfouten’. Het hoger beroep wordt niet tijdig ingesteld, een verjaring wordt niet tijdig gestuit of een echtscheidingsbeschikking wordt niet tijdig ingeschreven. Hendriksen: ‘Het zijn dus nooit gevallen waarvan je kunt zeggen dat de advocaat niet goed heeft nagedacht. Hij denkt wel na, maar maakt een routinefout. Termijnfouten zijn gewoon domigheden, het kan iedereen overkomen. Maar je voelt je na zo’n fout wel doodongelukkig.’

Een ander bekende fout kan bij de postverzending gebeuren. Er moet een vertrouwelijk stuk worden verstuurd en voordat de brief naar de postkamer gaat wordt het adres nog een keer door het venstertje van de envelop gecontroleerd. ‘Maar dan ge-

bruik je een keer een envelop zonder venster, je mist een extra controle en de vertrouwelijke brief belandt bij de tegenpartij. Het mag niet, het gebeurt wel. Het gaat duizend keer goed, dan gaat het één keer fout. Niets menselijks is een advocaat vreemd.’

Instinkers

Naast de ‘gewone’ termijnoverschrijdingen onderscheidt Hendriksen ook de ‘instinkers’. Zoals art. 3:316 BW. Als je een vordering instelt bij de verkeerde rechter, dan is de verjaringstermijn bij de nieuwe rechter nog maar zes maanden. ‘Bij iedereen zit de “gewone” termijn van vijf jaar tussen de oren, maar in dit geval moet de verjaring al na een halfjaar worden gestuit en dat wordt dan vergeten. Een andere instinker is het hoger beroep in een onroerendgoed-kwestie. Die moet je ook aantekenen bij het Kadaster want anders ben je niet-ontvankelijk, zegt art. 3:27 lid 2 BW. Dat wordt wel eens over het hoofd gezien.’

En dan nemen soms ook advocaten het spreekwoord ‘Schoenmaker blijf bij je leest’ niet strikt genoeg. ‘Soms doet een advocaat iets buiten zijn specialisme. Een strafrechtadvocaat die een vriend adviseert over een huurrechtszaak. Niet doen! Dat leidt al te

‘Dan gebruik je een keer een envelop zonder venster, je mist een extra controle en de vertrouwelijke brief belandt bij de tegenpartij. Het gaat duizend keer goed, dan gaat het één keer fout’

snel tot aansprakelijkheid.’ Een afgeleide vorm van deze waarschuwing is het – uit Amerika afkomstige – adagium KYC: *Know Your Customer*. ‘Als een advocaat in een klein dorp wordt gevraagd een advies te schrijven in een ingewikkelde douanerechtszaak, moet hij zich afvragen: waarom komt die cliënt precies naar mij? Die vraag wordt waarschijnlijk onvoldoende vaak gesteld. Ken je beperkingen, handel er naar.’

Dat wil volgens Hendriksen niet zeggen dat in de algemene praktijk meer beroepsfouten worden gemaakt dan door juridisch specialisten. In de algemene praktijk worden moeilijke zaken eerder doorgestuurd naar de specialist. Juist in de gespecialiseerde praktijk kan de aansprakelijkheid wel eens eerder worden aanvaard omdat van een specialist meer mag worden verwacht. ‘Maar routinefouten worden overal gemaakt, bij generalisten en specialisten, ongeacht welk rechtsgebied.’

Tot slot zijn er nog de bewijsfouten. Je hebt als advocaat je werk goed gedaan maar je kunt dat niet bewijzen, terwijl je wel de bewijslast draagt. ‘Leg afspraken altijd vast in memo’s, ook bij vaste cliënten’, raadt Hendriksen aan. ‘Juist met hen werk je in het volste vertrouwen en ben je geneigd geen aantekeningen te maken. Waarom zou je, je bent toch bevriend? Nee: maak altijd en bij iedereen notities. Het herinneringsvermogen bij fouten is immers niet al te best. De dossierdiscipline moet strak zijn, die is bij de meeste advocaten al goed, maar het zou nog beter kunnen.’

Collegialiteit

Is die fout ontdekt, dan moet de advocaat direct zijn verzekeraar inlichten. Binnen het kantoor moet verder worden gezorgd voor een goede ‘opvang’. Hendriksen: ‘Er moet sprake zijn van collegialiteit, intern moet je niet in verwijten blijven hangen. Anders gaan advocaten niet meer open om met hun fouten, wat slecht is voor de cliënt en voor het kantoor. Dan gaat het van kwaad tot erger. Ook de advocaat die optreedt namens de gedupeerde moet genuanceerd omgaan met de foutmaker. Gedupeerden willen wel eens dreigen met publiciteit of de tuchtrechter. Bedenk dan echter: de aanvaller van vandaag is de verdediger van morgen. Wanneer foutmaker en gedupeerde transparant met elkaar omgaan, komt dat de sfeer en de uitkomst ten goede.’

Wie zijn beroepsfout niet meldt, is niet gedekt door zijn verzekering. ‘Verzeker je voor claims voor de volle doorlooptijd van je werk’, zegt Hendriksen. ‘Dat klinkt logisch, maar discontinuïteit van het kantoor – na een splitsing of fusie – kan advocaten in de problemen brengen. Dat geldt ook als advocaten overstappen van de ene naar de andere verzekeringsmaatschappij. Dan is het vaak onduidelijk wie de fout van lange tijd geleden nog vergoedt. Neem een goede verzekeringsmakelaar in de arm die je adviseert over het adequaat inkopen van de verzekerde dekking.’

Besef dat je de kans op beroepsfouten zelf in de hand kunt houden. Het helpt al heel veel wanneer advocaten hun cliënten met

Tien tips tegen beroepsfouten en dekkingsproblemen

1. Schoenmaker blijf bij je leest
2. Know Your Customer
3. Wees niet te stellig in adviezen
4. Vier ogen zien meer dan twee ogen, mits in overleg
5. Rappelsystemen en protocollen helpen
6. Leg instructies en afspraken altijd vast, ook bij vaste cliënten
7. Sluit een verzekering af via een goede verzekeringsmakelaar
8. Wees bewust van de dekkingsrisico's bij discontinuïteiten
9. Meld de beroepsfout altijd direct bij de verzekeraar
10. Zorg voor een goede interne organisatie om met beroepsfouten om te gaan

de nodige nuances bijstaan. Een al te stellig advies kan wel eens als een boemerang terugkomen. ‘Stel, je adviseert in hoger beroep te gaan omdat dat heel kansrijk is. Dat laat je je cliënt weten. Maar dan vergeet je het hoger beroep tijdig in te stellen. Dan ligt het lastig om achteraf te zeggen: jammer, maar we hadden toch weinig kans om te winnen.’ Iets dergelijks geldt ook bij het uitleggen van een overeenkomst. Hendriksen: ‘Een cliënt wil weten waar hij aan toe is. Toch is mijn advies: wees niet te stellig, breng de nodige nuances aan, anders zit je er later aan vast.’

Wat de kans op beroepsfouten ook kan verkleinen is wanneer ‘vier ogen’ naar een zaak kijken. Maar dat heeft ook een keerzijde, erkent Hendriksen: men kan ook te veel op de ander rekenen. De een vertrouwt erop dat de ander een stuk beoordeelt, de ander gaat ervan uit dat de een het doet. En in veel gevallen doet niemand het dan.’

Het sluitstuk van het voorkomen van beroepsfouten zit in de interne organisatie van het kantoor. Goede software die waarschuwt wanneer een termijn verloopt, protocollen, interne controles, goede interne communicatie: het helpt allemaal, zegt Hendriksen. ‘Maar waterdicht wordt het nooit.’

Over verjaring en klachtplicht bij beroepsfouten

Bij beroepsfouten met schade waarvoor de advocaat aansprakelijk wordt gesteld, is de vraag van belang wanneer de verjaringstermijn begint te lopen en vanaf wanneer de benadeelde wordt geacht te klagen. En is er juridische kennis om te weten dat de advocaat een relevante fout heeft gemaakt?

Zie over de beroepsfoutenpraktijk ook het interview hiervoor.

.....
D.M. de Knijff en T. Riyazi
advocaten te Den Haag
.....

‘Wie in zijn beroepsleven nog nooit een ernstige fout heeft gemaakt moet heel jong gestorven zijn of voortdurend veel te weinig werk verzet hebben’ (Jan Leijten)²

Ook de beste advocaat kan fouten maken, al blijft dikwijls onheil voor de cliënt uit.³ De vergeten overbetekening van het beslag wordt door de wederpartij niet opgemerkt, deze stelt zich op een nietige dagvaarding of het in het contract niet afgedekte risico

.....
1 Beiden advocaat in Den Haag bij Ekelmans & Meijer Advocaten.
2 A-G Leijten in zijn conclusie voor HR 29 april 1994, NJ 1994/727.
3 Deze aanname is niet gebaseerd op enig empirisch onderzoek, maar is min of meer onze waarneming bij de behandeling van zaken over beroepsaansprakelijkheid.
.....

blijft uit. Of het appèl dat had moeten worden ingesteld, zou toch niet tot een beter resultaat hebben geleid, zodat causaal verband ontbreekt. Problematischer zijn fouten die eerst onopgemerkt blijven omdat pas later de gevolgen ervan blijken, evenals fouten waartegen niet direct werd geageerd omdat men toen nog dacht dat de gevolgen wel mee zouden vallen.

Hoe zit het in deze gevallen met verjaring? En speelt hier ook de regel dat over een gebrekkige prestatie, op straffe van verval van aanspraken, binnen bekwame tijd na ontdekking moet worden geklaagd? Maar om te claimen, stuiten of klagen moet de benadeelde wel weten dat zijn advocaat een relevante fout heeft gemaakt. Is hiervoor rechtskennis vereist – waarvoor de benadeelde niet voor niets een advocaat inschakelde? Genoeg vragen voor een analyse.

Verjaring

De korte verjaringstermijn van vijf jaar van art. 3:310 BW vangt aan op de dag volgend op die waarop de benadeelde zowel met de schade als met de daarvoor aansprakelijke persoon bekend is geworden.⁴ Volgens vas-

.....
4 *Parl. Gesch.*, blz. 927.

te rechtspraak van de Hoge Raad gaat het er niet om wat de benadeelde had behoren te weten.⁵ Daarbij is het enkele vermoeden van het bestaan van schade onvoldoende om van daadwerkelijke bekendheid te spreken.⁶ Anderzijds is het niet noodzakelijk dat de benadeelde absolute zekerheid heeft gekregen dat de schade is veroorzaakt door tekortschietend of foutief handelen.⁷ De verjaringstermijn van art. 3:310 BW begint pas te lopen op de dag volgend op die waarop de benadeelde daadwerkelijk in staat is een rechtsvordering tot vergoeding van de schade in te stellen.⁸

Du Perron schrijft dat per geval zal verschillen wanneer de benadeelde in staat is een rechtsvordering in te stellen. Het enkele feit dat de schade optreedt zal in de gegeven omstandigheden vaak al voldoende zijn voor het besef dat schade is geleden waarvoor de benadeelde een voldoende bepaalde persoon aansprakelijk kan stel-

.....
5 HR 20 april 2001 (Vellekoop/Wilton Feijenoord), NJ 2002/383.
6 HR 24 januari 2003 (BASF/Rensink), NJ 2003/300, rov. 3.4.2.
7 HR 31 oktober 2003 (Saelman/Academisch ziekenhuis VU), NJ 2006/112.
8 HR 20 februari 2004, NJ 2006/113. Daarbij hoeft de benadeelde niet exact de oorzaak van de schade te kennen.

Ik verstopt elk jaar wel een paar beroepsfouten — dat houdt het spannend...

Voor het kunnen instellen van een rechtsvordering is geen daadwerkelijke bekendheid met de juridische beoordeling vereist

len. De benadeelde zal zich dus niet van de domme mogen houden. Als er voldoende aanknopingspunten zijn voor het bestaan van aansprakelijkheid van een voldoende bepaalde persoon, zal van hem enig onderzoek mogen worden geveerd. De verjaringstermijn gaat niet pas lopen als de benadeelde over de exacte feitenkennis beschikt die nodig is om op dat moment een dagvaarding uit te brengen, aldus Du Peron.⁹ Deze zienswijze wordt door andere auteurs onderschreven.¹⁰

Fictieve bekendheid

Wanneer kan de cliënt denken aan aansprakelijkheid van zijn advocaat? Onze eerste casus is de volgende. Mr. G. behar-

tigt de belangen van Bosman in een geschil over diens arbeidsongeschiktheidsuitkering. Hangende het beroep bij de Centrale Raad wordt de beëindiging ervan door de bedrijfsvereniging met terugwerkende kracht ongedaan gemaakt en het achterstallige bedrag wordt in mei 1987 alsnog uitbetaald. Bosman stelt dat hij in 1996 toevallig aan de weet is gekomen dat hij wettelijke rente over dit bedrag had kunnen vorderen, ware het niet dat mr. G. die niet had aangezegd. Hij houdt mr. G aansprakelijk. Mr. G. beroept zich op verjaring. Ook betwist hij een beroepsfout te hebben gemaakt omdat destijds uit jurisprudentie noch literatuur bleek dat in een dergelijk geval aanspraak op rente bestond.

De rechtbank oordeelt dat het vorderingsrecht van Bosman is verjaard. Bosman was reeds op het moment dat de bedrijfsvereniging de uitkering zonder rentevergoeding had uitbetaald subjectief bekend met de schade en met de persoon die deze veroorzaakt had. Dat Bosman toen wellicht nog niet wist dat de aanspraak op die rentevergoeding had moeten worden aangezegd, doet daar volgens de rechtbank niet aan af omdat uit art. 3:310 BW en de wetsgeschiedenis niet blijkt dat het begrip 'bekend' juridisch moet worden ingevuld. Nadat het

hof oordeelt dat mr. G. geen beroepsfout heeft gemaakt (omdat eerst uit recente jurisprudentie bleek dat in een dergelijk geval aanspraak op wettelijke rente bestond), gaat Bosman in cassatie.

De Hoge Raad onderschrijft het verjaringsoordeel van de rechtbank. Het criterium dat de benadeelde 'daadwerkelijk in staat is tot het instellen van een rechtsvordering' houdt niet tevens bekendheid met de juridische beoordeling van de feiten en omstandigheden in met betrekking tot de schade en de daarvoor aansprakelijke persoon.¹¹

Dwaling omtrent de juridische beoordeling van de feiten met betrekking tot de schade en de aansprakelijke persoon, blijven voor rekening van de benadeelde. Bosman kon niet tegenwerpen dat hij niet wist dat de bedrijfsvereniging rechtens tot schadevergoeding in de vorm van wettelijke rente gehouden was. In zoverre is er geen sprake van een subjectief bekendheidsvereiste, maar van het objectieve gegeven dat eenieder wordt geacht het recht

⁹ In zijn noot onder het Saelman-arrest (NJ 2006/112).

¹⁰ Hartlief, *AAe* 53 (2204) 4, blz. 273. Zie in soortgelijke zin Hartkamp die daadwerkelijke bekendheid aanneemt op het moment dat de benadeelde moet weten dat en tegen wie hij mogelijk een vorderingsrecht heeft (*Asser-Hartkamp* 4-I, Deventer 2004, nr. 674c) en Van Dijk die uitgaat van het moment van bekendheid met de mogelijkheid van de fout van een aansprakelijke persoon en meent dat vanaf dat moment de benadeelde actief kan optreden, bijvoorbeeld in de vorm van nader juridisch onderzoek ('Bevrijdende verjaring: een mislukt onderdeel van het BW', *NJB* 27 april 2007, nr. 17, blz. 1049).

¹¹ HR 26 november 2004, NJ 2006/115; bevestigd in HR 5 januari 2007, NJ 2007/320.

te kennen. Dat is, zoals bekend, een fictie.¹² Bosman kende zijn aanspraak op rente niet, evenmin als zijn advocaat mr. G., maar die kon redelijkerwijs die aanspraak óók niet kennen.

Geldt de fictie ook in de situatie dat de advocaat wel geacht kan worden het relevante recht te kennen? Du Perron meent van niet. Wanneer geen sprake is van wijziging van (het inzicht in) het recht, vindt hij niet aanvaardbaar dat de verjaringstermijn ondanks rechtsdwaling gaat lopen. Wanneer de vordering van de benadeelde tegen zijn voormalige rechtshulpverlener is gebaseerd op het – achteraf gebleken – feit dat de rechtshulpverlener de benadeelde onjuist of inhoudelijk slecht heeft bijgestaan, ligt het immers op de weg van de rechtshulpverlener de benadeelde voor te lichten over diens rechtspositie. Rechtsdwaling bij de benadeelde komt dan wel voor rekening van de aansprakelijke rechtshulpverlener, aldus Du Perron in zijn noot onder het arrest.¹³

Waardering van de feiten

Een tweede casus.¹⁴ Het ging in dit geval niet om een advocaat, maar om een adviseur (X.) verbonden aan een accountantskantoor. X. adviseerde een gemeente over fiscale en juridische aspecten van een samenwerking met private partijen met betrekking tot een recreatieproject. In dat kader had X. onderhandeld met de bank over de financiering van het project. De gemeente wenste slechts garant te staan voor 50% van het tekort dat zou resteren nadat de bank de door de exploitant versterkte zekerheden had uitgewonnen. Volgens X. voldeed de garantie aan die voorwaarde.

De exploitant gaat failliet. Op 22 januari 1996 spreekt de bank de gemeente aan voor 50% van van het openstaande saldo ten tijde van de kredietbeëindiging. Ver-

De aard van de fout en de waarneembaarheid van het gebrek kunnen leiden tot uitzondering op de regel dat rechtsdwaling voor rekening van de benadeelde blijft

volgens wordt geprocedeerd over de uitleg van de in de garantiebepaling gebezigde term ‘pro resto’. X. verklaart als getuige dat tijdens de onderhandelingen de betekenis van deze term uitdrukkelijk aan de orde is gekomen en dat hij had aangegeven dat de gemeente daaronder verstond de vordering na uitwinning van de zekerheden. Het hof oordeelt in een tussenarrest dat uit de overige getuigenverklaringen niet kan worden afgeleid dat de door de gemeente voorgestane uitleg tijdens de onderhandelingen aan de orde is geweest en wijst vervolgens de vordering van de bank toe. De gemeente stelde eerder al X. aansprakelijk voor de schade indien de procedure verkeerd zou aflopen.

In de nu volgende procedure tussen gemeente en X. stelt de laatste dat de verjaring daags na het door de bank schriftelijk invoeren van de borgtocht is gaan lopen en dat de vordering van de gemeente is verjaard. Het hof honoreert dit verjaaringberoep, omdat de gemeente al vóór het invoeren van de garantie bekend was met de schade en de daarvoor aansprakelijke persoon; ze had daarover met de bank een discussie gevoerd, bijgestaan door een notaris en een advocaat.

De Hoge Raad ziet het anders. Uit de door het hof genoemde omstandigheden kan niet worden afgeleid dat de gemeente op

23 januari 1996 reeds met voldoende mate van zekerheid ermee bekend was dat het standpunt van de bank over hetgeen was overeengekomen, juist was en dat de betekenis die volgens X. aan de garantie moest worden gegeven onjuist was. Dat de gemeente wist dat zij een bewijsrisico liep, wil nog niet zeggen dat zij ten tijde van het invoeren van de garantie voldoende zekerheid had verkregen dat het risico dat de lezing van X. onjuist was, zich zou verwezenlijken en de schade het gevolg was van diens tekortschieten. Volgens de Hoge Raad kon op dat moment slechts gesproken worden van een kans op schade.

Van belang is om per geval te bekijken of er voldoende zekerheid bestaat over de schade en de aansprakelijke persoon. Dat hangt soms ook af van de waardering van de feiten, zo laat het verschil in uitkomst bij hof en Hoge Raad zien. Wij denken niet dat de Hoge Raad in dit arrest is teruggekomen op de regel dat daadwerkelijke bekendheid met de juridische beoordeling voor het daadwerkelijk kunnen instellen van een rechtsovereenkomst niet vereist is. Wij denken evenmin dat de Hoge Raad is teruggekomen op de regel dat niet vereist is dat de benadeelde steeds met de (exacte) oorzaak van de schade bekend is. De vraag of voor de gemeente voldoende zeker was dat sprake was van tekortschieten van X. hangt weliswaar samen met de uitlegkwestie, maar dat wil nog niet zeggen dat de gemeente op 26 januari 1996 geacht kon worden bekend te zijn met het latere rechterlijk oordeel daarover.

De uitleg van een overeenkomst is in hoge mate feitelijk en dat is zeker hier zo, waar het gelijk van de gemeente stond of viel met het bewijs van haar stelling dat X. met de bank over ‘pro resto’ en de uitleg die de gemeente daaraan gaf. Over dit *feiten* de bewijsbaarheid ervan verkeerde de gemeente in onzekerheid. Eerst op het moment dat bleek dat dit feit niet bewezen kon worden, was duidelijk dat X. tekort was geschoten bij de uitvoering van de door de gemeente verleende opdracht.¹⁵ Hier is dus

12 Waarvan ons recht noodgedwongen uitgaat omdat anders chaos ontstaat, aldus A-G Spier sub 4.29.1 van zijn conclusie, NJ 2006/115.

13 Volgens Smeehuijzen laat zich denken dat de rechtsdwaling door de rechtshulpverlener bij de benadeelde is veroorzaakt. In die situatie zou een beroep op verjaring in strijd kunnen zijn met de redelijkheid en billijkheid. Smeehuijzen, De bevrijdende verjaring, *diss.*, Kluwer: Deventer 2008, blz. 222.

14 HR 9 oktober 2009, RvdW 2009/1153. Nu wij in cassatie verweer hebben gevoerd, past terughoudendheid bij het beschouwen van dit arrest: zie daarvoor de annotatie van Ter Kuile in MvV 2009, blz. 307 en voorts de bijdrage van Tjong Tjin Tai in Bb, nr. 56, blz. 258.

15 De vraag kan gesteld worden of de substantiëring van de verweten tekortkoming verschil zou kunnen maken, in die zin dat X. niet zozeer wordt verweten dat hij verzuimd heeft met de bank de door de gemeente gewenste achterstelling overeen te komen, maar dat hij niet met zoveel woorden in de tekst van de garantie heeft laten vastleggen dat de gemeente pas na uitwinning van de zekerheden zou kunnen worden

Een schitterende puinhooft, nietwaar?

U had dit broekwerk eerder moeten herkennen, meneerhe...

Te laat!

iets anders aan de orde dan het miskennen van de aanspraak op rente in het geschil tussen Bosman en zijn bedrijfsvereniging; dat was veel meer een juridische kwestie.

Bij een tekortkoming in juridische dienstverlening zal in gevallen waarin de verjaringsvraag aan de orde is, snel gedacht worden aan de bijzondere verjaringsregel van het arrest Bosman/mr. G. Het geval X. moet volgens ons eerder geplaatst worden in de sleutel van het Saelman-arrest. De bijzondere verjaringsregel gaat op, behoudens wanneer in het licht van de aard van de fout, het handelen van de aangesproken advocaat, de eventuele eigen deskundigheid van de cliënt en in verband met de overige omstandigheden van het geval moet worden geoordeeld dat het ontbreken van dat inzicht redelijkerwijs niet aan de cliënt, maar aan de advocaat is toe te rekenen. De omstandigheid dat de cliënt nu juist een advocaat in de arm heeft genomen om hem over het recht voor te lichten is van belang, maar op zichzelf niet doorslaggevend.

Met spoed klagen

De artikelen 6:89 BW (voor verbintenissen in het algemeen) en 7:23 BW (voor koop) verplichten de schuldeiser (koper) om binnen 'bekwame tijd' bij de schuldenaar te klagen over gebreken in de prestatie op straffe van verval van alle aanspraken. De

aangesproken. Maar ook zo bezien ontbreekt voldoende zekerheid over de schade zolang nog niet vaststaat dat de bewering dat dit mondeling was overeengekomen, niet kan worden bewezen.

ratio hiervan is het beschermen van de wederpartij tegen late en daardoor moeilijk betwistbare klachten.

De klachttermijn begint te lopen op het moment dat de schuldeiser het gebrek heeft ontdekt of had behoren te ontdekken; art. 6:89 BW neemt dus anders dan de verjaring de objectieve bekendheid met het gebrek tot uitgangspunt. Daarbij is het moment van het bekend worden van eventuele schade in beginsel niet van belang. De aangesproken schuldenaar moet zich er bovendien op beróepen dat niet binnen bekwame tijd over het gebrek is geklaagd.¹⁶ Het is dan aan de schuldeiser om te stellen en te bewijzen dat hij wel binnen bekwame tijd heeft geklaagd.¹⁷ Binnen bekwame tijd betekent: 'met spoed'.¹⁸ De lengte van de klachttermijn is in elk geval geen vast gegeven.¹⁹ Bepalend zijn de aard van de overeenkomst, de gebruiken²⁰ en de omstandigheden van het geval. Bij dat laatste valt te denken aan de waarneembaarheid van het gebrek, de hoedanigheid van partijen, hun deskundigheid, hun onderlinge verhouding, hun juridische kennis en de vraag welk nadeel de schuldenaar lijdt

¹⁶ Aldus – ons inziens overtuigend-Smeehuijzen, 'Driekwart van de leer over vervaltermijnen is onjuist', *TCR* 2009, nr. 4, blz. 123.

¹⁷ HR 23 november 2007 (Ploum/Smeets en Geelen Tankstation), NJ 2008/552.

¹⁸ *Parl. Gesch.*, Inv. Boek 7, blz. 148.

¹⁹ Voor consumentenkoop bepaalt art. 7:23 lid 1 dat een kennisgeving binnen een termijn van twee maanden na ontdekking tijdig is. Volgens de Parlementaire Geschiedenis is afhankelijk van de omstandigheden een langere klachttermijn denkbaar. Zie MvT, Kamerstukken II 2000/01, 27 809, nr. 3, blz. 24.

²⁰ *Parl. Gesch.*, blz. 317.

De cliënt kan met verval van zijn aanspraken worden geconfronteerd nog voordat zijn vordering is verjaard

door het talmen van de schuldeiser.²¹

De klachtplicht lijkt overigens in opmars. Zo heeft de Hoge Raad in 2006 overwogen dat niet aan verval van aanspraak kan worden ontkomen als de vordering op onrechtmatige daad wordt gebaseerd, maar de stellingname van de claimant er in feite op neerkomt dat de geleverde zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt.²² In 2007 alleen al heeft de Hoge Raad over de klachtplicht vijf arresten gewezen.²³

In de wetsgeschiedenis wordt vrijwel uitsluitend gesproken over de aflevering van een gebrekkige zaak. De bewoordingen van art. 6:89 BW – een 'gebrek in de pres-

²¹ Hoge Raad 29 juni 2007 (Pouw/Visser), NJ 2008/606.

²² HR 21 april 2006 (Inno/Sluis), NJ 2006/272.

²³ Zie behalve de al genoemde arresten Pouw/Visser en Ploum/Smeets en Geelen Tankstations: HR 23 maart 2007 (Brocacef/Simons), NJ 2007/176; 29 juni 2007 (Amsing/Dijkstra), NJ 2008/506 en 13 juli 2007 (Stichting Werkvoorziening/Oldenhoeck), NJ 2007/408.

tatie' – verzetten zich echter niet tegen de toepasselijkheid van art. 6:89 BW in gevallen waarin geen zaken zijn afgeleverd. Voorts is de bepaling opgenomen in afdeling 9 van titel 1 van Boek 6 waarin 'de gevolgen van het niet nakomen van een verbintenis' worden geregeld. Ook dat is een aanwijzing dat de klachtplicht ook van toepassing is op de verbintenissen uit hoofde van een aan een (juridische) dienstverlener verstrekte opdracht. Bovendien valt niet in te zien dat in dergelijke gevallen geen behoefte zou bestaan aan bescherming tegen late en daardoor moeilijk betwistbare klachten.

In lagere rechtspraak wordt wel aangenomen dat art. 6:89 BW van toepassing is op gebrekkige dienstverlening. In een geval waarin een bank werd verweten tekort te zijn geschoten in haar beleggingsadvies door de cliënt niet op bepaalde risico's te wijzen oordeelde de rechtbank dat de cliënt zijn rechten jegens de bank had verspeeld door pas na vier jaar nadat het gebrek hem bekend was geworden, te klagen.²⁴

In een geval waarin een notaris werd verweten tekort te zijn geschoten in de aan hem verstrekte opdracht, oordeelde de rechtbank dat art. 6:89 BW ook van toepassing is op tekortkomingen in prestaties, waarbij geen zaken zijn afgeleverd. Door pas negen maanden na ontdekking van de tekortkoming te klagen, was volgens de rechtbank niet voldaan aan de klachtplicht.²⁵

In een ander geval wierp een belastingadviseur zijn cliënt tegen dat deze pas na drie jaar had geklaagd over een onjuist advies. Het lijkt erop dat de rechtbank dit verweer mogelijk acht maar in dit geval niet, vanwege de redelijkheid en billijkheid gezien de jarenlange (belasting)adviesrelatie, waardoor de cliënt er op mocht vertrou-

wen dat de belastingadviseur hem op de hoogte had gebracht van een onjuistheid in zijn advies.²⁶

In een procedure tegen een andere belastingadviseur stelde deze dat de cliënt de fout had kunnen ontdekken op het moment dat hij naheffingsaanslagen ontving. Daarop oordeelde de rechtbank dat de vraag of en, zo ja, wanneer de cliënt had moeten ontdekken dat het verstrekte advies niet juist was, terughoudend moet worden beantwoord, wanneer het niet om een eenvoudig waarneembaar feitelijk gebrek gaat, maar om een tekortkoming in de advisering op een gebied waarop de adviseur de bij uitstek deskundige is.²⁷

Kortom

Door de verbijzondering van de regels voor verjaring in het arrest Bosman/mr. G. wordt voor het gaan lopen van de verjaringstermijn (bij bekendheid met zowel schade als aansprakelijke persoon) uitgegaan van het objectieve gegeven dat de cliënt wordt geacht het recht te kennen. De klachttermijn gaat lopen op het moment dat de cliënt met het gebrek bekend had behoren te zijn, waarbij eveneens geldt dat eventuele rechtsdwaling voor zijn rekening blijft.²⁸

De omstandigheid dat de advocaat is aangezocht vanwege zijn juridische deskundigheid en deze wordt geacht de cliënt juist te adviseren en behoorlijk bij te staan, vormt op zichzelf nog geen reden hierop een uitzondering te maken. Wel kan de aard van de fout respectievelijk de waarneembaarheid van het gebrek soms meebrengen dat op grond van de redelijkheid en billijkheid eventuele rechtsdwaling voor rekening van de tekortschietende advocaat komt. Uit de

ik begrijp niet waarover u zeurt ...
U had toen u door mijn vergissinkje failliet
ging niet naar het gesticht moeten gaan,
niet al uw energie aan uw scheiding
moeten besteden, maar een
klacht moeten
indienen...

hiervoor genoemde rechtbankuitspraken lijkt te volgen dat daarvoor minder aanleiding is naarmate óók voor de cliënt zonder rechtskennis duidelijk is dat sprake is van een gebrekkige prestatie.

Behoudens in gevallen waarin het gebrek in de prestatie zonder (het manifest worden van) die schadelijke gevolgen niet valt waar te nemen, is de vraag of de cliënt bekend is met de schade voor de klachttermijn niet van belang. Aldus is denkbaar dat de cliënt met het verval van zijn aanspraken wordt geconfronteerd nog voordat zijn vordering is verjaard. Omgekeerd kan het zijn dat binnen bekwame tijd is geklaagd, maar de vordering nadien verjaart, waarbij de klachtbrief kan duiden op voldoende bekendheid met schade en aansprakelijke persoon. Niettemin zijn gevallen denkbaar dat die bekendheid afhankelijk is van onzekere omstandigheden, die zich nog moeten ontwikkelen, zoals de uitkomst van een procedure. De onjuiste inschatting van het procesrisico is niet zonder meer een kwestie van (fictieve) rechtskennis, maar kan ook verband houden met voor die uitkomst relevante feiten waarover de cliënt subjectief voldoende zekerheid moet hebben wil de verjaringstermijn een aanvang nemen.

²⁶ Rb. Rotterdam 16 juli 2008, LJN: BD8700.

²⁷ Rb. Amsterdam 8 april 2009, LJN: BJ2303.

²⁸ Aldus A-G Wuisman sub 3,5 van zijn conclusie voor het arrest Pouw/Visser.

²⁴ Rb. Amsterdam 1 oktober 2008, LJN: BH3543.

²⁵ Rb. Zutphen 29 april 2009, LJN: BI6884.

Onze scherpe AOV kent u,

maar wist u ook dat we speciaal voor advocaten en notarissen een overlijdensrisicoverzekering, een beroepsaansprakelijkheidsverzekering en een hypotheek hebben ontwikkeld. Allen met de insteek van M: betrouwbaar, uitgebreide dekking, transparant en een scherpe prijs.

Kenmerken M-arbeidsongeschiktheidsverzekering

- beroepsarbeidsongeschiktheid gedurende de hele looptijd
- gerenommeerde verzekeraar
- zowel individueel mogelijk als op collectieve basis voor de hele maatschap
- hoge verzekerde bedragen mogelijk (maximaal 350.000 euro op jaarbasis)

Kenmerken M-overlijdensrisicoverzekering (ook voor advocaatmedewerkers)

- leeftijdsafhankelijke premie
- rokers/niet rokers
- zowel individueel mogelijk als collectief
- eenvoudig jaarlijks aan te passen

Kenmerken M-beroepsaansprakelijkheidsverzekering

- volledige inloopdekking be roepsfouten voor ingangsdatum verzekering
- gerenommeerde verzekeraar
- nieuwe toetredende partners automatisch meeverzekerd zonder aanmelding
- uittredende partners en werknemers verzekerd voor meldingen die nog binnenkomen

Kenmerken M-hypotheek

- gerenommeerde bank/pensioenfonds
- voor hypotheekbedragen van € 500.000 tot € 6.000.000
- transparante kostenstructuur
- scherpe rente

“M is ontstaan omdat er behoefte is aan adviseurs die de doelgroep kennen en weten in welke situatie bepaalde risico's afgedekt dienen te worden.

M ontwikkelt en verzorgt voor u verzekeringen die u bij een andere verzekeraar niet kunt krijgen en u substantiële voordelen kunnen bieden. Wij realiseren deze voordelen doordat wij weten wat in uw branche leeft en geen genoegen nemen met standaardoplossingen die verzekeraars en geldverstrekkers u voorschotelen.”

Mr. Viktor Kühne

M is een produkt van Mutsaerts BV
Ringbaan West 240 • Tilburg
Postbus 9102 • 5000 HC Tilburg
T 013 594 28 28
www.m-verzekeringen.nl

M-VERZEKERINGEN

PRODUKTEN VAN MUTSAERTS • SINDS 1926

Razendsnel voor u uit de startblokken

Binnen de advocatuur is snelheid vaak geboden. Bij GGN, dé toonaangevende incasso- en gerechtsdeurwaardersorganisatie van Nederland, staan 140 gerechtsdeurwaarders klaar om razendsnel voor u in actie te komen. Met 28 kantoren, verspreid over heel Nederland, leiden de deskundigen van GGN al uw zaken binnen de kortste keren in de beste banen. Kijk op www.ggn.nl/advocatuur voor het dichtstbijzijnde kantoor.

GERECHTSDEURWAARDERS EN INCASSOSPECIALISTEN

Reken op meer rendement

INTERNATIONAAL JURIDISCH INSTITUUT

Spui 186
2511 BW 's-Gravenhage
telefoon: 070-3460974
telefax: 070-3625235
e-mail: info@iji.nl

Het Internationaal Juridisch Instituut adviseert in zaken betreffende internationaal en buitenlands recht, in het bijzonder waar het gaat om vragen van internationaal privaatrecht en buitenlands privaatrecht en procesrecht.

Werkterreinen zijn onder andere:

- personen- en familierecht
- nationaliteitsrecht
- erfrecht
- procesrecht
- overeenkomstenrecht
- strafrecht
- onrechtmatige daad

Bezoek onze website: www.iji.nl

HOOGManagement
en Opleidingen
SPECIALIST VOOR DE JURIDISCHE PRAKTIJK

Cursus Erfrecht voor advocaten 22 maart 2010

Locatie:
Regardz Nieuwe Buitensociëteit in Zwolle

Bestemd voor iedere advocaat die te maken heeft met erfrecht en verdelingen. Theoretische en praktische behandeling van de stof. Alle gelegenheid om uw vragen/problemen aan de inleiders voor te leggen.

De dag bestaat uit drie delen:

- I. Het **erfrecht in algemene zin**
- II. De **erfrechtelijke procespraktijk**
- III. Relevante **fiscale aspecten**; gewijzigde Successiewet

Docenten:

prof. mr. W.D. Kolkman, hoogleraar notarieel recht Rijksuniversiteit Groningen.
mevrouw mr. K. van Barneveld, advocaat te Arnhem, gespecialiseerd in het erfrecht.
mr. J. Boele, fiscaal jurist bij accountantskantoor te Leeuwarden.

Aan deze cursus zijn **5 PO-punten** toegekend door de Nederlandse Orde van Advocaten.

Voor meer informatie over onze organisatie en de volledige inhoud van de cursus kunt u contact opnemen via info@hoogmo.nl of kijken op www.hoogmo.nl

Waar staat de advocaat voor en hoe maakt hij het waar? In opdracht van de Orde hebben studenten fotografie het antwoord op de vraag naar de identiteit van de advocaat verbeeld. Dit blad publiceert in zeven afleveringen een selectie van foto's die verschenen in het boekje *Nooit wijken*. (Dit is te bestellen bij de Orde 070-335 35 35.)

*Fotograaf: Suzanne Ophof
 Kantoor: Advocatenkantoor Yildirim
 Op de foto is een model te zien*

Waar staat de advocaat voor?

Suzanne Ophof was voor haar fotoserie te gast bij het Haagse advocatenkantoor Yildirim. ‘Dat kantoor houdt zich vooral bezig met vreemdelingenrecht. In deze foto is de advocaat de brug tussen twee landen. De advocaat maakt het mogelijk om naar een ander land te emigreren. Ik heb voor deze foto naar de perfecte locatie gezocht; een typisch open, Nederlands landschap met een slootje dat precies breed genoeg is en dat twee weilanden van elkaar scheidt. Gelukkig werkte de koe goed mee.’

.....
 ‘Ik lieg niet. Je cliënt aanzetten tot een leugen of hem zelf presenteren, daar ligt de grens. Ik zal nooit iemand zeggen: “Je moet zus of zo”. Maar je kunt op heel veel verschillende manieren dezelfde waarheid vertellen.’

Elsie-May Bloemink

.....
 ‘Ik zit nu zes jaar bij de Raad van Discipline en ik hoor dit soort verhalen ook. Maar dan moet ik altijd vragen: “Hoe vaak heb jij nou een klacht ingediend?” Komt dat wel eens bij je op, om zelf een klacht in te dienen?’

Sylvia Swennen

.....
 ‘Ik heb wel meegemaakt dat een cliënt in een WAO-procedure wilde dat ik opschreef dat hij geen auto meer kon rijden, terwijl hij bij mij op kantoor elke keer vrolijk in een auto kwam aanrijden. Die was heel verontwaardigd dat ik daar niet aan meewerkte.’

Louise van der Veen

Natuurlijk mag een advocaat in scheidingszaken voor beide partijen optreden. En als hij dat doet als advocaat-scheidingsmediator, komt hem het verschoningsrecht toe, ook al kent de HR dat niet toe aan alle advocaat-mediators.

Advocaat-scheidingsmediator heeft wél verschoningsrecht

.....
P.A. Wackie Eysten
oud-advocaat te Den Haag
.....

*But break, my heart, for
I must hold my tongue.*

(Shakespeare, *Hamlet*, I, 2)

Een verschoningsrecht kan (vooralsnog) niet worden aangenomen voor de mediator,' oordeelde de Hoge Raad in zijn beschikking van 10 april 2009¹. Dat 'wordt niet anders in het geval dat iemand als mediator optreedt die een beroep uitoefent uit hoofde waarvan hij op grond van art. 165 lid 2 aanhef en onder b Rv een verschoningsrecht heeft, zoals een advocaat,' voegt hij daaraan toe. Dat is ferme taal, waarmee elke hoop op een verschoningsrecht voor de advocaat-mediator in rook lijkt op te gaan. Of opent het voorzichtige ('vooralsnog') nog perspectieven?

De grondslag van het verschoningsrecht ligt, gelijk bekend, in het algemeen rechtsbeginsel dat bij een beperkte groep van vertrouwenspersonen 'het maatschappelijk belang dat de waarheid in rechte aan het licht komt, moet wijken voor het maatschappelijk belang dat een ieder zich vrijelijk en zonder vrees voor openbaarmaking van het besprokene om bijstand en advies

1 LJN: BG9470.

tot hen moet kunnen wenden.² Het valt te billijken dat de Hoge Raad ('vooralsnog') de mediator niet zonder meer tot deze beperkte groep van vertrouwenspersonen toelaat. En wie het niet kan billijken, zal zich er (vooralsnog) bij moeten neerleggen. Maar is het wel terecht om ook voor de advocaat die als mediator optreedt, de deur in het slot te gooien? Voor één (sub) beroepsgroep zou ik een uitzondering willen bepleiten: de advocaat-scheidingsmediator.

Oog van de naald geopend

Niet lang geleden is in deze kolommen³ door niemand minder dan de binnenkort aantredende deken Loorbach⁴ betoogd dat een einde moet worden gemaakt aan de praktijk dat een advocaat – in weerwil van Gedragsregel 7 lid 1, die het een advocaat verbiedt op te treden voor twee of meer partijen met tegengestelde belangen – in

scheidingszaken voor beide partijen mag optreden. 'Stoppen met deze praktijk!' roept hij uit. Zijn argumenten overtuigen (mij) niet.⁵ Ik zie geen enkele reden, integendeel, om deze sinds jaar en dag door de tuchtrechter gesanctioneerde praktijk terug te draaien. Bij de wijziging van de Gedragsregels in 1992 is niet voor niets de uitdrukkelijke bepaling geschrapt die een dergelijk optreden onvoorwaardelijk verbodt.⁶

De advocaat die scheidende echtelieden bijstaat in hun scheidingsprocedure kan zich op basis van art. 165 lid 2 sub b Rv verschonen van het afleggen van een verklaring als getuige. Zou dit nu anders zijn indien hij daarbij mediationstechnieken toepast en/of zich als advocaat-scheidingsmediator afficheert? Waarom? Ik kan daar geen rechtvaardiging voor bedenken. En mijns inziens laat de reeds genoemde beschikking van de Hoge Raad ook ruimte voor de opvatting dat hem in deze situatie wel degelijk een verschoningsrecht toekomt. De Hoge Raad motiveert namelijk zijn oordeel dat (ook) de advocaat die als mediator optreedt, geen verschoningsrecht heeft met de overweging dat de informatie

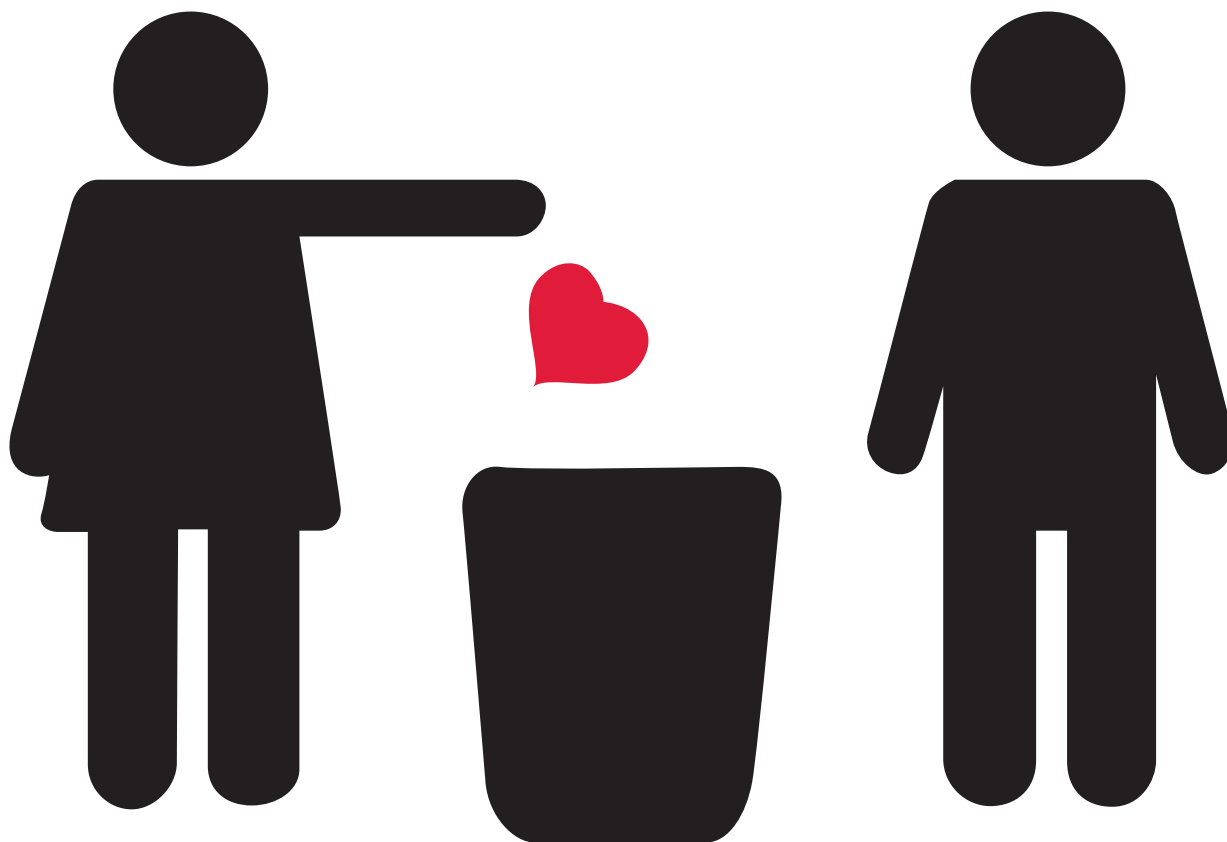
2 HR 1 maart 1985, NJ 1986, 173 (notaris Maas).

3 *Advocatenblad* 2009, p. 442.

4 Als annotator in zijn hoedanigheid van lid van de Commissie Disciplinaire Rechtspraak van de Orde.

5 Zie ook mr. E.J. Moll, *Advocatenblad* 2009, p. 450.

6 Vgl. ook art. 1:150 BW, dat de mogelijkheid van echtscheiding op gemeenschappelijk verzoek opent.

die hem in dat kader is medegedeeld 'niet heeft te gelden als aan hem in zijn hoedanigheid van beroepsbeoefenaar [lees: advocaat, PWE] toevertrouwd'. Dat moge in het algemeen zo zijn. Maar wat dan volgt, is voor de advocaat-scheidingsmediator van groot belang. De Hoge Raad opent daar mijns inziens het oog van een naald, waardoor de kamelenkuddes van beroeps-scheidingsbemiddelaars kunnen binnentrekken. Hij overweegt namelijk dat dit 'onder bijzondere omstandigheden anders [kan] zijn, met name indien voor alle bij de mediation betrokkenen, met inbegrip van de mediator, duidelijk is dat de betrokken informatie aan de mediator uitsluitend in diens hoedanigheid van beroepsbeoefenaar ter kennis is gebracht of gekomen'.

'Uitsluitend'

Het woord 'uitsluitend' in deze zin roept natuurlijk vragen op. Kan de in diezelfde zin tot twee keer toe expliciet als 'de mediator' aangeduide persoon 'uitsluitend' advocaat zijn? Die hoedanigheid sluit kennelijk het zijn van mediator niet uit. Het is logisch en feitelijk niet denkbaar dat informatie ter kennis van deze persoon komt 'uitsluitend' in zijn hoedanigheid van advocaat, terwijl hij juist in zijn hoedanigheid van advocaat-scheidings-

bemiddelaar als mediator optreedt. Deze beide hoedanigheden vallen waar het een (echt)-scheiding betreft niet te scheiden of te ontrafelen. Dat is anders wanneer een advocaat als mediator optreedt in een geschil tussen partijen die hij niet beide tegelijk als advocaat zou kunnen bijstaan, zoals bijvoorbeeld in een handelsgeschil. Dan is inherent aan de situatie dat hij ten opzichte van díe cliënten geen advocaat is, maar louter mediator, en doet zijn hoofdberoep in zoverre niet ter zake, ook al zullen zijn juridische kennis en advocatuurlijke ervaring hem bij zijn werk als mediator te stade komen. Maar zijn positie is wezenlijk anders dan die van de advocaat-scheidingsbemiddelaar, die nu juist wél, ook naar de gedragsrechtelijke maatstaven van zijn professie, als advocaat van beide partijen optreedt. De informatie die hem in dat kader is meegedeeld is hem, ik durf wel te zeggen: uitsluitend in die hoedanigheid ter kennis gekomen.

Betekent dit nu dat advocaten-scheidingsmediators van nu af aan als verschoningsgerechtigden hebben te gelden?⁷ Mij dunkt

⁷ Deze vraag zal achterhaald zijn zodra de EU-Mediationrichtlijn 2008/42/EG zal zijn geïmplementeerd. Deze schrijft immers voor

van wel. Ook getoetst aan een eerder arrest van de Hoge Raad is daar veel voor te zeggen. Ik doel op het Killbar-arrest van 1994⁸, waarin aan een notaris het verschoningsrecht niet werd onthouden op de enkele grond dat hij slechts, naast andere adviseurs, algemene adviserende en geen specifiek notariële werkzaamheden had verricht. Ook Fernhout is van mening dat aan 'de bemiddelende advocaat' een beroep op het verschoningsrecht toekomt.⁹ Het gaat erom, aldus Fernhout, 'of de geheimhouder als vertrouwenspersoon is benaderd'. Is dat het geval, dan heeft de advocaat het verschoningsrecht, 'ook als hij procedures voert die ook door anderen gevoerd kunnen worden'.¹⁰ Dat het optreden als mediator in scheidingszaken geen advocatuurlijk monopolie vormt en ook aan anderen is toegestaan, kan dus geen argument zijn om het verschoningsrecht aan de advocaat-scheidingsmediator te onthouden.

.....
 dat 'noch de mediator, noch enige persoon die bij het verlenen van de mediation is betrokken' in een gerechtelijke procedure of arbitrage verplicht kan worden getuigenis af te leggen omtrent informatie uit de mediation.

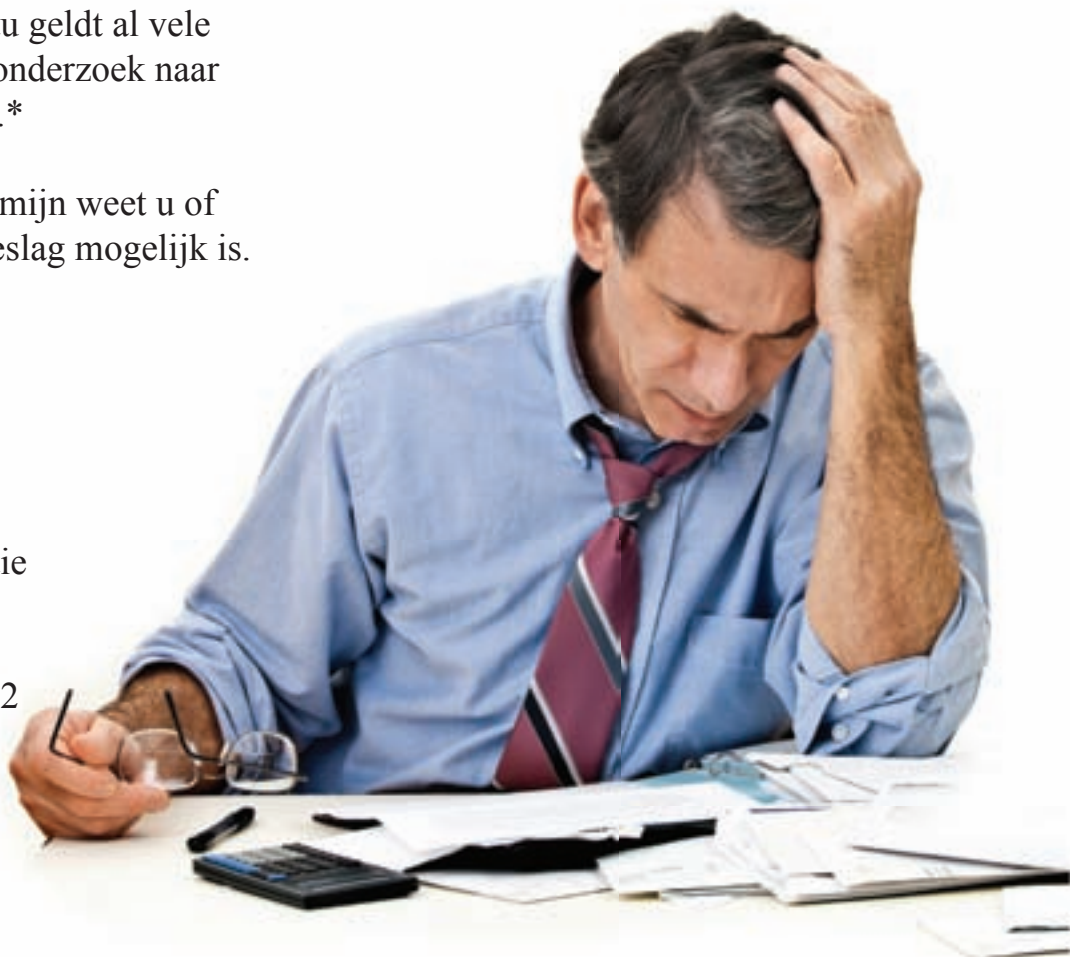
⁸ HR 11 maart 1994, NJ 1995, 3.
⁹ F.J. Fernhout, *Het verschoningsrecht van getuigen in civiele zaken*, 2004, p. 198.
¹⁰ Idem, p. 156/7, resp. 163.

ZOU ER ÉCHT GEEN VERHAAL MOGELIJK ZIJN?

Bent u op zoek naar verhaalsmogelijkheden bij een debiteur? Dan bent u bij Regres Info BV aan het juiste adres. Ons bureau geldt al vele jaren als specialist in verhaalsonderzoek naar natuurlijke- en rechtspersonen.*

Binnen de kortst mogelijke termijn weet u of conservatoir of executoriaal beslag mogelijk is.

Vraag vrijblijvend documentatie aan en informeer naar onze (kennismakings)tarieven onder nummer: 079 - 342 72 72 of kijk op onze website.

REGRES **INFO**

* Strikt conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens

Verhaalsrapportages - Kredietwaardigheidsrapportages - Speciale onderzoeken

Regres Info BV, Algengroen 6, Postbus 7028,
2701 AA Zoetermeer, Telefoon 079 - 3427272, Telefax 079 - 3421843,
E-mail info@regresinfo.nl, Website www.regresinfo.nl

*Naboth van den Broek
in Washington*

.....
 'In de zakenwereld zijn
 Nederlanders toch een
 beetje de Amerikanen
 van Europa'

Van Brussel tijdelijk verhuizen naar Washington om aan een grote zaak te werken? De Nederlandse advocaat Naboth van den Broek greep deze kans met beide handen aan. Hij woont en werkt er nu vijf jaar en wil niet meer weg. 'Er zit wel een workaholic in mij.'

'Je zorgt hier voor de juridische kant van de zaak, maar valt er de klant niet mee lastig, het gaat om het oplossen van het probleem'

.....
 Anna Italianer
 journalist

Naboth van den Broek is counsel (junior partner) bij WilmerHale in Washington. Het kantoor, niet ver verwijderd van het Witte Huis, behandelt veel overheidsgerelateerde zaken. De meeste cliënten van WilmerHale zijn grote bedrijven, maar ook niet-betalende klanten kunnen zich laten vertegenwoordigen. Dit heeft ermee te maken dat een van de oprichters van het kantoor actief lid was van de Amerikaanse Civil Rights Movement. 'De pro Bonozaken zijn voor dit kantoor heel belangrijk,' meent Van den Broek. 'Mijn kantoorgenoten besteden vijf tot tien procent van hun tijd aan dit soort zaken. WilmerHale heeft iemand in dienst die zich fulltime bezighoudt met het verzamelen en het verdelen van zaken die hiervoor in aanmerking komen. Er wordt veel lokaal werk gedaan: achterstandsscholen en immigratiezaken bijvoorbeeld. Zelf behandel ik internationale pro Bonozaken op het gebied van ontwikkelingssamenwerking: een ngo helpen met het oprichten van een economische zone in Sierra Leone bijvoorbeeld, of de VN ondersteunen om een systeem van geschillenbeslechting voor investeringen in ontwikkelingslanden te ontwikkelen.' Ook voor de betalende cliënten beweegt Van den

Broek zich op het gebied van het internationale recht. 'Ik doe internationale handels- en investeringsgeschillen: bijvoorbeeld een zaak bij de WTO tussen de VS en Europa over subsidies die aan vliegtuigbouwers zijn verstrekt, of ICSID investeringsgeschillen, met bijvoorbeeld Zuid-Amerika. Dit soort zaken duurt een aantal jaren en wordt via een soort arbitrage beslecht. Ik kom dus weinig in de rechtszaal. Daarnaast, en dat is een specialisme dat je in Europa niet echt hebt, adviseer ik over allerlei politieke en bedrijfsstrategische onderwerpen waar bedrijven die internationaal zaken doen mee te maken krijgen. Ik behartig bijvoorbeeld de belangen van een groep multinationals, die veel hebben geïnvesteerd in duurzame energie, in de internationale klimaatonderhandelingen, en help bedrijven om te gaan met, bijvoorbeeld, de Chinese overheid als deze handelsbeperkingen oplegt. Dit werk is een mengsel van advocatenwerk en consultantswerk.'

Geen equivalent in Nederland

De economische crisis is merkbaar in Washington, veel bedrijven halen de broekriem aan en dat heeft ook zijn weerslag op het aantal zaken, maar voor WilmerHale valt het allemaal nog mee. Van den Broek: 'Wij doen in Washington veel overheidsgerelateerde zaken en dat wordt alleen maar meer. Daarnaast doen we veel litigation en werken we met bedrijven die zich bezighouden met nieuwe

.....
'Soms draait het in de lobbywereld op Capitol Hill alleen om het geld voor de campagnes, als advocaat moet je je daar niet mee bezighouden'
.....

technologie en duurzame energie. Dat zijn groei-markten. Maar bijvoorbeeld bij grote grote investeringsbanken, waarvan er veel cliënt bij ons zijn, zien we het natuurlijk wel allemaal gebeuren.'

Naboth van den Broek werd advocaat omdat hij een internationale carrière ambieerde. Hij studeerde in Leiden, in Bonn, Parijs en Washington. Hoewel hij nog steeds ingeschreven staat bij de Nederlandse balie heeft Van den Broek maar anderhalf jaar in Nederland gewerkt. De rest van zijn loopbaan lag in Parijs, Brussel en nu Washington. 'Toen ik vanuit Brussel tijdelijk in de VS mocht werken had ik inmiddels mijn huidige Amerikaanse vrouw leren kennen en was ik al een jaar op en neer aan het pendelen tussen Brussel en Washington. Een terugkeer naar Nederland zie ik niet zo snel gebeuren, omdat in Holland voor mijn huidige werkzaamheden geen equivalent is te vinden.'

Washington is als regeringsstad natuurlijk doordrenkt van politiek, maar een verschil tussen wat advocaten als die van WilmerHale doen en sommige lobbyisten is er wel. 'De lobbywereld op Capitol Hill is in bepaalde opzichten een schemerwereld. Het is één ding om politici en beleidsmakers te overtuigen met feiten en argumenten. Maar voor sommige lobbyisten draait het alleen maar om de kraan waar het geld voor de campagnes uitkomt. Dat is een andere tak van sport, als advocaat moet je je daar niet mee bezighouden.'

Haarkloverij

Het kostte Naboth van den Broek weinig moeite te wennen aan de Amerikaanse (werk)cultuur. 'Amerikanen komen bij de behandeling van een zaak snel *to the point* en dat doen Nederlanders ook. In de zakenwereld zijn Nederlanders toch een beetje de Amerikanen van Europa. Wel besteed je hier vaak weinig tijd aan het uitleggen van de juridische achtergrond aan je cliënt. Als advocaat zorg je voor de juridische kant van de zaak, maar daar val je de klant niet mee lastig, tenzij deze daar specifiek om vraagt. De nadruk ligt op het oplossen van het probleem, niet op de juridische haarkloverij.

Een ander verschil met Europa is dat je hier veel lange, declarabele uren moet maken en het aantal cliënten dat je hebt is heel belangrijk. Ik heb daar niet zo'n moeite mee. Er zit wel een workaholic in mij en daarnaast vind ik mijn vakgebied erg leuk.'

Opgevuld door claimcultuur

Met de claimcultuur, die in de Verenigde Staten nog steeds hoogtij viert, heeft Van den Broek als advocaat weinig te maken. 'In Nederland legt de overheid bepaalde regels op en als je je daaraan houdt heb je geen probleem,' legt hij uit. 'In Amerika hanteren ze van oudsher een ander uitgangspunt: niet te veel inmenging van overheidswege in het dagelijks leven. Maar als een product niet veilig is, moet je daar als individu toch iets aan kunnen doen. Dit gat is opgevuld door de claimcultuur. Helaas is dit de spuigaten uitgelopen. Zelfs de meeste Amerikaanse advocaten vinden dit veel te ver gaan. Maar men is ook doodsbenuwd dat de rechten van de burger in het geding komen. Persoonlijk heb ik de claimcultuur niet ervaren, maar mijn kantoor is bijvoorbeeld wel vaak betrokken bij het verdedigen van cliënten in class actions.

Van Amerikaanse advocaten die zich agressief opstellen heb ik weinig last', zegt Van den Broek. Nu komt dat ook omdat de zakenwereld en daarmee ook de advocatenwereld in Washington veel verschilt van de rest van de Verenigde Staten. 'Wij hebben hier de *Beltwayculture*: typische zaken die binnen de ring van Washington liggen en uiteindelijk kent iedereen elkaar. Als ik een dorpsadvocaat in Tennessee was geweest, zouden de zaken er ongetwijfeld heel anders voor staan.'

Naar regering en weer naar de balie

Hoe nauw de politiek en advocaten met elkaar verweven zijn is bij WilmerHale in Washington na elke presidentsverkiezing merkbaar. Als weer het hele (hogere) ambtenarenapparaat wordt vervangen, komen er altijd wel een aantal van de 'nieuwe' functionarissen van WilmerHale. 'Obama had de verkiezing nog maar net gewonnen of wij waren in twee tot drie maanden tijd al tientallen mensen kwijt', aldus Van den Broek. 'Drink je vandaag nog een kopje koffie met een kantoorgenoot, morgen vertrekt hij of zij naar het Witte Huis of een van de departementen. Ze hebben geen terugkeergarantie, dat zou tot belangenverstremgeling kunnen leiden.

Aan het einde van een regeringsperiode hebben wij veel belangstelling voor mensen met een achtergrond in de advocatuur die eventueel bij ons kunnen werken. Hier werken nu bijvoorbeeld diverse oud-politici en adviseurs van presidenten.'

De kracht van zorgvuldig opereren

Boels Zanders Advocaten zoekt voor haar praktijkgroep Zorg een **advocaat-medewerker gezondheidsrecht**

De vraag naar juridische dienstverlening is in de zorgsector - mede door marktwerking - fors gegroeid. Wij mogen een toenemend aantal grote zorginstellingen tot onze cliëntengroep rekenen. Daarom hebben wij een praktijkgroep Zorg opgericht, waarin we de voor de zorgsector relevante juridische disciplines bundelen. Dankzij onze kennis van en ervaring met het bedrijfsleven, en de goede contacten die we hebben met de wetenschap, kunnen wij de dienstverlening aan zorginstellingen nog beter op de vraag afstemmen.

Je bent in het bezit van de stageverklaring, hebt aantoonbare kennis van en ervaring met gezondheidsrecht. Patiëntenrechten, beroepwetgeving en verzekeringswetgeving zijn voor jou bekend terrein. We verwachten dat je de praktijkgroep Zorg verder ontwikkelt. Je bent proactief, ondernemend en dienstverlenend en je hebt veel affiniteit met de zorgsector.

Meer informatie over de functie:

kijk op www.dekrachtvanambitie.nl of bel met mr. Mark van de Laar op telefoonnummer 043 609 63 44.

Boels Zanders Advocaten heeft zestig advocaten en vestigingen in Maastricht, Roermond en Venlo.

Boels
Zanders
Advocaten

www.boelszanders.nl
www.dekrachtvanambitie.nl

Het bureau van de orde

Onderwerp	Telefoonnummer	E-mailadres
Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Auditbureau (kwaliteitszorg)	070-335 35 71	audit@advocatenorde.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23/21	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
Helpdesk		
BalieNet-certificaten	070-335 35 86	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 54	helpdesk@advocatenorde.nl
Opleiding		
Beroepsopleiding (09.00-12.00 u)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (PO)	070-335 35 58/78	vso-po@advocatenorde.nl
Permanente Opleiding (ontheffingen)	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl
Besluit Aanmerken Als Opleiding (BAAO)	070-335 35 43	pb@advocatenorde.nl

Neuhuyskade 94, Postbus 30851, 2500 GW Den Haag
 Telefoonnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 35
 Faxnummer algemeen +31 (0)70 - 335 35 31

Opleidingen

PO

Arbeidsrecht

De nieuwe kantonrechtformule
 17-02-2010: 13:00 - 16:30 uur
 Plaats: Utrecht
 Doelgroep: PO
 Niveau: ** Actualiteiten
 Instelling: OSR Juridische Opleidingen,
 tel. 030-2315314
 Docent(en): mr. J.R. Berculo,
 mr. D.M. van Genderen
 Cursusprijs: € 399 inclusief btw
 Opleidingspunten
 03: Juridisch
 - Beroepsvaardigheden
 - Organisatie van de Juridische Dienstverlening
 03: Totaal

Overige vaardigheden voor de advocatuur

Masterclass management en leiderschap voor patroons
 31-05-2010: 09:00 - 17:00 uur

Het niveau van de opleidingen is als volgt weergegeven:

- * *Basisniveau* (doorgaans minder dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; weinig tot geen voorkennis aanwezig).
- ** *Verdiepingsniveau* (doorgaans meer dan 1 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; basiskennis aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).
- *** *Specialisatieniveau* (doorgaans meer dan 3 jaar ervaring in het betreffende vakgebied; hoog kennisniveau aanwezig en gerichte praktijkervaring vereist).

Plaats: Bussum
 Doelgroep: PO
 Niveau: **
 Instelling: Dialogue BV,
 tel. 035-5411844
 Docent(en): mr. A. Geertsema,
 mr. H.F.M. van de Griendt
 Cursusprijs: € 695 exclusief btw
 Opleidingspunten
 - Juridisch
 06: Beroepsvaardigheden
 - Organisatie van de Juridische Dienstverlening
 06: Totaal

In deze rubriek vindt u het cursusaanbod in het kader van de Permanente Opleiding (PO) en het cursusaanbod voor de Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO). De door de Orde erkende opleidingsinstellingen kunnen naast PO-cursussen tevens VSO-cursussen voor advocaat-stagiaires organiseren. Het meest recente cursusaanbod en de Cursuswijzer VSO/PO is te vinden op <http://www.advocatenorde.nl/advocaten/opleiding/cursusaanbod.asp>.

Personalities

Sinds januari 2009 wordt de deelrubriek 'Beëdigd als advocaat' niet meer gepubliceerd in dit blad, maar wel op www.alladvocaten.nl.

Praktijk neergelegd

- Alberts**, mr. H.J. Zwolle 12-01-2010
- Arkesteijn**, mr. B.C.J.L. Rotterdam 01-01-2010
- Bader**, mr. J.Th.J. Helmond 01-01-2010
- Beek**, mw. mr. C.W. van der Epe 31-12-2009
- Belt-Brouns**, mw. mr. A.M.M. Breda 01-01-2010
- Berg**, mw. mr. A.H.A. van de Putten 11-01-2010
- Berg**, mw. mr. C.W. van den Zwolle 01-01-2010

- Beuving**, mr. B.T. Den Haag 31-12-2009
- Bisschop-Roodbeen**, mw. mr. M.J. Barendrecht 01-01-2010
- Bleichrodt**, mr. F.W. Den Haag 01-01-2010
- Boer**, mr. D.P.S. de Amstelveen 17-07-2009
- Bolle**, mw. mr. S.J. Amsterdam 01-01-2010
- Bosma**, mr. H.A. Dronten 01-01-2010
- Boukema**, mr. H.J.M. Den Haag 31-12-2009
- Bredius**, mr. C.R. Amsterdam 31-12-2009
- Brusche**, mr. G.J.S. Alkmaar 31-12-2009
- Burgers**, mw. mr. F.C. Amsterdam 01-01-2010
- Buijs**, mr. A.J.J.M. Amsterdam 01-01-2010
- Claassen**, mw. mr. J.J.C.M. Rijen 01-01-2010
- Conté**, mw. mr. G.P.R. Hoorn/NH 01-01-2010
- Cordfunke**, mw. mr. I. Rotterdam 01-01-2010

- Costers**, mw. mr. M.G. Amsterdam 31-12-2009
- Cremers**, mr. P.J.C. Arnhem 31-12-2009
- Doorn**, mw. mr. E. van Amsterdam 28-12-2009
- Drewes**, mw. mr. J.K. Amsterdam 01-01-2010
- Dundas**, mr. L.M.G. Amsterdam 01-01-2010
- Dijkema**, mr. J.B. Leeuwarden 01-01-2010
- Elstgeest**, mw. mr. A.J.M. Opmeer 11-01-2010
- Engelman**, mr. P.P. Rotterdam 01-01-2010
- Esser**, mw. mr. I.L.Z. Amsterdam Zuidoost 30-12-2009
- Everdingen-Chorus**, mw. mr. C.C. van Deil 01-01-2010
- Fouad**, mw. mr. A. Amsterdam 31-12-2009
- Frieling**, mr. J.W. Amsterdam 01-01-2010
- Goen**, mr. B. van der Soest 01-01-2010
- Haanappel-van der Burg**, mw. mr. I.A. Eindhoven 31-12-2009
- Heerink**, mr. J.B.M. Nijmegen 31-12-2009
- Heinen**, mw. mr. A.L. Arnhem 01-01-2010
- Hendriks**, mw. mr. C.J.M. Arnhem 01-01-2010

- Herben**, mr. L.F. Utrecht 01-01-2010
- Heul**, mw. mr. E.J. van der Rotterdam 01-01-2010
- Heuvel**, mr. P.J.M. van den Oosterhout/NB 31-12-2009
- Hoekstra**, mr. J. Amsterdam 01-01-2010
- Horst**, mr. J.C. van der Rotterdam 11-01-2010
- Houtum**, mw. mr. W. van Groningen 01-01-2010
- Jenné**, mr. H.R.M. Alkmaar 01-01-2010
- Jongtien-Polfliet**, mw. mr. M.C. Amsterdam 01-01-2010
- Jonk**, mr. J. Den Bosch 01-01-2010
- Kapper**, mw. mr. E.P. Amsterdam 11-01-2010
- Klaassen**, mr. S.F.M.M. Amsterdam 01-01-2010
- Koeman**, mr. N.S.J. Amsterdam 31-12-2009
- Koks**, mw. mr. S.J.J. Dordrecht 05-01-2010
- Kramer**, mr. M.F.Y.J. Breda 31-12-2009
- Krol-Wisse**, mw. mr. T.M. Haarlem 31-12-2009
- Lambers**, mr. E.C. Hilversum 01-01-2010
- Lambie**, mw. mr. M.H.B.F. Utrecht 01-01-2010

- Lammers**, mr. G. Almelo 31-12-2009
- Lammers**, mw. mr. H.H. Almelo 31-12-2009
- Land**, mw. mr. S. Blankenham 04-01-2010
- Lecq**, mw. mr. M.H. van der Apeldoorn 01-01-2010
- Leest**, mw. mr. E.C.D.T. van der Amsterdam 31-12-2009
- Lenters**, mw. mr. G. Kootwijkbroek 01-01-2010
- Loos**, mw. mr. M.P.M. Amsterdam 31-12-2009
- Luiten**, mr. J.L.M. Rotterdam 01-01-2010
- Luiten**, mr. W.A. Rotterdam 01-01-2010
- Man**, mw. mr. A.J.J. Rotterdam 31-12-2009
- Meijer**, mw. mr. C.C. Amsterdam 31-12-2009
- Meijer**, mw. mr. M. Amsterdam 01-01-2010
- Meijer**, mr. T.J.A. Utrecht 31-12-2009
- Miller-Gutzeit**, mw. mr. C.H. Amsterdam 01-01-2010
- Muller**, mw. mr. C. Amersfoort 08-01-2010
- Neleman**, mw. mr. I.W. Den Haag 01-01-2010
- Nispén**, mr. C.J.J.C. van Den Haag 31-12-2009

Meldingen voor deze rubriek kunnen worden doorgegeven aan: adres@advocatenorde.nl.

Nijkamp, mw. mr. L. Amsterdam 01-01-2010
Oevering, mr. J.R.R. Amstelveen 23-12-2009
Peters, mr. D.W. Arnhem 01-01-2010
Philips-Santman, mw. mr. C.E. Den Haag 01-01-2010
Phoelich, mr. P.J. Den Haag 31-12-2009
Poot, mr. T.H. Brielle 01-01-2010
Possel, mr. J. Zwolle 06-01-2010
Reinalda, mr. H.B. Enschede 31-12-2009
Rikhye, mw. mr. L.G. Amsterdam 01-01-2010
Ruissaard, mr. R. Doetinchem 01-01-2010
Schamhardt, mw. mr. J.M. Amstelveen 01-01-2010
Schrijver-Zeeman, mw. mr. J. Enschede 01-01-2010
Sellmeijer, mw. mr. C.M. Utrecht 01-01-2010
Sierks, mw. mr. M.F. Amsterdam 01-01-2010
Stalenberg, mr. E.J. Rotterdam 01-01-2010
Veldman, mr. J.H.Th. Tilburg 31-12-2009
Ven-Walter, mw. mr. W.A. van de Roosendaal 01-01-2010
Verhage, mw. mr. Y. Rotterdam 01-01-2010
Verstelle, mw. mr. C.A.F. Rotterdam 01-01-2010
Vos, mw. mr. H.M. Boxtel 31-12-2009
Vos, mw. mr. R.A. Leeuwarden 08-01-2010
Well, mr. J.V.L. van Amsterdam 01-01-2010
Wildschut, mr. J.M.C. Amsterdam 01-01-2010
Wilman, mr. F.G. Brussel/BE 03-01-2010
Wilt, mw. mr. G. van der Rotterdam 01-01-2010
Winkel, mr. H. van Tilburg 31-12-2009
Winter, mr. V.A. Rotterdam 30-12-2009
Woude, mr. R. van der Amsterdam 01-01-2010
Wijnholt, mw. mr. J.B. Den Haag 28-12-2009
Yang, mr. K.T. Utrecht 28-12-2009
Zon, mr. D.F. van Amsterdam 31-12-2009

Overleden

Boonen, mr. D.J.H. Maastricht 03-01-2010

Kantoorverplaatsing

Achterberg, mr. J.A.: Hoogoorddreef 7 / Australië building (1101 BA) Amsterdam Zuidoost, tel. 020-5640420, fax 020-5640421, e-mail jachterberg@pingproperties.com, website www.pingproperties.com

Akhiat, mw. mr. A. (Amsterdam): Alexanderstraat 14 (2514 JL) postbus 801 (2501 CV) Den Haag, tel. 070-3617002, fax 070-3616032, e-mail aakhiat@kransenvanhilten.nl, website www.kransenvanhilten.nl

Alberts, mr. L. (Hardinxveld-Giessendam): Pompstraat 1 (4251 EK) postbus 169 (4250 DD) Werkendam, tel. 0183-505522, fax 0183-504488, e-mail alberts@bvd-advocaten.nl, website www.bvd-advocaten.nl

Alkan, mr. Z. (Almelo): Hengelosestraat 571 (7521 AG) postbus 126 (7500 AC) Enschede, tel. 053-4840000, fax 053-4840099, e-mail alkan@damste.nl, website www.damste.nl

Alting-Landa, mw. mr. F.A. (Breda): Bergrand 234 (4707 AT) postbus 3373 (4700 GJ) Roosendaal, tel. 0165-554200, fax 0165-555104, e-mail alting-landa@jansenadvocaten.nl, website www.jansenadvocaten.nl

Andriol, mr. G.H.B. (Enschede): Twentelaan 15 (7609 RE) postbus 479 (7600 AL) Almelo, tel. 0546-533633, fax 0546-820827, e-mail andriol@damste.nl, website www.damste.nl

Arkel, mr. J. van (Goes): Claushof 4 (4532 BB) postbus 273 (4530 AG) Terneuzen, tel. 0115-610799, fax 0115-683336, e-mail vanarkel@scotadvocaten.nl, website www.scotadvocaten.nl

Assen, mw. mr. C.R.J. van (Enschede): Twentelaan 15 (7609 RE) postbus 479 (7600 AL) Almelo, tel. 0546-533633, fax 0546-820827, e-mail vanassen@damste.nl, website www.damste.nl

Assink, mw. mr. I.I.: Twentelaan 15 (7609 RE) postbus 479 (7600 AL) Almelo, tel. 0546-533633, fax 0546-820827, e-mail iassink@

damste.nl, website www.damste.nl

Attaïbi, mr. M.: Baarsjesweg 301 (1058 AG) Amsterdam, tel. 06-42100048, fax 0229-758979

Baaijens, mr. A.M.C.J.: Goeman Borgesiuslaan 77 (3515 ET) postbus 9769 (3506 GT) Utrecht, tel. 030-7531420, fax 030-7531421, e-mail achmedbaaijens.kantoor@hetnet.nl

Bakels, mw. mr. J.L.E.: Prins Hendriklaan 23 (1075 AZ) Amsterdam, tel. 020-5733750, fax 020-5733777, e-mail j.bakels@ctxb.nl, website www.ctxb.nl

Bakker, mr. M.C. (Vught): Dorpsingel 12 (6641 BE) Beuningen/GLD, tel. 073-6561116, fax 073-6567695, e-mail m.bakker@beksadvocaten.nl, website www.beksadvocaten.nl

Beek, mr. J.J. van de (Bilt): Lasondersingel 96 (7514 BV) Enschede, tel. 053-4847410, fax 053-4847419, e-mail jyvdebeek@xs4all.nl

Beest, mw. mr. A.G.L. van: Boompjes 258 (3011 XZ) postbus 2295 (3000 CG) Rotterdam, tel. 088-4070444, fax 088-4070270, e-mail info@hollandlaw.nl, website www.hollandlaw.nl

Beljon, mr. D.: De Lairessestraat 154 (1075 HL) Amsterdam, tel. 06-28566573, fax 020-5248679, e-mail mail@beljonbusinesslaw.nl, website www.beljonbusinesslaw.nl

Berghout, mw. mr. C.J.: Molslaan 121 (2611 RK) Delft, tel. 015-2125179, e-mail info@advocatenkantoorberghout.nl, website www.advocatenkantoorberghout.nl

Beij, mr. G.I. (Den Haag): Koningslaan 60 (1075 AG) postbus 70091 (1007 KB) Amsterdam, tel. 020-6645111, fax 020-6620470, e-mail beij@fortadvocaten.nl, website www.fortadvocaten.nl

Bierman, mr. B. (New York/US): Strawinskyaan 1999 (1077 XV) postbus 7113 (1007 JQ) Amsterdam, tel. 020-7171870, fax 020-7171111, e-mail bart.bierman@nautadutilh.com, website www.nautadutilh.com

Blom, mr. R. (Almelo): Hengelosestraat 571 (7521 AG) postbus 126 (7500 AC) Enschede, tel. 053-4840000, fax 053-

4840099, e-mail blom@damste.nl, website www.damste.nl

Boerjan, mw. mr. K.: Prins Hendriklaan 23 (1075 AZ) Amsterdam, tel. 020-5733750, fax 020-5733777, e-mail k.boerjan@ctxb.nl, website www.ctxb.nl

Boersma, mw. mr. E. (Enschede): Twentelaan 15 (7609 RE) postbus 479 (7600 AL) Almelo, tel. 0546-533656, fax 0546-820827, e-mail boersma@damste.nl, website www.damste.nl

Bonis, mr. R.: Grote Kalkstraat 7 (3311 JK) Dordrecht, tel. 078-6390104, fax 078-6141251, e-mail bonis@hemelbonis.nl, website www.hemelbonis.nl

Boogaart, mw. mr. A.M.: Oude Boteringestraat 75 (9712 GG) Groningen, tel. 050-2303277, fax 050-3115919, e-mail boogaart@martiniadvocaten.nl, website www.martiniadvocaten.nl

Boven, mw. mr. K.M. van: Leidsegracht 9 sous (1017 NA) Amsterdam, tel. 06-23118461, fax 020-7168802, e-mail k.vanboven@i-ee.nl, website www.i-ee.nl

Bruggencate, mw. mr. C.P. ten: Prins Hendriklaan 23 (1075 AZ) Amsterdam, tel. 020-5733750, fax 020-5733777, e-mail c.tenbruggencate@ctxb.nl, website www.ctxb.nl

Bijlsma, mr. T. (Bolsward): Noord 6 (8801 KP) Franeker, tel. 0517-390855, fax 0517-390881, e-mail info@grijmansklabou.nl, website www.grijmansklabou.nl

Carstens, mw. mr. F.C.: Overtoom 296 (1054 JC) Amsterdam, tel. 020-6060680, fax 020-6060681, e-mail carstens@vanoostenadvocaten.nl, website www.vanoostenadvocaten.nl

Cox, mr. J.: Prins Hendriklaan 23 (1075 AZ) Amsterdam, tel. 020-5733750, fax 020-5733777, e-mail j.cox@ctxb.nl, website www.ctxb.nl

Croonen, mr. J.: Wilhelminapark 60-61 (3581 NP) Utrecht, tel. 088-1115522, fax 088-1115511, e-mail croonen@pcda.nl, website www.pcda.nl

Delden, mr. A.P. van (Leiden): Mercuriusweg 11 (2516 AW) postbus 16131 (2500 BC) Den Haag, tel. 070-3156080, fax 070-

3156090, e-mail a.vandelden@gl-advocaten.nl

Devillers, mw. mr. L.W.B. (Leiden): Mercuriusweg 11 (2516 AW) postbus 16131 (2500 BC) Den Haag, tel. 070-3156080, fax 070-3156090, e-mail l.devillers@gl-advocaten.nl

Doornik, mr. P.F.: Zuidplein 36 (1077 XV) postbus 79051 (1070 NC) Amsterdam, tel. 020-3331020, fax 020-3331029, e-mail fd@hdkadvocaten.nl, website www.hdkadvocaten.nl

Doornik, mw. mr. Y.J.: Jan Pietersz. Coenstraat 7 (2595 WP) Den Haag, tel. 070-7999188, fax 070-8910458, e-mail advocaat@yjdoornik.nl

Dorst, mr. D.: Zuidplein 180 / WTC Amsterdam Toren H (1077 XV) Amsterdam, tel. 020-7996217, fax 020-7996300, e-mail diederik.dorst@linklaters.com

Dragstra, mr. H.A. (Utrecht): Kleine Haag 21 (3811 HE) Stadsring 252 (3811 HS) Amersfoort, tel. 033-4659585, fax 033-4614868, e-mail kantoor@dragstraadvocatuur.nl, website www.dragstraadvocatuur.nl

Dijk, mr. B. van: Oude Boteringestraat 75 (9712 GG) Groningen, tel. 050-2303277, fax 050-3115919, e-mail vandijk@martiniadvocaten.nl, website www.martiniadvocaten.nl

Dijk, mr. J.B.C.W. van: Wilhelminapark 60-61 (3581 NP) Utrecht, tel. 088-1115523, fax 088-1115511, e-mail vandijk@pcda.nl, website www.pcda.nl

Dijkstra, mw. mr. M.N.J.H.: Dr Holthooflaan 42 (5652 XR) postbus 8727 (5605 LS) Eindhoven, tel. 040-2501414, fax 040-2501450, e-mail advocaten@boskampwillems.nl, website www.boskampwillems.nl

Eckert, mr. H.P.: Martinikerkhof 27 (9712 JH) postbus 3082 (9701 DB) Groningen, tel. 050-3188750, fax 050-3112046, e-mail eckert@eckertvanderzeeadvocaten.nl, website www.eckertvanderzeeadvocaten.nl

Eckoldt, mr. J.P.: Prins Hendriklaan 23 (1075 AZ) Amsterdam, tel. 020-5733750, fax 020-5733777, e-mail j.eckoldt@ctxb.nl, website www.ctxb.nl

Ederen, mw. mr. R.: Piet Heinstraat 1 (7511 JE) postbus 184 (7500 AD) Enschede, tel. 053-

Personalia

4317470, fax 053-4317704, e-mail info@benders-advocatuur.nl, website www.benders-advocatuur.nl

Eijk, mr. S. van der (Honselersdijk): Plein 13-h (2291 CA) postbus 215 (2290 AE) Wateringen, tel. 0174-712429, fax 0174-220978, e-mail eijk@evsadvocaten.nl

Fischer-Fuhler, mw. mr. C.K.E.E. (Emmen): Vaart NZ 37 (7833 HB) Nieuw-Amsterdam, tel. 0591-551350, fax 0591-552219, e-mail office@hiddingenbreuls.nl, website www.hiddingenbreuls.nl

Gerrits, mr. G.J.: Willemsplein 40 (6811 KD) postbus 162 (6800 AD) Arnhem, tel. 026-3708825, fax 026-3709665, e-mail info@vermuntadvocaten.nl, website www.vermuntadvocaten.nl

Gomez Espinosa, mw. mr. S. (Oosterhout): de Loop 38-b (5688 EW) postbus 193 (5688 ZK) Oirschot, tel. 0499-423031, fax 0499-423350, e-mail info@advocatenkantoorgeerts.nl, website www.advocatenkantoorgeerts.nl

Graaf, mr. R.P. van der: Muntkade 1 (3531 AK) Utrecht, tel. 030-2900899, fax 030-2941115, e-mail info@xvgadvocaten.nl, website www.xvgadvocaten.nl

Graaff, mr. J.Th.B. van de: 's-Gravenweg 433 (3065 SC) postbus 8149 (3009 AC) Rotterdam, tel. 010-2887585, fax 010-2887583, e-mail vdga@faircontract.nl, website www.faircontract.nl

Greven, mw. mr. D. (Enschede): Twentelaan 15 (7609 RE) postbus 479 (7600 AL) Almelo, tel. 0546-533633, fax 0546-820827, e-mail dgreven@damste.nl, website www.damste.nl

Groot, mr. I. de: Strawinskyalaan 2001 (1077 ZZ) postbus 75640 (1070 AP) Amsterdam, tel. 020-5460164, fax 020-5460123, e-mail info@stibbe.com, website www.stibbe.com

Gulik, mr. B.D. van der (Amsterdam): 489 Fifth Avenue / 32nd floor (NY10017) New York/US, tel. 001-212-972-40-00, fax 001-212-972-49-29, e-mail bart.vandergulik@stibbe.com, website www.stibbe.com

Hardoer, mw. mr. A.A.: Stadhuisplein 67 (8232 VM)

postbus 2156 (8203 AD) Lelystad, tel. 0320-222807, fax 0320-236805, e-mail hardoer@suydersee-advocaten.nl, website www.suydersee-advocaten.nl

Haren, mr. R.M.P.V. van: Bouwstraat 45-j (3572 SP) Utrecht, tel. 030-2720931, fax 030-2723529, e-mail advocatuurvanharen@xs4all.nl

Heemskerk, dr. mr. M. (Den Haag): Gustav Mahlerplein 50 (1082 MA) postbus 75505 (1070 AM) Amsterdam, tel. 020-6056000, fax 020-6056700, e-mail m.heemskerk@houthoff.com, website www.houthoff.com

Heide, mr. S. van der (Badhoevedorp): Kabelweg 37 (1014 BA) postbus 17192 (1001 JD) Amsterdam, tel. 020-3306659, fax 020-4221758, e-mail steffen.vanderheide@hskwlaw.com, website www.hskwlaw.com

Heideman, mr. F.J.: Prinsengracht 1033-a (1017 KP) Amsterdam, tel. 06-81921780, fax 020-3209595, e-mail frankheideman@gmail.com

Hemel, mw. mr. R. van den: Grote Kalkstraat 7 (3311 JK) Dordrecht, tel. 078-6390104, fax 078-6141251, e-mail hemel@hemelbonis.nl, website www.hemelbonis.nl

Hendrickx, mr. W.: Muntkade 1 (3531 AK) Utrecht, tel. 030-2900899, fax 030-2941115, e-mail info@xvgadvocaten.nl, website www.xvgadvocaten.nl

Hennissen, mr. G.L.H.: Kraanpoort 10-b (6041 EG) postbus 51 (6040 AB) Roermond, tel. 0475-333537, fax 0475-334857, e-mail g.hennissen@vhadvocaten.nl, website www.vhadvocaten.nl

Hennissen, mr. M.J.P.: Kraanpoort 10-b (6041 EG) postbus 51 (6040 AB) Roermond, tel. 0475-333537, fax 0475-334857, e-mail m.hennissen@vhadvocaten.nl, website www.vhadvocaten.nl

Hesselink, mr. J.M.: IJsselmeerweg 1 (1411 AA) Naarden, postbus 897 (1180 AW) Amstelveen, tel. 020-5470144, fax 020-6400306, e-mail hesselink@mulderserv.nl, website www.mulderserv.nl

Heuw, mr. G.R. ten (Heerenveen): Balthasar Bekkerwei 104 (8914 BE) postbus

Cursuskalender

maart en april 2010

VSO-cursussen

Aansprakelijkheid en schadevergoeding	16 en 30 maart	11 VSO/PO-punten
Scherp reageren in repleik en dupliek	16 en 30 maart	11 VSO/PO-punten
Arbeidsrecht	18 en 19 maart	13 VSO/PO-punten
Burgerlijk procesrecht	25 en 26 maart	13 VSO/PO-punten
Intellectuele eigendom basis	25 en 26 maart	13 VSO/PO-punten
Vennootschapsrecht voortgezet	29 en 30 maart	12 VSO/PO-punten
Effectenrecht	8 en 9 april	13 VSO/PO-punten
Vastgoed	12 en 13 april	13 VSO/PO-punten
Personen- en familierecht	19 en 20 april	13 VSO/PO-punten
Beslag- en executierecht	22 en 23 april	12 VSO/PO-punten
Burgerlijk procesrecht	22 en 23 april	13 VSO/PO-punten

PAO-cursussen

Actualiteiten Personen- en familierecht	11 maart	4 PO-punten
De gemoderniseerde successiewetgeving	19 maart	6 PO-punten
Financiering van de MKB-onderneming	23 en 30 maart	12 PO-punten
Actualiteiten Straf(proces)recht	7 april	4 PO-punten
Erfrecht voor advocaten	8 april	5 PO-punten
Fiscaal recht voor arbeidsrechtjuristen	14 april	5 PO-punten
Missers bij de afwikkeling van faillissementen	22 april	4 PO-punten

Voor meer informatie en/of inschrijving: www.cpo.nl

Zeker van uw zaak

Centrum voor Postacademisch Juridisch Onderwijs

1274 (8900 CG) Leeuwarden, tel. 058-2991131, fax 058-2998985, e-mail info@tulpadvocaten.nl, website www.tulpadvocaten.nl

Hirdes, mw. mr. S.M.W.: Herengracht 425-429 (1017 BR) Amsterdam, tel. 020-6246811, fax 020-6272278, e-mail wieringa@wieringa.nl, website www.wieringa.nl

Holmes, mr. J.M.J. (Veghel): Hogehilweg 15 / California Building (1101 CB) Amsterdam Zuidooost, e-mail j.holmes@bierensgroup.com, website www.bierensgroup.com

Homveld, mr. R.E.D.: Arent Janszoon Ernststraat 199 (1083 GV) Amsterdam, e-mail reinjoud.homveld@quirelaw.com, website www.quirelaw.com

Hoofman-van Riteschoten, mw. mr. E. (Almelo): Hengelosestraat 571 (7521 AG) postbus 126 (7500 AC) Enschede, tel. 053-4840000, fax 053-4840099, e-mail hoofman@damste.nl, website www.damste.nl

Hoorenman, mr. E.M. (Hoorn/NH): Unjerp pad 7 (1689 GK) Zwaag, tel. 0229-263129, fax 0229-262030, e-mail hoorenman@planet.nl

Hojtink, mw. mr. M.: Wilhelminapark 60-61 (3581 NP) Utrecht, tel. 088-1115500, fax 088-1115511, e-mail hoijtink@pcda.nl, website www.pcda.nl

Hullenaar, mr. S.F.W. van 't: Willemsplein 40 (6811 KD) postbus 162 (6800 AD) Arnhem, tel. 026-3708825, fax 026-3709665, e-mail info@vermuntadvocaten.nl, website www.vermuntadvocaten.nl

Hulshof, mr. R.H.: Druifstreek 72 (Wilhelminapark 60-61 (3581 NP) Utrecht, tel. 088-1115500, fax 088-1115511, e-mail hoijtink@pcda.nl, website www.pcda.nl) 8911 LH) postbus 1251 (8900 CG) Leeuwarden, tel. 058-7074444, fax 058-7074455, e-mail info@birne.nl, website www.birne.nl

S'Jacob, mw. mr. H.N. (Apeldoorn): Velperweg 10 (6824 BH) postbus 9220 (6800 KA) Arnhem, tel. 026-3575757, fax 026-4424942, e-mail hsjacob@nysingh.nl

Jeulink, mw. mr. A.L.: Druifstreek 72 (8911 LH) postbus 1251 (8900 CG) Leeuwarden, tel. 058-

7074444, fax 058-7074455, e-mail info@birne.nl, website www.birne.nl

Jonkers-Hebben, mw. mr. E.J.G. (Tegelen): Sint Martinusstraat 64 (5911 CK) postbus 39 (5900 AA) Venlo, tel. 077-3511042, fax 077-3514799, e-mail info@lina-advocaten.nl, website www.lina-advocaten.nl

Keulen, mw. mr. M. (Amsterdam): Maliebaan 100 (3581 CZ) postbus 13232 (3507 LE) Utrecht, tel. 030-2322222, fax 030-2321908, website www.bvgadvocaten.nl

Keijser, mw. mr. P.M.: Weteringschans 130 (1017 XV) Amsterdam, tel. 020-4287306, fax 020-4895527, e-mail kantoor@bruinsadvocaten.nl, website www.bruinsadvocaten.nl

Kingma, mw. mr. D. (Heerenveen): Balthasar Bekkerwei 104 (8914 BE) postbus 1274 (8900 CG) Leeuwarden, tel. 058-2991131, fax 058-2998985, e-mail d.kingma@tulpadvocaten.nl, website www.tulpadvocaten.nl

Kingma, mr. E.W. (Heerenveen): Balthasar Bekkerwei 104 (8914 BE) postbus 1274 (8900 CG) Leeuwarden, tel. 058-2991131, fax 058-2998985, e-mail bkingma@tulpadvocaten.nl, website www.tulpadvocaten.nl

Koelen, mw. mr. Y.W.A.M. van der: Venloseweg 7-a (5931 GR) Tegelen, tel. 077-7504711, fax 077-7504714, e-mail info@advocatenkantoorvdk.nl, website www.advocatenkantoorvdk.nl

Kotterman, mr. D.: Willemsplein 40 (6811 KD) postbus 162 (6800 AD) Arnhem, tel. 026-3708825, fax 026-3709665, e-mail info@vermuntadvocaten.nl, website www.vermuntadvocaten.nl

Kraan, mr. R. (Rotterdam): Mariahoek 4 (3511 LD) postbus 19282 (3501 DG) Utrecht, tel. 030-2313494, fax 030-2313322, e-mail info@kuijpers.nl, website www.kuijpers.nl

Kroes, mr. T. (Zeist): Servaasbolwerk 14 (3512 NK) postbus 14011 (3508 SB) Utrecht, tel. 030-2322014, fax 030-2322428, e-mail tkroes@botsvanravenhorst.nl, website www.botsvanravenhorst.nl

Kroon, mr. R. (Almelo): Hengelosestraat 571 (7521 AG)

postbus 126 (7500 AC) Enschede, tel. 053-4840000, fax 053-4840099, e-mail robertkroon@damste.nl, website www.damste.nl

Kroon, mr. R.W.A. (Almelo): Hengelosestraat 571 (7521 AG) postbus 126 (7500 AC) Enschede, tel. 053-4840000, fax 053-4840099, e-mail kroon@damste.nl, website www.damste.nl

Kupelian, mr. A.D. (Den Haag): Singel 370 (1016 AH) postbus 11117 (1001 GC) Amsterdam, tel. 020-6233450, fax 020-6232689

Lee, mr. T.Y.G.: Boompjes 554 (3011 XZ) postbus 664 (3000 AR) Rotterdam, tel. 010-2010070, fax 010-4120403, e-mail mail@smallaw.nl, website www.smallallegange-lawyers.com

Leeuwen, mr. C.H.J. van: Keizersgracht 470 (1017 EG) Amsterdam, tel. 020-7507100, fax 020-7507101, e-mail info@ceesvanleeuwen.nl

Loeb, mw. mr. E. (Utrecht): Prinsengracht 401-b (1016 HM) Amsterdam, tel. 020-4288918

Loilargosain, mr. drs. K.S. (Zeist): Anna Paulownastraat 105 (2518 BD) Den Haag, e-mail info@ksladvocaten.nl, website www.ksladvocaten.nl

Mahabier, mw. mr. S.P.: Newtonstraat 238 (2562 KW) Den Haag, spmahabier@yahoo.com

Mandos, mr. A.F. (Gouda): Rijswijkseplein 39 (2516 EB) Den Haag, tel. 070-3801364, fax 070-4023716, e-mail info@mandos-advocaten.nl, website www.mandos-advocaten.nl

Marsbergen, mw. mr. I. van: Boompjes 258 (3011 XZ) postbus 2295 (3000 CG) Rotterdam, tel. 088-4070276, fax 088-4070270, e-mail inge.van.marsbergen@hollandlaw.nl, website www.hollandlaw.nl

Mesters, mw. mr. G.E.M. (Leiden): Kromme Nieuwegracht 70 (3512 HL) postbus 465 (3500 AL) Utrecht, tel. 030-2336030, e-mail g.mesters@cultuurparticipatie.nl, website www.cultuurparticipatie.nl

Meulen, mr. L.G.R.M. van der: Bos en Lommerweg 237-III (1055 DV) Amsterdam, tel. 06-29525506, fax 084-8354996, e-mail lodewijkvandermeulen@

hotmail.com, website www.reallaw.nl

Meijden, mw. mr. K.C.A. van der: Kanaaldijk Noord West 41 (5707 LB) postbus 248 (5700 AE) Helmond, tel. 0492-597540, fax 0492-554021, e-mail vandermeijden@derooijvanwijk.nl, website www.derooijvanwijk.nl

Miltenburg, mw. mr. M.H.J. (Heerenveen): Balthasar Bekkerwei 104 (8914 BE) postbus 1274 (8900 CG) Leeuwarden, tel. 058-2991131, fax 058-2998985, e-mail miltenburg@tulpadvocaten.nl, website www.tulpadvocaten.nl

Moghni, mr. R.: Strevelsweg 700-206 (3083 AS) postbus 54566 (3008 KB) Rotterdam, tel. 010-4815588, fax 010-4816565, e-mail r.moghni@online.nl

Mönnink, mw. mr. T. de: Jan van Goyenkade 9 (1075 HP) postbus 83032 (1080 AA) Amsterdam, tel. 020-4202000, fax 020-4203555, e-mail demonnink@brantjesveerman.nl, website www.brantjesveerman.nl

Mulders, mw. mr. E.A.: Gortstraat 36 (4331 LC) postbus 44 (4330 AA) Middelburg, tel. 0118-620000, fax 0118-651111, e-mail esther@mrkoller.nl, website www.mrkoller.nl

Munnik, mr. A.R. (Schiphol-Rijk): Overschiestraat 63 (1062 XD) Amsterdam, tel. 020-3460756, fax 020-3460749, e-mail r.munnik@case-advocaten.nl

Mutsaers, mr. M.J. (Apeldoorn): Burgemeester Roelenweg 11 (8021 EV) postbus 600 (8000 AP) Zwolle, tel. 038-4259228, fax 038-4259252, e-mail m.j.mutsaers@nysingh.nl, website www.nysingh.nl

Neef, mr. F.E. de: Rokin 34 (1012 KT) postbus 10082 (1001 EB) Amsterdam, tel. 020-6209539, fax 020-4207554, e-mail info@bakhuijsendeneef.nl, website www.bakhuijsendeneef.nl

Nijhoff, mr. N.M. (Almelo): Hengelosestraat 571 (7521 AG) postbus 126 (7500 AC) Enschede, tel. 053-4840000, fax 053-4840099, e-mail nijhoff@damste.nl, website www.damste.nl

Ofner, mr. W.: Arent Janszoon Ernststraat 199 (1083 GV)

Amsterdam, e-mail wouter.ofner@quirelaw.com, website www.quirelaw.com

Onland, mr. W.J.J.M. (Winterswijk): Florapark 7 (2012 HK) postbus 3319 (2001 DH) Haarlem, tel. 023-5310060, fax 023-5323577, e-mail wes.onland@florapark7.nl, website www.beckerrosselle.nl

Pennino, mr. R.G.S. (Amsterdam): Wilhelminasingel 100 (6221 BL) Maastricht, tel. 043-3254560, fax 043-3215450, e-mail info@moszkowicz.nl, website www.moszkowicz.nl

Poppel, mr. G.G.A.J.M. van: Wilhelminapark 60-61 (3581 NP) Utrecht, tel. 088-1115521, fax 088-1115511, e-mail vanpoppel@pcda.nl, website www.pcda.nl

Profijt, mw. mr. S.M. (Almelo): Hengelosestraat 571 (7521 AG) postbus 126 (7500 AC) Enschede, tel. 053-4840000, fax 053-4840099, e-mail profijt@damste.nl, website www.damste.nl

Rademaker-Ramaekers, mw. mr. K.A.M. (Emmeloord): Fraeylemaborg 27 (8219 BJ) postbus 215 (8200 AE) Lelystad, tel. 0320-848796, fax 0320-844714, e-mail info@rademaker-rechtshulp.nl, website www.rademaker-rechtshulp.nl

Redeker, mr. P.H.: Druifstreek 72 (8911 LH) postbus 1251 (8900 CG) Leeuwarden, tel. 058-7074444, fax 058-7074455, e-mail info@birne.nl, website www.birne.nl

Reep, mw. mr. L. van de: Koningin Emmaplein 13 (3016 AB) postbus 23038 (3001 KA) Rotterdam, tel. 010-4365044, fax 010-4369966, e-mail linda.vandereep@ohp.nl, website www.ohp.nl

Riemsag, mw. mr. A.J.E. (Almelo): Hengelosestraat 571 (7521 AG) postbus 126 (7500 AC) Enschede, tel. 053-4840000, fax 053-4840099, e-mail riemsag@damste.nl, website www.damste.nl

Rooij, mr. B.G.J. de: Kanaaldijk Noord West 41 (5707 LB) postbus 248 (5700 AE) Helmond, tel. 0492-597540, fax 0492-554021, e-mail info@derooijvanwijk.nl, website www.derooijvanwijk.nl

Rijsewijk, mw. mr. S. van (Apeldoorn): Apeldoornseweg

49 (6814 BJ) postbus 806 (6800 AV) Arnhem, tel. 026-3525240, fax 026-3525242, website www.dusseldorpcps.nl

Scholcz, mw. mr. O.J.:
Leidsegracht 3 (1017 NA)
Amsterdam, tel. 020-4277703, fax 020-6201258, e-mail scholcz@berghstooop.com, website www.berghstooop.com

Scholten, mr. J.P.R.:
Koninginnegracht 109 (2514 AL)
Den Haag, tel. 070-3247178, e-mail jpr.scholten@planet.nl

Schouwink, mw. mr. A.G.
(Almelo): Hengelsestraat 571
(7521 AG) postbus 126 (7500 AC)
Enschede, tel. 053-4840000, fax 053-4840099, e-mail schouwink@damste.nl, website www.damste.nl

Stam, mw. mr. R.H.:
Keizersgracht 290 (1016 EW)
Amsterdam, tel. 030-2727327, fax 030-2727337, e-mail r.stam@jensadvocaten.nl, website www.jensadvocaten.nl

Stipdonk, mr. A.P.: Herengracht 50 (2312 LE) Leiden, tel. 071-5148181, fax 071-5147620, e-mail info@advocatenkantoor.nl, website www.advocatenkantoor.nl

Tellingen, mr. E.D. van:
Randstad 22-171 (1316 BM) postbus 1629 (1300 BP) Almere, tel. 036-7670080, fax 036-7670081, e-mail info@vanderbaanadvocaten.nl, website www.vanderbaanadvocaten.nl

Timmers, mr. C.P.
(Middelharnis): Havenkom 6 (3245 MG) Sommelsdijk, postbus 195 (3240 AD) Middelharnis, tel. 0187-663803, e-mail tinc@itinc.nl, website www.itinc.nl

Tulp, mr. H.J. (Heerenveen):
Balthasar Bekkerwei 104 (8914 BE) postbus 1274 (8900 CG)
Leeuwarden, tel. 058-2991131, fax 058-2998985, e-mail info@tulpadvocaten.nl, website www.tulpadvocaten.nl

Veenhoff, mw. mr. S.C.: Berg en Dalseweg 278 (6522 CM) postbus 31081 (6503 CB) Nijmegen, tel. 024-3889004, fax 024-3889005, e-mail veenhoff@kleintafelberg.com, website www.kleintafelberg.com

Verhaegh, mr. C.M.W. (Leiden):
Mercuriusweg 11 (2516 AW)
postbus 16131 (2500 BC) Den Haag, tel. 070-3156080, fax 070-

3156090, e-mail c.verhaegh@gl-advocaten.nl

Verhoeve, mr. P. (Hardinxveld-Giessendam): Pompstraat 1 (4251 EK) postbus 169 (4250 DD)
Werkendam, tel. 0183-505522, fax 0183-504488, e-mail verhoeve@bvd-advocaten.nl, website www.bvd-advocaten.nl

Verstraten, mw. mr. J.H.M.:
Venloseweg 7-a (5931 GR)
Tegelen, tel. 077-7504711, fax 077-7504714, e-mail info@advocatenkantoorvdk.nl, website www.advocatenkantoorvdk.nl

Vis, mr. W. de (Amsterdam):
Paardenmarkt 1 (1811 KH) postbus 172 (1800 AD) Alkmaar, tel. 072-5144629, fax 072-5144600, e-mail w.devis@schenkeveldadvocaten.nl, website www.schenkeveldadvocaten.nl

Visser, mw. mr. M.N. (Almere):
Poeldijksestraat 4 (1059 VM)
Amsterdam, tel. 020-3469980, fax 020-3469981, e-mail visser@stijladvocaten.nl, website www.stijladvocaten.nl

Vlieland, mr. D.C.: Muntkade 1 (3531 AK) Utrecht, tel. 030-2900899, fax 030-2941115, e-mail info@xvgadvocaten.nl, website www.xvgadvocaten.nl

Vogelaar, mr. N.T. (Pijnacker):
Plein 13-h (2291 CA) postbus 215 (2290 AE) Wateringen, tel. 0174-712429, fax 0174-220978, e-mail n.vogelaar@evsadvocaten.nl

Vogels, mr. J.A.W.M.: Kraanpoort 10-b (6041 EG) postbus 51 (6040 AB) Roermond, tel. 0475-333537, fax 0475-334857, e-mail j.vogels@vhadvocaten.nl, website www.vhadvocaten.nl

Vries, mr. R. de (Amsterdam):
Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM) Rotterdam, tel. 010-2172000, fax 010-2172700, e-mail rob.de.vries@houthoff.com, website www.houthoff.com

Wagner, mw. mr. V.H. (Den Haag): Weena 355 (3013 AL) postbus 1507 (3000 BM)
Rotterdam, tel. 010-2172910, fax 010-2172700, e-mail w.wagner@houthoff.com, website www.houthoff.com

Waling, mw. mr. C.: Lange Voorhout 86 2514 EJ) postbus 187 (2501 CD) Den Haag, tel. 070-3108686, fax 070-3106880, e-mail c.waling@walingadvocaten.nl, website www.walingadvocaten.nl

Werger, mr. G. (Amsterdam):
Spotvogellaan 28 (2261 CN)
Leidschendam, tel. 070-3606057, fax 070-8910745, e-mail info@gwerger.com

Wind, mr. J. (Rotterdam): Balans 13 (4331 BL) postbus 117 (4330 AC)
Middelburg, tel. 0118-633888, fax 0118-626750, e-mail jwind@zeelandnet.nl

Winthagen, mr. N.A.:
Weteringschans 24 (1017 SG)
postbus 75988 (1070 AZ)
Amsterdam, tel. 020-5773577, fax 020-5773578, website www.klosmorelvosshaap.com

Woning, mw. mr. E.V.T.W.
van der (Venlo): Industrieter
Panningen 40-b (5981 NK)
postbus 7079 (5980 AB)
Panningen, tel. 077-3061394, fax 077-3061393, e-mail info@vdwoning.nl, website www.vdwoning.nl

Zee, mw. mr. G.W. van der:
Martinikerhof 27 (9712 JH) postbus 3082 (9701 DB)
Groningen, tel. 050-3188750, fax 050-3112046, e-mail vanderzee@eckertvanderzeeadvocaten.nl, website www.eckertvanderzeeadvocaten.nl

Zeeuwster, mw. mr. D.:
Willemsplein 40 (6811 KD)
postbus 162 (6800 AD) Arnhem, tel. 026-3708825, fax 026-3709665, e-mail info@vermuntadvocaten.nl, website www.vermuntadvocaten.nl

Zillig, mr. V. (Amsterdam):
Maanplein 55 / gebouw tp 5 (2516 CK) postbus 30000 (2500 GA) Den Haag, tel. 070-4460278, fax 070-3435419, e-mail vincent.zillig@kpn.com, website www.kpn.com

Zomer, mr. H.J.:
Oostermeetherand 2-a (8332 JZ) postbus 75 (8330 AB)
Steenwijk, tel. 0521-341648, fax 0521-512281, e-mail zomcom@home.nl

Zuidinga, mw. mr. A. (Breda):
Bezuidenhoutseweg 12 /
Malieloren (2594 AV) postbus 93050 (2509 AB) Den Haag, tel. 070-8508688, fax 070-8508785, website www.avwn.nl

Zutphen, mr. H.G.M. van:
Twentepoort West 10 / Magna Porta (7609 RD) postbus 31 (7600 AA) Almelo, tel. 0546-760860, fax 0546-760861, e-mail almelo@danielshuisman.eu, website www.danielshuisman.eu

Zuuk, mw. mr. E.M. van:
Blekerswegje 4 (8021 AH) postbus 1006 (8001 BA) Zwolle, tel. 038-4545040, fax 038-4540545, e-mail info@mb-advocaten.nl, website www.mb-advocaten.nl

Zwan, mw. mr. R. van der
(Leiden): Mercuriusweg 11 (2516 AW) postbus 16131 (2500 BC) Den Haag, tel. 070-3156080, fax 070-3156090, e-mail r.vanderzwan@gl-advocaten.nl

Zweers-te Raaij, mw. mr. T.G.
(Apeldoorn): Burgemeester Roelenweg 11 (8021 EV) postbus 600 (8000 AP) Zwolle, tel. 038-4259228, fax 038-4259252, e-mail t.g.zweers@nysingh.nl, website www.nysingh.nl

Nieuw kantoor/ associatie

Advocaten van der Koelen & Verstraten (mrs. Y.W.A.M. van der Koelen en J.H.M. Verstraten) Venloseweg 7-a (5931 GR) Tegelen, tel. 077-7504711, fax 077-7504714, e-mail info@advocatenkantoorvdk.nl, website www.advocatenkantoorvdk.nl

Birne Advocaten B.V. (mrs. R.H. Hulshof, A. Jeulink en P.H. Redeker) Druifstreek 72 (8911 LH) postbus 1251 (8900 CG) Leeuwarden, tel. 058-7074444, fax 058-7074455, e-mail info@birne.nl, website www.birne.nl

Cox Ten Bruggencate Advocaten (mrs. J. Cox, C.P. ten Bruggencate, J.P. Eckoldt, J.L.E. Bakels en K. Boerjan) Prins Hendriklaan 23 (1075 AZ) Amsterdam, tel. 020-5733750, fax 020-5733777, e-mail info@ctbn.nl, website www.ctbn.nl

Eckert en Van der Zee Advocaten (mrs. H.P. Eckert en G.W. van der Zee) Martinikerhof 27 (9712 JH) postbus 3082 (9701 DB) Groningen, tel. 050-3188750, fax 050-3112046, website www.eckertvanderzeeadvocaten.nl

Hendrickx Vlieland Van der Graaf advocaten (mrs. W. Hendrickx, D.C. Vlieland en R.P. van der Graaf) Muntkade 1 (3531 AK) Utrecht, tel. 030-2900899, fax 030-2941115, e-mail info@xvgadvocaten.nl, website www.xvgadvocaten.nl

Martini Advocaten (mrs. A.M. Boogaart en B. van Dijk) Oude Boteringestraat 75 (9712 GG) Groningen, tel. 050-2303277, fax 050-3115919, e-mail info@martiniadvocaten.nl, website www.martiniadvocaten.nl

Quire & Associates (mrs. R.E.D. Homveld en W. Ofner) Arent Janszouder Ernststraat 199 (1083 GV) Amsterdam, e-mail info@quirelaw.com, website www.quirelaw.com

Van den Hemel & Bonis Advocaten (mrs. R. Bonis en R. van den Hemel) Grote Kalkstraat 7 (3311 JK) Dordrecht, tel. 078-6390104, fax 078-6141251, website www.hemelbonis.nl

Van Poppel Croonen Van Dijk Advocaten BV (mrs. J. Croonen, J.B.C.W. van Dijk, M. Hoijtink en G.G.A.J.M. van Poppel) Wilhelminalpark 60-61 (3581 NP) Utrecht, tel. 088-1115500, fax 088-1115511, e-mail info@pcda.nl, website www.pcda.nl

Vogels & Hennissen (mrs. G.L.H. Hennissen, M.J.P. Hennissen en J.A.W.M. Vogels) Kraanpoort 10-b (6041 EG) postbus 51 (6040 AB) Roermond, tel. 0475-333537, fax 0475-334857, e-mail info@vhadvocaten.nl, website www.vhadvocaten.nl

Mede-vestiging

Beks Advocaten (mr. M.C. Bakker) Dorpsingel 12 (6641 BE) Beuningen/GLD, tel. 073-6561116, fax 073-6567695, e-mail info@beksadvocaten.nl, website www.beksadvocaten.nl

Bouwman Van Dommelen Advocaten (mrs. L. Alberts en P. Verhoeve) Pompstraat 1 (4251 EK) postbus 169 (4250 DD) Werkendam, tel. 0183-505522, fax 0183-504488, e-mail werkendam@bvd-advocaten.nl, website www.bvd-advocaten.nl

De Rooij Van Wijk Advocaten (mrs. K.C.A. van der Meijden en B.G.J. de Rooij) Kanaaldijk Noord West 41 (5707 LB) postbus 248 (5700 AE) Helmond, tel. 0492-597540, fax 0492-554021, e-mail info@derooijvanwijk.nl, website www.derooijvanwijk.nl

Geelkerken & Linskens advocaten (mrs. A.P. van

Delden, L.W.B. Devillers, C.M.E. Verhaegh en R. van der Zwan
Mercuriusweg 11 (2516 AW)
postbus 16131 (2500 BC) Den Haag, tel. 070-3156080, fax 070-3156090

JENS Advocaten (mr. R.H. Stam): Keizersgracht 290 (1016 EW) Amsterdam, tel. 030-2727327, fax 030-2727337, e-mail receptie@jensadvocaten.nl, website www.jensadvocaten.nl

Klein Tafelberg advocaten (mr. S.C. Veenhoff) Berg en Dalseweg 278 (6522 CM) postbus 31081 (6503 CB) Nijmegen, tel. 024-3889004, fax 024-3889005, e-mail info@kleintafelberg.com, website www.kleintafelberg.com

Mulder en Servatius Advocaten (mr. J.M. Hesselink) IJsselmeerweg 1 (1411 AA) Naarden, postbus 897 (1180 AW) Amstelveen, tel. 020-5470144, fax 020-6400306, e-mail hesselink@mulderserv.nl, website www.mulderserv.nl

Naams- wijziging

May & Wijnmalen te Dordrecht thans: **Advocatenkantoor May**

Bakhuijsen Van den Noort Advocaten te Amsterdam thans: **Bakhuijsen de Neef Advocaten**

BartmanBeljon advocaten te Amsterdam thans: **Bartman Advocatuur**

Friedberg Oudendijk Advocaten te Amsterdam thans: **Friedberg & Partners advocaten**

Haarsma Hoogerwerf Advocaten te Hoogeveen thans: **Hoogerwerf Advocaten BV**

Advocatenkantoor Verheyden te Lochem thans: **Klein Tafelberg advocaten**

Advocatenkantoor Klein Tafelberg te Oosterbeek thans: **Klein Tafelberg advocaten**

Von Rosenstiel & Richter te Enschede thans: **Löring & Von Rosenstiel**

MARK Legal Services te Amsterdam thans: **Mark Associates**

Pluijmen Advocaten te Roermond thans: **Mr M.W.J. Pluijmen Advocatenkantoor**

Peters Advocaten te Amersfoort thans: **Peters & Sijmons Advocaten**

Samama Spek & Salhi Advocaten en Procureurs te Den Haag thans: **Samama Spek Advocaten**

Steenjtes Advocaten te Lichtenvoorde thans: **SteenjtesWoltersMulder Advocaten**

Onland Wolters Mulder Advocaten te Winterswijk thans: **SteenjtesWoltersMulder Advocaten**

Swart Advocaten te Eindhoven thans: **Swart & De Schepper Advocaten**

Wester Tophoff Advocaten te Alkmaar thans: **Tophoff Advocaten**

Van Beilen Rauwerda Advocaten te Leeuwarden thans: **Tulp Advocaten**

IMMOVEST consultants and solicitors te Murcia/ES thans: **Van Passel Abogados**

Van Rossum en Timmers Advocaten te Bommel thans: **Van Rossum Advocaten**

Van Zandvoort Advocaten te Oss thans: **Van Zandvoort & Lauwen Advocaten**

Weerts & Van Rooij Advocaten B.V. te Rotterdam thans: **Weerts Advocaten**

Wladimiroff & Waling N.V. te Den Haag thans: **Wladimiroff Advocaten N.V.**

Bezoek- adres/ postbus/tel./ fax/e-mail

Abels Beersma CS te Almelo: Jan Tinbergenstraat 216 (7559 ST) Hengelo/OV, tel. 074-7501481, fax 074-7501483

Advocatenkantoor Baartmans te Bergen op Zoom: Kastanjelaan 79 (4661 WP) Halsteren

Advocatenkantoor Immink te Best: Meester Pankenstraat 1 (5571 CP) Bergeijk, tel. 0497-555950, fax 0497-555952

Advocatenkantoor Johannink te Coevorden: Molenstraat 31 (7741 GN) Coevorden

Advocatenkantoor May te Dordrecht: e-mail advomay@xs4all.nl

Advocatenkantoor mr. Hendrik D. van de Roemer te Amsterdam: postbus 15934 (1001 NK) Amsterdam

Advocatenkantoor Pietersen te Eindhoven: te. 040-2443555

Advocatenkantoor Rijpma te Eindhoven: postbus 454 (5600 AL) Eindhoven, fax 040-7515878, e-mail advocatenkantoorrijpma@email.com

Advocatenkantoor Van den Berg te Meppel: Blankensteinweg 44 (7943 KP) Meppel

Advocatenkantoor van der Veen te Hengelo/OV: Raadhuisplein 6 (7581 AG) Losser, tel. 053-5387287, fax 053-5361877

AKD te Rotterdam: Wilhelminakade 1 (3072 AP) Rotterdam

Bakhuijsen de Neef Advocaten te Amsterdam: e-mail info@bakhuijsendeneef.nl, website www.bakhuijsendeneef.nl

Bakker, mr. M.O.G.J. te Hoog-Keppel: tel. 0314-359911, fax 0314-359188, e-mail info@advocaatbakker.nl, website www.advocaatbakker.nl

Bartman Advocatuur te Amsterdam: tel. 020-4703569, e-mail bartman@bartmanbeljon.nl

Bodee Advocaten te Voorschoten: Rokkeveenseweg 38-a (2712 XZ) Zoetermeer, postbus is opgeheven, tel. 079-3435130, fax 079-3435139

Bijlsma, mr. H. te Rotterdam: Mathenesserlaan 277 (3021 HH) Rotterdam

Dresschers, mr. H.N.H. te Brussum: Postbus is opgeheven

Elmas EA Advocatenkantoor te Wormer: Westzijde 138 (1506 EK) Zaandam

emfa-advocatuur te Den Bosch: e-mail info@emfa-advocatuur.nl, website www.emfa-advocatuur.nl

Engbertsen, mr. P.J.J. te Arnhem: Meander 251 (6825 MC) postbus 5085 (6802 EB) Arnhem

Erasmus MC afd. Juridische Zaken te Rotterdam: tel. 010-7034986, fax 010-7034528, website www.erasmusmc.nl

Fiévez Advocaten te Deventer: Gotlandstraat 2 (7418 AZ) Deventer

Flexadvocaten te Amsterdam: Oranje Nassaulaan 49 (1075 AK) Amsterdam

Hoogerwerf Advocaten BV te Hoogeveen: Willemskade 51 (7902 AV) Hoogeveen, e-mail peterhoogerwerf@planet.nl

Immix Advocaten te Zeist: Broederplein 29 (3703 CC) Zeist, postbus is opgeheven, e-mail info@immix.nl, website www.immix.nl

JustLaw te Amsterdam: Geldersekade 80-1 (1012 BL) Westerstraat 187/The Hub Amsterdam (1015 MA) Amsterdam, e-mail info@justlaw.nl

Klein Tafelberg advocaten te Lochem: e-mail verheyden@kleintafelberg.com

Klein Tafelberg advocaten te Oosterbeek: postbus 277 (6860 AG) Oosterbeek, tel. 026-3391153, fax 026-8450061, e-mail info@kleintafelberg.com, website www.kleintafelberg.com

Klinkhamer, mr. E.C.G. te Breda: Valentijnlaan 17 (4834 SE) Breda

Kortenbach Van Steensel te Den Haag: Koninginnegracht 8 (2514 AA) Den Haag, e-mail info@kvsadvocaten.com

Lammers-Roselaar, mw. mr. K. te Rotterdam: Mathenesserlaan 277 (3021 HH) Rotterdam

Laurman, mr. G. te Rotterdam: e-mail glaurman@advocatenkantoorlaurman.nl

Lawton Advocaten te Rotterdam: Postbus 700 (3000 AS) Rotterdam

Löring & Von Rosenstiel te Enschede: Gronausestraat 1066 (7534 AP) Enschede, e-mail dirk@rosenstiel.nl

Mark Associates te Amsterdam: Sarphatistraat 642 (1018 AV) Amsterdam, tel. 020-5141090, fax 020-5141099, e-mail info@mark-associates.com, website www.mark-associates.com

mr. J.M.G.C. Koster Advocaat-Mediator te Breda: Valkenstraat 35 (4847 TH) Teteringen

OM Advocatuur te Enschede: Oldenzaalsestraat 274 (7523 AG) Enschede

Peters & Sijmons Advocaten te Amersfoort: e-mail info@strafrechtadvocaten.nl, website www.strafrechtadvocaten.nl

Rij, mr. J.B. van te Rotterdam: Mathenesserlaan 277 (3021 HH) Rotterdam

Solon Advocatuur & Notariaat te Den Haag: Mercuriusweg 1 (2516 AW) Den Haag

SteenjtesWoltersMulder Advocaten te Lichtenvoorde: e-mail info@steenjteswoltersmulder.nl, website www.steenjteswoltersmulder.nl

SteenjtesWoltersMulder Advocaten te Winterswijk: e-mail info@steenjteswoltersmulder.nl, website www.steenjteswoltersmulder.nl

Tophoff Advocaten te Alkmaar: Keesomstraat 10-d (1821 BS) postbus 9093 (1800 GB) Alkmaar, e-mail info@tophoff.nl, website www.tophoff.nl

Tulp Advocaten te Leeuwarden: e-mail info@tulpadvocaten.nl, website www.tulpadvocaten.nl

Van Cooth Advocaten te Breda: Parkstraat 7 (4818 SJ) Breda

Van Kooten Advocaten te Montfoort: Heiliglevenstraat 2 (3417 HL) Montfoort

Van Rossum Advocaten te Bommel: e-mail post@vanrossum-advocaten.nl

Visser & Van Solkema Advocaten te Amsterdam Zuidoost: Pedro de Medinaalaan 41 (1086 XP) Amsterdam, e-mail info@visservansolkema.nl

Weerts Advocaten te Rotterdam: e-mail info@weertsadvocaten.nl, website www.weertsadvocaten.nl

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet.
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit P.J.M. Drion, H.J. de Groot, W.F. Hendriksen, H.J.A. Knijff, I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Miscommunicatie met cliënt voor diens eigen risico

Hof van Discipline 11 april 2008, nr. 5019

(mrs. Van Erp Taalman Kip-Nieuwenkamp, De Groot-van Dijken, Schokkenbroek, De Leeuw en De Groot)

Raad van Discipline Amsterdam 30 oktober 2007

(mrs. Röell, Doeleman, Ten Doesschate, Remme en Voorhoeve)

Gelet op de omstandigheden komt in het onderhavige geval miscommunicatie met cliënt voor diens eigen risico.

- Art. 46 Advocatenwet (1 De zorg voor de cliënt; 1.2 Vereiste communicatie met cliënt; 1.4 Kwaliteit van de dienstverlening)

Feiten

Mr. X heeft (met een kantoorgenoot) klager vanaf 26 juni 2006 bijstaan in drie cassatiezaken waarin reeds cassatieberoep was ingesteld. In twee van die zaken heeft mr. X (of zijn kantoorgenoot) voor klager tijdig cassatieschrifturen ingediend. De klacht betreft de derde zaak, een veroordeling wegens rijden onder invloed en terwijl de overgifte van het rijbewijs is gevorderd. Klager ontkent zich daaraan te hebben schuldig gemaakt.

Bij brief van 3 juli 2006 heeft mr. X aan klager onder meer uitgelegd dat het er in de cassatieprocedure niet om gaat of klager de bewezen verklaarde feiten heeft begaan, maar alleen om de vraag of het hof, juridisch gezien, zijn werk goed heeft gedaan.

Bij brief van 29 november 2006 heeft mr. X aan klager een kopie van de cassatieschriftuur toegezonden onder vermelding dat de opgestelde middelen geen heel grote kans van slagen hebben en dat hij, behalve de klacht over de betekenisvoorschriften,

verder geen punten heeft gevonden waarover in cassatie kan worden geklaagd. Ten slotte schrijft mr. X: 'Gelet op de termijn waarbinnen in uw zaak de cassatieschriftuur moet worden ingediend verzoek ik u mij uiterlijk op dinsdag 5 december aanstaande te laten weten of u zich kunt vinden in de indiening van de schriftuur zoals die nu voor u ligt.'

Op 5 december 2006 heeft klager telefonisch aan mr. X laten weten dat hij absoluut niet akkoord gaat met indiening van deze schriftuur omdat naar de mening van klager daarin niet tot uiting komt dat hij de ten laste gelegde feiten ontkent. Klager wil eerst met zijn broer overleggen alvorens er door mr. X iets mag worden gedaan. Naar aanleiding van dit gesprek heeft diezelfde dag de kantoorgenoot van mr. X nog telefonisch contact opgenomen met klager. Deze kantoorgenoot heeft er bij klager op aangedrongen dat klager met spoed de zaak met zijn broer zou bespreken en erop gewezen dat het beter was een middel in te dienen dan helemaal niets te doen. Klager zegt dat hij zelf op de zaak zal terugkomen, maar wanneer wil hij in dit gesprek niet zeggen.

Bij brief van (vrijdag) 8 december 2006 heeft mr. X klager onder meer geschreven: 'Ik verzoek u mij zo spoedig mogelijk te laten weten indien u toch nog wenst dat de namens u opgestelde cassatieklachten in die zaak worden ingediend bij de Hoge Raad. Het gaat dan om de twee cassatieklachten die betrekking hebben op de wijzen van betekening van de oproeping voor de zitting in hoger beroep [...] Voor alle duidelijkheid meld ik u nog dat de termijn waarbinnen cassatieklachten kunnen worden ingediend in de eerdergenoemde zaak bijna is verstreken. Indien er niet tijdig cassatieklachten worden ingediend, zult u hoe dan ook niet-ontvankelijk worden verklaard door de Hoge Raad [...]'

Op (woensdag) 13 december heeft mevrouw A [de partner van klager] tweemaal telefonisch contact gehad met het kantoor van mr. X – blijkens een uitdraai van KPN om 13.15 uur (1 minuut) en om 16.04 uur (1 minuut en 13 seconden). Mr. X is die dag niet op kantoor, maar thuis aan het werk en daar voor dringende zaken voor zijn kantoor bereikbaar.

Van deze telefonische contacten op 13 december 2006 is op het kantoor van mr. X

geen aantekening gemaakt. Mevrouw A en klager hebben op 13 december 2006 mr. X niet gesproken. Zij hebben niet naar de kantoorgenoot van mr. X gevraagd. Op 14 december 2006 heeft mevrouw A om 11.59 uur opnieuw gebeld met het kantoor van mr. X. Zij heeft mr. X op dat moment niet gesproken. Mr. X heeft haar die dag in de middag teruggebeld. Mevrouw A zegt in dat telefoongesprek dat klager is teruggekomen op zijn eerdere standpunt en dat hij alsnog ermee akkoord gaat dat de opgestelde cassatieschriftuur zou worden ingediend. Daarop deelt mr. X mede dat de cassatietermijn de dag daarvoor, dus op 13 december 2006, was verstreken.

Klacht

De klacht houdt zakelijk weergegeven in dat mr. X in strijd heeft gehandeld met art. 46 Advocatenwet nu mr. X de belangen van klager in een cassatieprocedure niet goed heeft behartigd, omdat mr. X niet tijdig een cassatieschriftuur heeft ingediend.

Overwegingen raad

Bij de beoordeling van de klacht dient voorop te staan dat een advocaat voor het te voeren beleid een ruime vrijheid toekomt en dat in het algemeen een tuchtrechtelijk ingrijpen eerst geïndiceerd kan zijn indien de advocaat bij de behandeling van de zaak kennelijk onjuist optreedt en adviseert en de belangen van de cliënt daardoor worden geschaad of kunnen worden geschaad. Van een kennelijk onjuist optreden is doorgaans sprake indien een advocaat termijnen voor het verrichten van proceshandelingen laat verstrijken.

Vaststaat dat het cassatieschriftuur enkele weken voorafgaand aan het verstrijken van de termijn reeds was opgesteld door mr. X, maar dat deze schriftuur aanvaardbaar en uitdrukkelijk op verzoek van klager niet mocht worden ingediend, omdat hij zich met de inhoud daarvan niet kon verenigen.

Gelet op hetgeen uit de stukken blijkt en ter zitting is verklaard, heeft de raad voorts vastgesteld dat het bij klager bekend was wanneer de termijn voor indiening zou verstrijken. Daarnaast heeft mr. X klager tweemaal, vanwege het verstrijken van de termijn, schriftelijk gemaand om zo spoedig mogelijk contact op te nemen met mr. X. Aldus was het voor klager voldoende

duidelijk dat er haast was geboden indien hij alsnog wenste dat een cassatieschriftuur zou worden ingediend.

Gelet op hetgeen ter zitting is verklaard, is duidelijk dat de partner van klager pas op de dag van het verstrijken van de termijn contact heeft opgenomen met het kantoor van mr. X. Voorts is duidelijk dat de communicatie tussen de partner van klager en het personeel, werkzaam op het kantoor van mr. X, zodanig is verlopen, dat dit er niet toe heeft geleid dat de partner van klager daadwerkelijk telefonisch contact met mr. X heeft gekregen en ook niet dat het bericht is overgebracht aan mr. X op een kantoorgenoot dat het cassatieschriftuur alsnog kon worden ingediend.

Gelet op de eerdergenoemde omstandigheden, te weten dat klager in weerwil van de door mr. X gegeven aansporingen pas op de laatste dag contact liet opnemen om op zijn aanvankelijk ingenomen standpunt terug te komen, komt deze miscommunicatie echter voor risico van klager en valt mr. X geen tuchtrechtelijk verwijt te maken.

De raad is mitsdien van oordeel dat de klacht ongegrond is.

Beslissing raad

Verklaart de klacht ongegrond.

Overwegingen hof

Ter zitting van het hof heeft klager erkend dat hij wist dat de cassatietermijn afliep op 13 december 2006. Mevrouw A heeft verklaard dat zij, toen zij op verzoek van klager het kantoor van mr. X op die dag belde, hiermee niet bekend was.

Klager heeft gesteld dat hij eerst zelf op 13 december 2006 vroeg in de ochtend naar het kantoor van mr. X heeft gebeld, maar mr. X en zijn kantoorgenoot niet heeft gesproken. Van dit telefonisch contact is geen bewijs overgelegd. Op het kantoor van mr. X is van dit contact geen aantekening gemaakt.

Voor de beoordeling van de klacht is van cruciaal belang wat de inhoud is geweest van de telefoongesprekken die mevrouw A op 13 december 2006 heeft gevoerd met het kantoor van mr. X.

Volgens mevrouw A heeft zij beide keren gezegd dat zij mr. X dringend moest spreken in verband met de indiening van een cassatieschriftuur. Mr. X heeft gesteld dat

hij dat uitgesloten acht omdat hijzelf die dag (thuis) telefonisch bereikbaar was en zijn kantoorgenoot op kantoor aanwezig was, terwijl de telefonistes op zijn kantoor de instructie hebben om in dringende gevallen naar hem te bellen als hij een dag thuis werkt, en in elk geval van elk telefoongesprek een notitie te maken.

Ook indien zou komen vast te staan dat mevrouw A aan de telefoniste van het kantoor van mr. X een mededeling heeft gedaan zoals zij stelt, levert dat naar het oordeel van het hof onder de omstandigheden van dit geval geen tuchtrechtelijk verwijt aan mr. X op. Klager had immers aanvankelijk gezegd dat hij er niet mee akkoord was dat deze cassatieschriftuur werd ingediend, en het initiatief om ervoor te zorgen dat dat alsnog wel zou gebeuren, lag duidelijk bij hem. Mr. X heeft ruim tevoren aangegeven dat de cassatietermijn bijna was verlopen en klager heeft erkend dat hij wist dat de termijn op 13 december 2006 afliep. Desondanks heeft klager dat toen kennelijk niet aan mevrouw A doorgegeven, zodat zij in haar telefonische contacten met het kantoor van mr. X op 13 december 2006 niet gezegd heeft dat de cassatieschriftuur beslist die dag moest worden ingediend. Ten slotte is niet gebleken dat de kantoororganisatie van mr. X in het algemeen gebrekkig is, zodat hem van een – mogelijke – incidentele misslag van een telefoniste niet persoonlijk een tuchtrechtelijk verwijt kan worden gemaakt.

De raad heeft de klacht van klager mitsdien terecht ongegrond verklaard.

Beslissing hof

Bekrachtigt de beslissing van de raad.

Verbod om zich tot rechter te wenden nadat om uitspraak is verzocht

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch 21 april 2008

(mrs. Gimbrère-Straetmans, Van Dooren, Kneepkens, Luchman en Caudri)

Het verbod om zich tot de rechter te wenden nadat om een uitspraak is verzocht, is een elementair beginsel. Het argument daartoe genoodzaakt te zijn door aan de wederpartij toe te rekenen redenen legitimeert zo'n handeling in elk geval niet indien de advocaat mogelijkheden onbenut heeft gelaten die hem vóór het verzoeken van een uitspraak ten dienste stonden.

- Art. 46 Advocatenwet (5.1 Regels die betrekking hebben op de juridische strijd)
- Gedragsregel 15

Feiten

Mr. X had namens zijn cliënte een kort geding aangespannen tegen een cliënte van klager. De zitting in dit kort geding heeft op 18 juli 2008 bij de rechtbank te C plaatsgevonden. Klager beriep zich op de onbevoegdheid van de voorzieningenrechter op grond van een tussen partijen geldende arbitrageovereenkomst. Na afloop van de mondelinge behandeling is door partijen aan de voorzieningenrechter gevraagd vonnis te wijzen. De zitting is daarna gesloten. Mr. X heeft op 20 juli 2007, twee dagen na de zitting, een faxbericht aan de rechtbank verzonden. Mr. X schreef in dit faxbericht onder meer het volgende: 'Inmiddels heeft overleg plaats kunnen vinden tussen ondergetekende en de Amerikaanse advocaat van het bedrijf Q. De Amerikaanse advocaat concludeert, onderbouwd met meerdere uitspraken, dat zowel onder het recht van de staat van

Californië, als op grond van de regels van AAA [de Amerikaanse Arbitrage Associatie, bew.] (zie art. 21 lid 3) het mogelijk is om de gewone rechter te verzoeken voorzieningen te treffen ondanks dat partijen arbitrage zijn overeengekomen.’

Klacht

Mr. X heeft zich zonder toestemming van klager – raadsman van zijn wederpartij – tot de rechter gewend nadat om vonnis was gevraagd.

Standpunt klager

Aangezien mr. X zonder toestemming van klager, nadat om vonnis was gevraagd, de rechter heeft benaderd met een inhoudelijk betoog dat erop gericht was om te bevorderen dat de rechter het beroep op onbevoegdheid zou verwerpen, heeft mr. X Gedragsregel 15 lid 2 geschonden, hetgeen tuchtrechtelijk verwijtbaar is.

Klager heeft tijdens het kort geding op 18 juli 2007 op verzoek van de voorzieningenrechter de e-mail van de Amerikaanse advocaat d.d. 17 juli 2007 overgelegd. Mr. X heeft tegen overlegging van deze e-mail geen bezwaar gemaakt en in zijn repliek ter zitting hierop gereageerd. Mr. X heeft de voorzieningenrechter niet gevraagd op dit door hemzelf als cruciaal aangemerkte onderwerp nader te mogen reageren op een later moment en daartoe de behandeling aan te houden. In plaats daarvan heeft hij de voorzieningenrechter gevraagd vonnis te wijzen.

Verweer mr. X

Volgens het rolreglement in C dienen stukken uiterlijk 48 uur voor de zitting overgelegd te worden. Klager had zijn producties 24 uur voor de zitting, derhalve te laat, overgelegd. Eén belangrijk stuk had hij helemaal niet van tevoren gestuurd, namelijk de brief d.d. 17 juli 2007 van de Amerikaanse advocaat van zijn cliënte met een advies over Californian law, welk recht van toepassing was op het geschil, en het arbitragereglement van de AAA. Het ging in dezen om de bevoegdheid van de voorzieningenrechter. Klager heeft ter zitting gebruikgemaakt van het advies van de Amerikaanse advocaat en de brief d.d. 17 juli 2007 aan de rechter getoond. Mr. X heeft daartegen geen bezwaar gemaakt, omdat hij van mening was dat ook met

open vizier kan worden gestreden. Mr. X kon op dat moment geen advies meer inwinnen bij de Amerikaanse advocaat van zijn cliënte over dit onderwerp. Aangezien het een cruciaal onderwerp betrof, heeft mr. X na de zitting contact opgenomen met de Amerikaanse advocaat van zijn cliënte, die de eerste indruk van mr. X bevestigde, namelijk dat het door klager gestelde omtrent de onbevoegdheid en het arbitragereglement niet juist was.

Daarop heeft mr. X op 20 juli 2007 een fax aan het Bureau Kort Gedingen gestuurd, met een kopie daarvan aan klager, waarin hij aangaf dat de Amerikaanse advocaat van zijn cliënte van mening was dat het naar Californisch recht en het arbitragereglement mogelijk was om de voorzieningenrechter te verzoeken voorlopige voorzieningen te treffen. Er zijn geen nieuwe feiten of stukken ingebracht. Mr. X meende in het belang van zijn cliënte deze brief te moeten sturen, in die positie gebracht door klager.

Overwegingen

De raad stelt voorop dat nadat in een procedure om een uitspraak is gevraagd, het geen der advocaten geoorloofd is zich zonder toestemming van de wederpartij tot de rechter te wenden. Dit betreft een voor advocaten elementaire gedragsregel, waarvan iedere advocaat zich te allen tijde bewust dient te zijn.

Vaststaat dat mr. X op 20 juli 2007 een brief aan de voorzieningenrechter heeft verstuurd, nadat partijen de rechter gevraagd hadden vonnis te wijzen. Eveneens staat vast dat mr. X in zijn brief d.d. 20 juli 2007 inhoudelijk is ingegaan op het geschil tussen de cliënten van partijen. Mr. X erkent ter zitting geen bezwaar te hebben gemaakt tegen overlegging door klager van de e-mail van de Amerikaanse advocaat van de cliënte van klager, alsmede dat aan de voorzieningenrechter niet is gevraagd om aanhouding van de zaak, maar om vonnis te wijzen.

De regel dat het een advocaat niet is toegestaan, nadat in een procedure om een uitspraak is gevraagd, zich zonder toestemming van de wederpartij tot de rechter te wenden, dient ertoe dat een rechter, nadat partijen hun standpunten hebben uitgewisseld en om vonnis hebben gevraagd, niet meer beïnvloed wordt door een der

partijen, zonder dat de andere partij daarop kan reageren. Blijkens het door mr. X in deze klachtprocedure gestelde, was mr. X kennelijk de mening toegedaan deze brief in het belang van zijn cliënte te moeten sturen, in die positie gebracht door klager. Uit de aan de raad overgelegde stukken en hetgeen ter zitting naar voren is gebracht, is op geen enkele wijze gebleken dat mr. X hiertoe in de positie zou zijn gebracht door klager. Verweerder heeft geen bezwaar gemaakt tegen overlegging van de e-mail d.d. 17 juli 2007, hij is in de gelegenheid gesteld hierop te reageren en heeft vervolgens gevraagd vonnis te wijzen. Het was mr. X daarna niet meer toegestaan, zonder toestemming van klager, inhoudelijk op de zaak in te gaan. Mr. X heeft gemeend dat in het belang van zijn cliënte wel te moeten doen en heeft aldus willens en wetens gehandeld in strijd met Gedragsregel 15 lid 2.

De klacht is mitsdien gegrond.

Door welbewust te handelen in strijd met Gedragsregel 15 lid 2 heeft mr. X dusdanig ernstig tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld, dat niet kan worden volstaan met een lichtere dan de hierna op te leggen maatregel.

Beslissing raad

Verklaart de klacht gegrond en legt mr. X de maatregel op van berisping.

Oneigenlijk gebruik derdenrekening

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch 14 april 2008

(mrs. Knaapen, Ten Brummelhuis, Peeters, Theunissen en Spronken)

- Art. 46 Advocatenwet (1 De zorg voor de cliënt; 1.4.3.1 Financiële verhouding; 4 Wat de advocaat betaamt tegenover derden; 4.3 Financieel belanghebbenden)
- Art. 3 lid 5 Boekhoudverordening; Gedragsregel 28

Feiten

De cliënt van mr. X heeft een geschil met een derde.

Op 9 augustus 2005 boekt de cliënt een bedrag van € 5.253,91 – zijnde het volledige saldo van de enige bankrekening van cliënt – over naar de derdengeldrekening van mr. X, omdat de cliënt bevreesd is voor beslag door de derde.

Mr. X en de cliënt spreken af dat vanuit dat depot de kosten van verleende rechtsbijstand kunnen worden betaald. Vervolgens vindt verrekening plaats van declaraties tot een totaalbedrag van € 4.509,53. Daardoor resteert op de derdengeldrekening nog een bedrag van € 744,38 ten behoeve van de cliënt.

In december 2005 wordt mr. X op de hoogte gesteld door een andere advocaat, dat die advocaat op verzoek van de cliënt de behandeling van de zaak van mr. X overneemt. Mr. X heeft vervolgens de behandeling van de kwestie neergelegd en het op de derdengeldrekening nog resterende bedrag van de cliënt overgemaakt naar de derdengeldrekening van de nieuwe advocaat.

Op 19 april 2006 is de cliënt in staat van faillissement verklaard.

De curator vraagt mr. X bij brief van 12 juni 2006 wat er is gebeurd met het naar de derdengeldrekening overgeboekte bedrag van € 5.253,91.

Mr. X antwoordt bij brief van 16 juni 2006 dat bedoeld bedrag is overgeboekt omdat de cliënt vreesde voor een beslag in op-

dracht van de wederpartij van de cliënt, hetgeen de continuïteit van de cliënt in gevaar zou kunnen brengen. Verder laat mr. X weten dat door hem met de cliënt was afgesproken, dat vanuit dat depot de kosten van verleende rechtsbijstand konden worden bestreden.

Bij dagvaarding van 20 juni 2007 heeft de curator de maatschap van mr. X gedagvaard voor de kantonrechter, waarbij de curator stelt dat de zijdens mr. X gepleegde verrekening strijdig is met art. 54 Fw.

De curator stelt dat op het moment dat mr. X tot de verrekening overging, mr. X wist, althans behoorde te weten, dat het faillissement van de cliënt te verwachten was. Verder heeft de curator gesteld dat mr. X onrechtmatig jegens de gezamenlijke crediteuren van de cliënt heeft gehandeld door actief te bewerkstelligen dat nagenoeg het volledige vermogen enkel aan hem ten goede zou komen.

In feite zou volgens de curator sprake zijn geweest van een onrechtmatige selectieve betaling. In de procedure vordert de curator betaling van € 4.509,53 zijnde het totaalbedrag van de door mr. X verzonden declaraties. Bij vonnis van 5 september 2007 van de kantonrechter is de maatschap van mr. X bij verstek conform veroordeeld. Daarop heeft de maatschap van mr. X een verzetdagvaarding uitgebracht. Op het moment van de behandeling van het dekenbezwaar door de raad is de verzetprocedure bij de kantonrechter nog niet afgewikkeld.

Dekenbezwaar

Mr. X heeft oneigenlijk gebruikgemaakt van de derdengeldrekening van zijn kantoor. Mr. X heeft zijn cliënt gelegenheid gegeven op zijn derdengeldrekening een bedrag te deponeren zonder dat die bij-schrijving direct verband hield met gelden bestemd voor cliënt of enige andere derde.

Overwegingen raad

Mr. X heeft aangegeven dat het bedrag ad € 5.253,91 destijds naar de derdengeldrekening door zijn cliënt is overgeboekt omdat zijn cliënt vreesde voor een beslag in opdracht van een derde, hetgeen de continuïteit van de cliënt in gevaar zou kunnen brengen. Daarmee heeft mr. X zijn derdengeldrekening opengesteld voor een

ander doel dan waarvoor deze is bedoeld.

Het voorgaande leidt tot de conclusie dat de derdengeldrekening door mr. X oneigenlijk is gebruikt. De stelling van mr. X dat de verhaalsrechten van crediteuren op geen enkele wijze in rechtens relevante zin zijn beknot en dat hij niet wist dat zijn cliënt in financieel zwaar weer verkeerde, maakt zulks naar het oordeel van de raad niet anders.

Mr. X had het verzoek van zijn cliënt om zijn derdengeldrekening ter beschikking te stellen, moeten weigeren. Mr. X heeft derhalve tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld. Het bezwaar is dan ook gegrond.

De raad acht het oneigenlijk gebruikmaken van de derdengeldrekening ernstig, nu dit schadelijk is voor het aanzien van de gehele beroepsgroep. Een zware maatregel zou in beginsel op zijn plaats zijn.

Bij het bepalen van de strafmaat neemt de raad in overweging dat aan mr. X door het Hof van Discipline voor eenzelfde feit een schorsing van drie maanden, waarvan één maand voorwaardelijk, is opgelegd nádat het onderhavige feit zich al had voorgedaan.

Bovendien heeft mr. X er op de zitting duidelijk blijk van gegeven de onjuistheid van zijn handelen in de onderhavige zaak in te zien. Om die redenen kan er naar het oordeel van de raad worden volstaan met de maatregel van berisping.

Beslissing raad

Verklaart het bezwaar gegrond en legt de maatregel van berisping op.

Naam kantoor mag niet misleiden

Hof van Discipline 9 mei 2008, nr. 5028

(mrs. Zwitser-Schouten, Heidinga, Van der Hel, Knottnerus en Niezink)

Raad van Discipline Amsterdam 30 oktober 2007

(mrs. Röell, Doeleman, Ten Doesschate, Remme en Voorhoeve)

Het voeren van de naam mag niet misleiden door het suggereren van een vorm van samenwerking die niet met de werkelijkheid overeenstemt. Mr. X voert een eenmanskantoor. De naam 'X Advocaten' suggereert dat er meerdere advocaten op het kantoor werkzaam zijn en is daarom misleidend.

- Art. 46 Advocatenwet (2.1 Wat in het algemeen niet betaamt)
- Art. 7 Samenwerkingsverordening 1993

Feiten

Op 29 januari 2004 heeft mr. X een brief gestuurd aan de raad van toezicht van de Orde van Advocaten in het arrondissement A met het verzoek toestemming te verlenen om de naam 'X Advocaten' te voeren. Op die brief heeft mr. X geen reactie ontvangen.

Op 24 oktober 2004 hebben de deken en mr. X elkaar gesproken ter gelegenheid van een jaarvergadering van de Orde. Bij deze ontmoeting is de naam van het kantoor onderwerp van gesprek geweest.

Op 19 januari 2006 heeft de raad van toezicht een brief aan mr. X gestuurd. Daarin wordt mr. X er op gewezen dat de kantoornaam van mr. X dient te worden aangepast.

Op 26 mei 2006 heeft mr. X een brief aan de raad van toezicht gestuurd. Daarin stelt mr. X van mening te zijn dat hij zijn kantoornaam om verschillende redenen niet behoefde te wijzigen.

Op 1 juni 2006 heeft de deken een brief gestuurd aan mr. X waarin hij hem tot 1

september 2006 de gelegenheid biedt de kantoornaam aan te passen.

Op 15 juni 2006 heeft mr. X een brief gestuurd aan de deken, waarin hij mededeelt niet voornemens te zijn de door hem gebruikte kantoornaam te wijzigen.

Op 19 juni 2006 heeft de deken een brief aan mr. X gestuurd waarin wordt medegedeeld dat in het uiterste geval een dekenbezwaar tegen mr. X zal worden ingediend.

Op 21 maart 2007 heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de deken en mr. X over dit onderwerp. De inhoud van het gesprek is op 22 maart 2007 schriftelijk bevestigd. Daarin is mr. X medegedeeld dat mr. X tot 1 augustus 2007 nogmaals de gelegenheid zou krijgen om zijn kantoornaam aan te passen.

Op 3 april 2007 heeft mr. X schriftelijk bericht niet voornemens te zijn om zijn kantoornaam te wijzigen.

Bij brief van 7 juni 2007 heeft de deken zijn bezwaar ter kennis van de raad gebracht.

Dekenbezwaar

Het bezwaar houdt zakelijk weergegeven in dat mr. X in strijd met art. 7 leden 1 en 2 van de Samenwerkingsverordening 1993 en het bepaalde in art. 46 Advocatenwet heeft gehandeld door gebruik te maken van de kantoornaam 'X Advocaten' op briefpapier en in andere uitingen, terwijl mr. X als enige advocaat aan dat kantoor is verbonden.

Overwegingen raad

Vaststaat dat mr. X zich heeft bediend van de naam 'X Advocaten', terwijl hij slechts alleen de praktijk uitoefende.

Zulks is in strijd met het bepaalde in art. 7 lid 2 van de Samenwerkingsverordening, waarin is bepaald dat het de advocaat die geen samenwerkingsverband onderhoudt, verboden is praktijk te voeren onder een gemeenschappelijke naam of een zodanige benaming dat daardoor een samenwerkingsverband wordt gesuggereerd.

Het door mr. X gedane beroep dat hij door het niet reageren naar aanleiding van de brief van 29 januari 2004 erop kon vertrouwen dat de kantoornaam 'X Advocaten' op geen bezwaren stuitte, wordt door de raad niet gehonoreerd. Mr. X wist

blijkens het door hemzelf gedane verzoek dat de naamvoering van zijn kantoor op problemen kon stuiten en hij kon daarom uit het uitblijven van een reactie niet de door hem gewenste gevolgtrekking maken. Voorts is aan hem een zeer redelijke termijn gegund om zijn kantoororganisatie en naamgeving met elkaar in overeenstemming te brengen. Hieruit volgt dat het bezwaar gegrond is.

De raad volstaat met gegrondverklaring van het bezwaar en ziet geen aanleiding een maatregel op te leggen, nu daarom door de deken niet is verzocht en de raad er bovendien van uitgaat dat mr. X zijn kantoororganisatie en naamgeving alsnog met elkaar in overeenstemming zal brengen.

Beslissing raad

Verklaart het bezwaar gegrond.

Beoordeling hof

Mr. X heeft een zestal grieven naar voren gebracht tegen het oordeel van de raad, die in essentie inhouden dat er geen strijd is met de Samenwerkingsverordening dan wel dat er redenen zijn om op de bepalingen van de Samenwerkingsverordening een uitzondering te maken.

Als eerste dient het hof te beoordelen of de naam 'X Advocaten' misleidend is en of deze naam strijd oplevert met art. 7 lid 2 jo. lid 1 Samenwerkingsverordening. Uit deze bepalingen, en de toelichting erop, volgt dat de kantoornaam niet mag misleiden door het suggereren van een vorm van samenwerking die niet met de werkelijkheid overeenstemt. In geval de naamgeving van het kantoor van mr. X daarmee in strijd is en hij desondanks die naam handhaaft, handelt hij niet zoals een behoorlijk advocaat betaamt.

Naar het oordeel van het hof is er inderdaad sprake van strijd met genoemde bepalingen: mr. X voert een eenmanskantoor terwijl de naam 'X Advocaten' suggereert dat er meerdere advocaten op het kantoor werkzaam zijn, zodat de naamgeving cliënten gemakkelijk op het verkeerde been kan zetten. Dat de kantoornaam niet een samenwerkingsverband suggereert zoals dit begrip gedefinieerd is in art. 1 sub b van de Samenwerkingsverordening doet daaraan niet af, aangezien lid 1 van genoemde bepaling op elke vorm van samenwerking ziet.

Anders dan mr. X aanvoert, is er wel degelijk verschil met de naam 'Advocatenkantoor Mr. X', omdat die benaming niet noodzakelijkerwijs op meerdere advocaten betrekking behoeft te hebben, maar hooguit een zekere onduidelijkheid laat bestaan over het aantal werkzame advocaten. De door mr. X gekozen benaming impliceert wel noodzakelijk meervoud en is dan ook zonder meer misleidend wanneer er slechts één advocaat werkzaam is. Het hof acht het niet relevant dat cliënten weten of snel te weten komen wie er achter de kantoornaam schuilgaat. De bescherming die uit de eerdergenoemde bepaling voortvloeit, is immers bedoeld voor potentiële cliënten, maar ook voor anderen, die niet met het kantoor bekend zijn.

Mr. X beroept zich tevergeefs op de uitzonderingsmogelijkheid die is voorzien in de laatste zin van art. 7 Samenwerkingsverordening. Die situatie doet zich niet voor.

Mr. X heeft aangevoerd dat hij erop mocht vertrouwen dat zijn kantoornaam gedoogd zou worden, mede vanwege een uitlating in die trant van de (vorige) deken. Hij is er echter herhaaldelijk op gewezen dat de naamgeving op bezwaren stuitte omdat deze misleidend is. Weliswaar is er niet eerder tegen hem opgetreden, maar uit dit enkele feit mocht hij niet afleiden dat er sprake was van gedogen. Dat mocht

mr. X evenmin afleiden uit de uitlatingen van de deken. Mr. X erkent immers dat de deken hem erop gewezen heeft dat de naamgeving niet door de beugel kon. De deken heeft bovendien verklaard dat mr. X ten onrechte uit zijn mededelingen heeft afgeleid dat de raad van toezicht niet zou kunnen optreden tegen mr. X en de naamgeving van het kantoor daarom maar te accepteren had.

Mr. X onderbouwt een beroep op het gelijkheidsbeginsel met de – op zich juiste – vaststelling dat er meerdere kantoren zijn waarvan de naamgeving mogelijk onjuist is. Het hof aanvaardt echter de uitleg van de deken, die inhoudt dat het praktisch niet goed mogelijk is om al deze gevallen direct te onderzoeken en zo nodig aan te pakken. Gesteld noch gebleken is dat er aan advocaten in vergelijkbare omstandigheden als mr. X een toezegging is gedaan dat de misleidende naamgeving gedoogd zou worden, laat staan dat voor zulke naamgeving toestemming zou zijn gegeven. Het beroep op het gelijkheidsbeginsel stuit daarop af.

Het hof acht het oordeel van de raad ten slotte niet in strijd met de redelijkheid en billijkheid. Mr. X heeft eventuele investeringen om zijn naamsbekendheid te vergroten op eigen risico gedaan, aangezien hij steeds geweten heeft dat de door hem gekozen naam op bezwaren stuitte.

Verder is aan mr. X herhaalde malen een ruime termijn gegund om hetzij de kantoornaam aan te passen, hetzij om zijn kantoor uit te breiden met één of meer andere advocaten zodat hij terecht de door hem bedachte kantoornaam zou kunnen voeren. Mr. X heeft van het begin af aan de wens uitgesproken om het kantoor uit te breiden. Aangezien daaraan tot op heden geen gevolg is gegeven, kan ook daarin geen grond worden gevonden voor het oordeel dat de uitspraak van de raad strijdt met de redelijkheid en billijkheid. Het hof acht het beroep ongegrond. Gezien het verhandelde ter zitting, waarbij mr. X desgevraagd heeft toegezegd bereid te zijn om – in het geval het hof tot een gelijkkluidend oordeel komt als de raad – binnen een door het hof te stellen termijn de kantoornaam aan te passen, acht het hof oplegging van een maatregel niet op zijn plaats. Het hof stelt de termijn waarbinnen aanpassing van de naam moet plaatsvinden op twee maanden, ingaande op de dag van verzending van de uitspraak. Ten overvloede merkt het hof nog op dat de naam niet behoeft te worden gewijzigd indien het kantoor in de tussentijd is uitgebreid en de naamgeving overeenkomt met de samenstelling van het kantoor.

Beslissing hof

Bekrachtigt de beslissing van de raad.

(advertenties)

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

TOGA
atelier
Schout & Katsantonis

www.toga.net

- Rijksleverancier
- Toga's op maat van eerste kwaliteit stof
- Korte levertijd
- Bef cadeau bij bestelling toga

Industrieweg 51
Tel. 010 - 245 07 66

3044 AS Rotterdam
Fax 010 - 245 07 67

DUIJN BLOEM VOSS

ADVOCATEN - ZAANDAM

Duijn Bloem Voss Advocaten te Zaandam richt zich speciaal op de juridische dienstverlening aan het midden- en kleinbedrijf in de Zaanstreek en omliggende regio. Onze rechtspraktijk begeeft zich vooral op het gebied van arbeidsrecht, bestuursrecht, ondernemingsrecht en insolventierecht. Zaanstad vormt met meer dan 130.000 inwoners en een rijk geschakeerd bedrijfsleven een uitdaging voor de commerciële rechtspraktijk. Ons kantoor is toonaangevend in de Zaanstreek en gevestigd in een markant, goed geoutilleerd gebouw. (voormalig gemeentehuis van Zaandam).

Wegens uitbreiding zoeken wij:

1. (gevorderde) advocaat-stagiar

ten behoeve van de algemene rechtspraktijk

2. advocaat-medewerker

die ervaring heeft opgedaan in de commerciële rechtspraktijk

Voor inhoudelijke informatie kunt u contact opnemen met mr. J.W. Bloem en u kunt hem uw schriftelijke sollicitatie sturen naar onderstaand adres of per e-mail.

Duijn Bloem Voss Advocaten
T.a.v. mr. J.W. Bloem
Postbus 1178
1500 AD Zaandam
Telefoon 075 - 635 38 31
Email: bloem@dbv-advocaten.nl

www.dbv-advocaten.nl

MOLKENBOER & VAN DER KOLK ADVOCATEN

zoekt een

ADVOCaat - STAGIAIRE

Het kantoor is al meer dan vijftig jaar gevestigd in het centrum van Tilburg en bestaat momenteel uit zeven advocaten.

Voor deze functie vragen wij:

- een afgeronde juridische opleiding met goede studieresultaten;
- belangstelling voor civielrecht en strafrecht;
- representativiteit, teamgeest, goede contactuele eigenschappen.

U kunt uw sollicitatiebrief met curriculum vitae en cijferlijst binnen veertien dagen richten aan:

Molkenboer & Van der Kolk
T.a.v. mr E. van der Kolk
Postbus 760
5000 AT TILBURG

ADVOCATENKANTOOR ROETHOF

Wij zoeken in verband met uitbreiding een

ambitieuze advocaat-stagiaire/ advocaatmedewerker

Het kantoor is gespecialiseerd in het strafrecht. Onze voorkeur gaat uit naar kandidaten die tijdens hun studie Nederlands Recht strafrechtelijk zijn afgestudeerd en een bijzondere belangstelling hebben voor het strafrecht.

Uw sollicitatie, voorzien van curriculum vitae, kunt u binnen 2 weken richten aan:

Advocatenkantoor Roethof
T.a.v. mr. E.G.S. Roethof
Postbus 12076
1100 AB Amsterdam
Tel.: 020-3681265

Bronsgest Deur Advocaten heeft, vanwege de sterke groei van de (inter)nationale praktijk,
plaats voor een stagiaire en een beginnend medewerker op het gebied van het

ARBEIDSRECHT

Reacties kunnen worden gericht aan mr. E.H. Deur

De Lairessestraat 137-143 - 1075 HJ Amsterdam - Postbus 75547 - 1070 AM Amsterdam
Tel. +31 (0)20 305 33 33 - Fax +31 (0)20 305 33 30 - E-mail e.deur@bd-advocaten.nl - www.bd-advocaten.nl - www.iuslaboris.com

Bedrijf: Camps Advocatuur

Standplaats: Enschede

Advocaat (gevorderd) stagiaire

Wij werken als advocaten in het aansprakelijkheidsrecht (letsel-
schades), verzekerings- en arbeidsrecht en wij zoeken in verband
met groei een nieuwe advocaat (gevorderd)stagiaire/medewerker.

Sollicitaties kunt u richten aan:
Camps Advocatuur, T.a.v. mr M.J.E.C. Camps
Postbus 831, 7500 AV Enschede
of via info@letseladvocaat.nl / www.letseladvocaat.nl

VAN AS **ADVOCATEN**

zoekt

(gevorderde) stagiaires
ondernemingsrecht / insolventierecht

www.vanasadvocaten.nl/werk

VAN DER WOUDE GASE ERVEN ADVOCATEN

Zoekt in verband met uitbreiding van de praktijk voor ons kantoor te Almere

een **advocaat-medewerker(st)er** of een **(gevorderde) stagiaire** met belangstelling voor de algemene praktijk

Inlichtingen en sollicitaties binnen 14 dagen bij:

Mw mr H.M.A.W. Erven

Postbus 10270

1301 AG ALMERE

036 – 54 82 400

www.wge-advocaten.nl, info@wge-advocaten.nl

VAN DEN ENDE

— A D V O C A T E N —

zoekt voor spoedige indiensttreding:

**(GEVORDERD) ADVOCaat-STAGIAIRE/
ADVOCaat-MEDEWERKER (M/V)
VOOR DE ALGEMENE- EN STRAFPRAKTIJK**

Schriftelijke reacties aan:

Van den Ende Advocaten
t.a.v. mr D.J. Moll

Wijnhaven 17 • 3011 WH Rotterdam • Tel.: 010 412 33 00
info@vandenendeadvocaten.nl • www.vandenendeadvocaten.nl

De Landelijke Huisartsen Vereniging is op zoek naar een

(Advocaat-) Jurist

20 uur per week

Pragmatische ingestelde (arbeidsrechterlijk) jurist

Een uitgebreid profiel van deze functie vindt u op www.lhv.nl.
Voor meer informatie kunt u contact opnemen met
Margreet Schuurmans, Senior HRM-adviseur, tel: 030-2823755.
Geïnteresseerden kunnen een inlogcode opvragen om toegang te
krijgen tot de gehele website van de LHV via m.schuurmans@lhv.nl.

VAN VEEN NOPPEN & DE VRIES

ADVOCATEN

MEDIATORS

Zoekt voor onmiddellijke indiensttreding een

MEDEWERKER/GEVORDERDE STAGIAIRE

of iemand met vergelijkbare relevante ervaring in de
rechtspraak, voor de rechtsgebieden civiel-, ondernemings-,
arbeids- en bestuursrecht.

Bij ons kantoor zijn 8 advocaten werkzaam. Wij leggen ons toe op
ondernemings-, arbeids-, onroerend goed-, familie- en strafrecht.

Ons kantoor wordt gekenmerkt door een informele en ontspannen
werksfeer. Wij zijn gevestigd in het centrum van Arnhem.

Voor meer informatie zie onze website www.vnv-advocaten.nl.
Inlichtingen kunt u inwinnen bij mr. P.R.M. Noppen of
mr. P.A.C. de Vries tel. 026-3551280.

Sollicitaties met CV kunt u binnen 14 dagen
zenden aan:

Van Veen Noppen & De Vries Advocaten,
Postbus 1258, 6801 BG Arnhem
T.a.v. mr. P.R.M. Noppen

Lexman Advocaten te Apeldoorn, zoekt:

- 1. Een advocaat-medewerker vastgoed en ondernemingsrecht;**
- 2. Een advocaat-medewerker arbeidsrecht en insolventierecht (part-time bespreekbaar);**

Lexmannen en -vrouwen zijn ondernemend, gespecialiseerd (of bereid te specialiseren), no-nonsense en humorvol.

Zie www.lexman.nl voor vragen en informatie over kantoor. Sollicitaties kunnen worden gericht aan mr. A.P. Maes op maes@lexman.nl

HOGE RAAD DER NEDERLANDEN

Medewerkers Wetenschappelijk Bureau **sectie civiel**

v/m 36 uur per week (deeltijd in beginsel mogelijk)

Functie-inhoud

U verleent bijstand bij het opstellen door de advocaat-generaal van conclusies ten behoeve van de civiele kamer van de Hoge Raad, door onder meer het verzamelen van wetenschappelijke documentatie en het verrichten van literatuur-, jurisprudentie-, wetsgeschiedenis- en dossieronderzoek. U stelt nota's op over rechtsvragen die zich bij de behandeling van het cassatieberoep voordoen en bespreekt deze met de advocaat-generaal voor wie u werkt.

Functie-eisen

U heeft rechten gestudeerd aan een universiteit dan wel de Open Universiteit en beschikt over een grondige kennis van en inzicht in het burgerlijk recht. Indien het door u afgelegde afsluitend examen niet voldoet aan de vereisten voor toelating tot de rechterlijke macht zoals bedoeld in art. 1d lid 1 onder a en b van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren, dient u bereid te zijn in het eerste jaar dat u werkzaam bent bij de Hoge Raad alsnog in de daartoe benodigde vakken examen af te leggen. Publicaties, bij voorkeur op het gebied van civiel recht, strekken tot aanbeveling. Relevante praktijkervaring is gewenst, maar ook als u pas bent afgestudeerd kunt u in aanmerking komen indien u uitstekende studieresultaten heeft behaald.

Bijzonderheden

Het betreft een functie voor een periode van 5 à 6 jaar. De Hoge Raad biedt faciliteiten bij het volgen van een opleiding tot rechter (veel leden van het wetenschappelijk bureau gingen over naar de rechterlijke macht; anderen gingen naar universiteiten, departementen, advocatuur of bedrijfsleven). Leden van het wetenschappelijk bureau krijgen de gelegenheid aan het werk gerelateerde cursussen te volgen.

De Hoge Raad der Nederlanden is als hoogste rechterlijke instantie binnen de gewone rechtspraak in Nederland belast met de cassatierechtspraak op het gebied van civiel recht, strafrecht en belastingrecht. De Hoge Raad is ook belast met een aantal bijzondere taken dat hem bij de wet is opgedragen. Aan de Hoge Raad is een parket verbonden. De belangrijkste en meest omvattende taak van het parket is het geven van een onafhankelijk advies ('conclusie') aan de Hoge Raad hoe te oordelen in een gegeven cassatieberoep. De directie bedrijfsvoering bij de Hoge Raad is belast met de wetenschappelijke, administratieve en facilitaire ondersteuning van de Hoge Raad en het parket bij de Hoge Raad.

Salaris

Afhankelijk van opleiding, ervaring en kennis zal inschaling plaatsvinden tot een maximumsalaris van € 4.380,72 bruto per maand bij een volledige werkweek (schaal 11), exclusief 8% vakantiegeld en eindejaarsuitkeringen. Mits aan de opleidingseisen is voldaan zoals bedoeld in art. 1d lid 1 onder a en b van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren, volgt bij 6 jaar relevante juridische werkervaring (waarvan tenminste één jaar bij de Hoge Raad) in beginsel een benoeming tot gerechtsauditeur met een overgang naar salariscategorie 11 rechterlijk ambtenaren (= ± ambtelijke schaal 12).

Informatie

Inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij mevrouw mr. C. Baarsma, tel. 070 361 11 44 of de heer mr. A.J.P. Schild, tel. 070 361 12 91 (medewerkers wetenschappelijk bureau, sectie civiel) en bij mevrouw A.C.Y.H. Hijstek, tel. 070 361 13 92 (medewerker P&O). Voor informatie over de Hoge Raad, het parket en het wetenschappelijk bureau kunt u ook terecht op de website www.hogeraad.nl.

Sollicitatie

Belangstellenden kunnen hun schriftelijke sollicitaties inclusief C.V. en cijferlijst onder vermelding van sectie civiel, vóór 26 februari 2010 sturen naar de Hoge Raad der Nederlanden, t.a.v. directeur bedrijfsvoering, drs. J.A.M.L. Abcouwer, stafunit P&O, Postbus 20303, 2500 EH Den Haag.

Acquisitie n.a.v. deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

Punt & Van Hapert Advocaten kiest er bewust voor te doen waar het goed in is: procederen voor ondernemers in het MKB. De advocaten van ons kantoor doen dat met plezier en met verve. Zij schuwen het bewandelen van creatieve en soms onorthodoxe procedurele wegen niet.

Vanwege de snelle groei van ons kantoor zijn wij voor de commerciële procespraktijk op zoek naar:

Advocaat-Stagiaires

Ben je geïnteresseerd en wil je kennis maken met het échte advocatenwerk? Stuur dan je sollicitatie met curriculum vitae naar sheridadeklerk@pvhadvocaten.nl t.a.v. Sherida de Klerk.

Amstel 182-B
1017 AG Amsterdam
T: +31 (0)20 - 679 62 22
F: +31 (0)20 - 671 03 55
E: info@pvhadvocaten.nl
I: www.pvhadvocaten.nl

HILKENS ADVOCATEN

is al bijna 30 jaar gevestigd in Echt.

Binnen ons kantoor is nog ruimte voor een

advocaat/medewerker (m/v)

met bij voorkeur een specialistische praktijk zoals bijvoorbeeld vreemdelingenrecht, strafrecht, etcetera.

Belangstelling? Dan verzoeken wij u uw schriftelijke sollicitatie te richten aan:

Hilkens Advocaten, t.a.v. mw. Y. Franssen, Postbus 39, 6100 AA Echt
www.hilkens.nl, telefoon 0475 – 48 50 80, fax 0475 – 48 22 68

Van Oosten Advocaten te Amsterdam is een straf- en verkeersrechtkantoor waar zes advocaten werken. Ons kantoor is voor de sectie verkeersrecht voor de maanden mei tot en met september 2010 op zoek naar een

juridisch medewerker

Er bestaat een reële mogelijkheid dat het dienstverband na deze termijn wordt verlengd, waarbij een advocaatstage tot de mogelijkheden behoort.

Voor nadere informatie kunt u op onze websites kijken www.vanoostenadvocaten.nl en www.rijbewijsprobleem.nl of contact opnemen met mr. G.J.M. van Spanje op telefoonnummer 020-6060680.

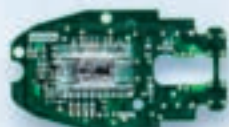
Sollicitaties voorzien van een CV en cijferlijst kunt u richten aan: mr. G.J.M. van Spanje, Overtoom 296, 1054 JC te Amsterdam
E-mail: vanspanje@vanoostenadvocaten.nl.

Uiteraard wordt uw reactie vertrouwelijk behandeld.

**Hier had uw
advertentie
kunnen staan**

**Meer informatie over
adverteren in dit blad
Kijk op www.bereikdejurist.nl
of neem contact op met
Veerle Sanderink:
070 3780350, advertentie.juridisch@sdu.nl**

Het **voordeel** van vooroplopen

Bij Sdu Uitgevers lopen we voorop in de digitale revolutie. Want scherp, doordacht en uitgesproken bestaat niet zonder internet. Zo biedt OpMaat_Strafrecht u een complete online zoekoplossing voor alle juridische bronnen. U zoekt eenvoudig in alle officiële publicaties, jurisprudentie en commentaren. De handige brood-

kruiemnavigatie zorgt er voor dat u nooit verdwaalt. Sterker nog: u loopt voorop. Als u wilt, ontvangt u dagelijks een e-mailattending met de allerlaatste informatie. Zo ondersteunen we ook online de scherpste, het inzicht en de uitgesprokenheid van de professie. Met recht.

Kijk voor meer informatie op www.scherpinstrafrecht.nl: dé portal voor strafrechtprofessionals.

Scherp. Doordacht. Uitgesproken.

Sdu UITGEVERS

Opzoek
Oponderwerp

OpMaat

Vind alle relevante strafrechtelijke informatie. Binnen 1 muisklik.

Steeds meer professionals binnen het strafrecht ontdekken de voordelen van OpMaat. Dit online portal biedt 24 uur per dag toegang tot een uitgebreide, overzichtelijke en actuele juridische database. Met het pakket **OpMaat_Strafrecht** blijft u altijd en overal op de hoogte van de ontwikkelingen binnen het strafrecht. U zoekt in alle belangrijke juridische bronnen. Alle nieuws, wet- en regelgeving, officiële publicaties, jurisprudentie uit o.a. «*Nieuwsbrief Strafrecht*» en vakkundig artikelsgewijs commentaar zijn onderling gekoppeld. Via een automatische e-mailattending wordt u dagelijks, drie keer per week of wekelijks op de hoogte gehouden van de laatste ontwikkelingen.

Neem nu een proefabonnement en ervaar 2 maanden gratis het gemak van **OpMaat_Strafrecht**. Kijk voor meer informatie op: www.sneltotdekern.nl

OpMaat
SNEL TOT DE KERN VAN DE ZAAK

Sdu UITGEVERS

Welke advocaat-medewerker commercial litigation m/v denkt vooruit?

Van Benthem & Keulen (± 70 fee earners) werkt o.a. voor middelgrote en grote ondernemingen en overheidsinstanties. Wij willen ons onderscheiden met een pro actieve dienstverlening ('vooruit denken vooruit handelen') en sparringpartner zijn van de cliënt met als doel: tevredenheid van deze cliënt.

Vanwege de groei van de commercial litigation praktijk zijn wij op zoek naar een advocaat-medewerker m/v, die voldoet aan onderstaande criteria:

- afgeronde stage;
- tussen 3 en 6 jaar werkervaring in de advocatuur (inclusief de stageperiode);
- aantoonbare relevante ervaring in het burgerlijk procesrecht;
- gedegen kennis van en ervaring met het algemeen verbintenissenrecht en meer in het bijzonder met het aansprakelijkheidsrecht;

- ervaring op het gebied van het opstellen en beoordelen van commerciële overeenkomsten strekt tot aanbeveling;
- is analytisch sterk;
- is ondernemend ingesteld;
- beschikt over goede sociale en communicatieve vaardigheden en - bij voorkeur - ook over een goede uitdrukingsvaardigheid, zowel in woord als in geschrift, in de Engelse taal.

Sollicitatie procedure

Wil je deel uitmaken van een ambitieus kantoor, ruimte krijgen voor initiatieven en voor interessante cliënten werken? Stuur dan jouw sollicitatiebrief met CV naar Johan Koggink (jkoggink@vbk.nl), of maak gebruik van het sollicitatieformulier op onze website www.vbk.nl.

Voor meer informatie over deze vacature kan je bellen met Marcel Ruygvoorn (030 - 25 95 646) of check onze website www.vbk.nl ('werken bij').

VAN BENTHEM & KEULEN
advocaten & notariaat

A photograph of three business professionals in a meeting. On the left, a woman with blonde hair is seen in profile, looking towards the center. In the middle, a man with short brown hair is looking down at a document he is holding. On the right, a woman with dark hair and glasses is smiling and looking towards the man. They are all dressed in professional business attire. The background is a bright, out-of-focus office environment.

*advocaat-medewerkers
advocaat-stagiaires
ondernemingsrecht*

Borsboom & Hamm N.V. te Rotterdam zoekt advocaat-medewerkers en advocaat-stagiaires voor de ondernemingsrechtelijke contracten-, proces- en overnamepraktijk. Kijk voor inlichtingen en sollicitatie op www.borsboomhamm.nl/vacatures.

www.borsboomhamm.nl

BORSBOOM & HAMM
ADVOCATEN